

BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’NİN KORE SAVAŞINA KATILMASININ SİYASİ
NEDENLERİ VE SONUÇLARI

HAZIRLAYAN
Nurullah HAŞİMİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Mehmet Emin ŞEN

BATMAN 2014

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAY FORMU

Mehmet Emin ŞEN danışmanlığında, Nurullah HAŞİMİ tarafından hazırlanan bu çalışma 30/05/2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Tarih Anabilim Dalı'nda **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oybirliği** ile kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Mehmet Emin ŞEN

Başkan : Doç. Dr. Mehmet Emin ŞEN

İmza :

Üye : Yrd. Doç. Dr. Abdullah Mesut AĞIR

İmza :

Üye : Yrd. Doç. Dr. Selman YAŞAR

İmza :

Yukarıdaki sonucu onaylıyorum

Yrd. Doç. Dr. Muammer ULUTÜRK
Enstitü Müdür V.

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaklardan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak olarak kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

YEMİN BELGESİ

BATMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BATMAN

BATMAN Üniversitesi. Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmenliğine göre hazırlamış olduğum " TÜRKİYE'NİN KORE SAVAŞINA KATILMASININ SİYASİ NEDENLERİ VE SONUÇLARI " adlı yüksek lisans tezinin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi BATMAN Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü'nden başka bir bilim kuruluna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi beyan ederim.

30/05/2014
Nurullah HAŞİMİ

ÖZET

II. Dünya Savaşı'ndan sonra Kore, 38. paralelle ikiye ayrılmıştı. 38. Paralelin kuzeyini Sovyet Rusya, güneyini ise ABD işgal etmişti. Kore'nin ikiye bölünmesiyle Kore sorunu da ortaya çıkmıştı. SSCB'nin yayılmacı tavrı, ABD ve Avrupa ülkelerini ekonomik, siyasi ve askeri açıdan işbirliğine götürdü. Ekonomik örgütler kuruldu ve savunma amaçlı anlaşmalar yapıldı. Bunların içerisinde en önemli olan ise savunma amaçlı olarak kurulan Kuzey Atlantik İttifakı idi.

SSCB tehdidine karşı güvenlik arayışlarına giren Türkiye, yüzünü batıya dönerek Batılı kurumların içerisinde yer almaya çalışmıştır. Güvenlik endişelerini gidermek için NATO'ya girmek istediysede, çeşitli nedenlerle kabul edilmemişti. İşte bu dönemde Komünist yayılmacılık, Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırması ile kendini gösterdi. Bu kez hür dünya, ABD önderliğinde Birleşmiş Milletler'in verdiği yetki ile komünist yayılmacılığa karşı dur demek üzere harekete geçmiştir. Türkiye, Birleşmiş Milletler'in yanında yer alarak ve Kore'ye asker gönderme kararı vererek, NATO'ya girebilmek için komünizme karşı verilen bu savaşı bir fırsat olarak görmüştür.

Kuzey Kore'nin 25 Haziran 1950'de Güney Kore'ye saldırmasıyla Kore Savaşı başlamış oldu. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler, barışı korumak üzere bir karar aldı. Birleşmiş Milletler barışı yeniden sağlamak için üye devletlerden Güney Kore'ye yardım etmesini istedi. Türkiye bu karara uyarak, Kore'ye 5000 kişilik kara kuvveti gönderdi. Muhalefet partileri, Demokrat Parti Hükümeti'nin asker gönderme kararını eleştirdi. Demokrat Parti Hükümeti, Kore Savaşı'ndan yararlanabileceğini düşünerek Kore'ye asker gönderdi. Türkiye, Kore Savaşı'na asker göndererek demokratik ülkelerin yanında yer aldığını gösterdi ve bu girişimiyle dünya kamuoyunun dikkatini çekmeyi başardı. Bunun bir sonucu olarak da Türkiye'nin Kore'deki başarısı Türkiye'nin NATO'ya üye olmasında etkili oldu.

Anahtar Kelimeler: Kore, NATO, Kore Savaşı ve Türkiye, Sovyet Tehdidi.

ABSTRACT

After the Second World War , Korea separated by 38.parallel. The North of this parallel was occupied by Soviet Russia and the South of it was occupied by U.S.A.With separation of Korea , the Korea problem was occurred.

The expansionist attitude of USSR , took the US and the European countries , economic , political and military co – operation. Economic organizations were established and agreements were made for defense purposes. North Atlantic Treaty Organization was the most important one of them for these defense purposes.

Against the treat of USSR , Turkey entered to seek the security and turned its face to the west and tried to work taking part in the Western institutions. To resolve security concerns , wanted to enter NATO but not accepted for various reasons. Here's Communist expansionism during this period, showed itself with North Korea's attack on South Korea. This time the free world, with the authority of the US-led United Nations took action to put a stop against communist expansionism.Turkey , with taking sides the United Nations' and with making decisions to send soldiers to Korea, saw the war of against the communism an oppurtinty for entering NATO.

With North Korea's attack on South Korea , the Korean War began June 25, 1950. On top of that the United Nations passed a resolution to keep the peace. To re-establish peace in the United Nations asked member states to help South Korea. Following this decision, Turkey, Korea, 5000 sent an army force. . Opposition parties criticized the decision to send troops to the Government of the Democratic Party. The Government of the Democratic Party,with t hinking can take advantage of the Korean War, sent troops to Korea.Turkey , with sending army to the Korean War , showed that it located next to the democratic countries and with this this initiative has attracted the attention of world public opinion. As a result of this , the success of Turkey at Korea , had an influence to be a member of NATO.

Key Words: Korean , NATO, Korean War and Turkey , Soviet Threat

ÖNSÖZ

Hazırlamış olduğumuz bu çalışma da Türkiye'nin bağımsızlığına aykırı isteklerde bulunan Sovyet Rusya tehlikesine karşı Türkiye'nin mücadelesi ortaya konmuştur. Kore Türkiye'den çok uzakta olan bir ülke olmasına rağmen Türkiye hem dünya barışına katkı sağlamak için hem de dünya dengelerinde kendini istediği yerde bulabilmek için siyasi manevralar gerçekleştirerek BM'in yardım çağrısına hemen cevap vererek kendini ABD'nin yanında göstermiştir. İkinci Dünya Savaşından sonra iki bloğa ayrılan dünyanın bir ucunda Türkiye'yi tehdit eden Sovyet Rusya tehlikesi bulunmaktaydı dolayısıyla Türkiye'nin Sovyet Rusya'nın yanında yer almayacağı belliydi. Ancak Türkiye Batılı ülkelerin de yanında değildi çünkü İkinci Dünya Savaşında tarafsız kalıp batılıların yanında yer almadığı için şimdi de tek başına dışarıda kalmıştı ve Sovyet Rusya da Türkiye'den hem toprak talebinde bulunuyor hem de boğazlar konusunda isteklerde bulunuyordu. Bir taraftan yukarıda bahsi geçen mevzular yaşanırken diğer taraftan Kore Savaşı patlak vermişti. Türkiye de bunu fırsata çevirmek için dış politikasının bir gereği olarak Kore Savaşı'na katılma kararı alıp bu savaşa dahil olmuş ve bunun karşılığında NATO üyeliğini elde edip Sovyet tehlikesinden kurtulmuştur. Bu tezimizde Türkiye'nin Kore Savaşına katılma kararının dünya barışına katkı da bulunmasından ziyade Türkiye'nin bu kararının siyasi yönünü, etkilerini ve sonuçlarını ortaya koyduk...

Bu tez çalışmasını çok değerli hocam Sayın Doç. Dr Mehmet Emin ŞEN danışmanlığında yaptım. Bu tezi hazırlamamda emeği çok geçen sayın hocama, vermiş olduğu her türlü destekten, bilgi, ve tecrübelerini benimle paylaşmasından ve bana duyduğu güvenden ötürü, klasik bir hoca-öğrenci ilişkisinden ziyade bir Ağabey nazarıyla göstermiş olduğu samimiyetinden dolayı kendisine içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım...

Çalışmalarım sırasında güler yüzünü ve manevi desteğini hissettiğim, ihtiyaç duyduğum konularda desteğini esirgemeyen değerli hocam Yard. Doç. Dr. Abdullah Mesut AĞIR hocama çok teşekkür ederim...

Bu çalışmanın tamamlanmasında gerekli alt yapıyı sundukları için Batman Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanlığı'na, Tarih Bölüm Başkanlığı'na ve emeği geçen herkese teşekkür ederim...

Tez çalışmamda ve hayatımda maddi ve manevi desteklerini benden hiç esirgemeyen daima yanımda olan sevgili eşim Duygu HAŞİMİ'ye ve biricik kızlarım Zehra ve Erva HAŞİMİ'ye ve hayatım boyunca desteklerini her zaman hissettiğim çok değerli aileme sonsuz teşekkür ederim...

Nurullah HAŞİMİ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	V
KISALTMALAR.....	VII
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1- İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRK DIŞ POLİTİKASI.....	1
1.1 II. Dünya Savaşından Sonra Türkiye.....	1
1.2 Sovyet Rusya'nın Türkiye'ye Baskıları ve Tehditleri.....	2
1.3 Sovyet Rusya'nın Tehdit ve İsteklerine Karşı Türkiye'nin Tutumu.....	4
1.4 Türk-Amerikan Yakınlaşması ve Amerika'nın Tutumunun Değişmesi....	6
1.5 A.B.D ve İngiltere'nin Türkiye'ye Destekleri.....	8
1.6 Truman Doktrini ve Marshall Yardımları.....	9
1.7 Sovyet Rusya Tehlikesine Karşı Türkiye'nin Batı'ya Yönelme Uğraşları.....	11
1.8 NATO'nun Kuruluşu	13
1.9 Türkiye'nin NATO'ya Katılma Girişimleri	16

İKİNCİ BÖLÜM

1- KORE SAVAŞI.....	19
1.1 Kore Savaşının Nedenleri.....	19
1.2 Sovyet Rusya ve A.B.D'nin Kore Politikası.....	22
1.3 Kore Savaşının Başlaması ve Birleşmiş Milletlerin Yardım Çağrısı.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1- TÜRKİYE’NİN KORE SAVAŞINA KATILMASININ NEDENLERİ VE SONUÇLARI.....	32
1.1 Demokrat Parti’nin NATO’ya Dahil Olma İsteği.....	32
1.2 Türkiye’nin Kore’ye Asker Gönderme Kararı Alması.....	35
1.3 Demokrat Parti İktidarının Kore’ye Asker Gönderme Kararına Karşı Oluşan Tepkiler.....	39
A- Cumhuriyet Halk Partisi’nin Tepkisi.....	40
B- Millet Partisi’nin Tepkisi.....	44
C- Barışseverler Cemiyeti’nin Beyannamesi.....	47
1.4 Türkiye’nin Kore’ye Asker Göndermesinin Yurt İçindeki yankıları.....	52
1.5 Demokrat Parti’nin Eleştirilere Cevabı.....	58
1.6 Kore Savaşında Türk Birliklerinin Başarısı ve Bunun Yankıları.....	61
1.7 Kore Savaşı’nın Bitmesi ve Anlaşmaya Varılması.....	62
1.8 A.B.D’nin Türkiye’nin NATO’ya Katılımı İçin Teklifi.....	67
1.9 Türkiye’nin NATO’ya Girişi.....	71
SONUÇ.....	73
KAYNAKÇA.....	77

KISALTMALAR

a. g. e.	:Adı geçen eser
a. g. m	:Adı geçen makale
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
ADKTYK	:Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu
AÜSBF	:Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
Bkz.	:Bakınız
BM	:Birleşmiş Milletler
C.	:Cilt
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
Çev.	:Çeviren
DP	:Demokrat Parti
Ed.	:Editör
Gnkur.	:Genelkurmay
MP	:Millet Partisi
NATO	:Kuzey Atlantik Paktı (North Atlantic Treaty Organization)
s.	:sayfa
SSCB	:Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
T.C.	:Türkiye Cumhuriyeti
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
Yay.	:Yayınları

GİRİŞ

1.BÖLÜM : İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI TÜRK DIŞ POLİTİKASI

1. II. DÜNYA SAVAŞINDAN SONRA TÜRKİYE

I.Dünya Savaşı ve hemen sonra Kurtuluş Savaşı mücadelesi veren Türkiye toparlanmaya çalışırken İkinci Dünya Savaşı patlak vermişti. Türkiye savaş yıllarının vermiş olduğu bıkkınlık ve yorgunlukla halkıyla, yöneticisiyle tekrardan bir savaşa katılmak istemiyordu. Bahsedilen bu etkenlerden dolayı Türkiye dış politikada bu yolda bir politika izleme kararı almıştı.

II. Dünya Savaşı'nın başlaması ile Türkiye üzerinde de baskılar artmıştır. Müttefik Devletler (İngiltere, Fransa. A.B.D. ve Sovyetler) ile Mihver Devletleri (Almanya ve İtalya) stratejik öneminden dolayı, Türkiye'yi yanlarına çekebilmek için büyük bir rekabete girmişlerdir¹.Bu dönemde Rusya'nın düşmanca tutumu, Fransa'nın düşmüş olması ve Avrupa'nın çoğunda Alman nüfuzunun yayılması Türkiye'yi korkutmuştu. Bir tarafa taraf olmak yerine güçlü bir tarafsızlık politikasına girildi; bu politikanın sıkı ve rehber ilkesi, 1914 Ekim'in trajik hatasını tekrarlamamak kararlılığı idi². Türkiye bu tarafsızlık politikasını savaş boyunca en olur şekilde uygulamaya çalışmış ve savaş sonuna doğru Mihver Devletlerinin yenileceğinin kesinleşmesi üzerine 1944 Ağustos ayında Almanya ile diplomatik ilişkilerini keserek B.M konferansına katılmak için 23 Şubat 1945 tarihinde Almanya'ya savaş ilan etmiştir³. II. Dünya Savaşı yıllarında Türkiye'nin izlediği tarafsızlık politikası Türkiye'yi savaştan uzak tutmuştu ama savaştan sonra oluşan yeni dünya düzeninde de yalnız kalmasına neden olmuştu. Savaş sonrasında Türkiye'nin Batı ittifakı içerisinde yalnız kalması tamamen savaş için de uygulanan dış politikanın bir sonucu olarak kabul edilmelidir⁴. Özellikle Sovyetler Birliği'nin

¹ Mehmet Saray, Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya Girişi III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeler, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi Yay., Ankara, 2000, s.62.

² Bernard Lewis, Modern Türkiye'nin Doğuşu, Çev. Prof. Dr. Metin Kıratlı, 8. Baskı T.T.K. Yay., Ankara, 2000, s. 294.

³ Lewis, a.g.e., s. 295.

⁴ Cemil Koçak, Türkiye Tarihi, C.4, 5. Basım, Cem Yay., İstanbul, 1997, s. 171.

savaş sonrası Süper Devlet olarak ortaya çıkması, Türk hükümetini bu ülkenin kendi toprakları ve Boğazlar üzerindeki yıllardır arzuladığı hedeflerini harekete geçireceği konusunda büyük endişeye düşürmekteydi. Çünkü Sovyetler Birliği ne zaman kendini güçlü hissetmişse Boğazların kontrolünü ele geçirmek ve oradan sıcak denizlere inmek için Osmanlı'ya baskı yapmıştı. Bunun ötesinde 1939'da Dışişleri Bakanı Şükrü Saraçoğlu'nun ittifak anlaşması maksadıyla Markoni'yi ziyaret ettiğinde, Sovyetler Birliği'nin kendisine Montreux Boğazlar Sözleşmesi'nin değiştirilmesi, Boğazların ortak savunulması, Karadeniz'de kıyısı olmayan devletlerin savaş gemilerine Çanakkale ve İstanbul Boğazlarının kapatılması gibi Türkiye'nin kabul edemeyeceği bir dizi öneri sunmuştu. Bu sebeple Türkiye'nin Sovyetler Birliği'ne karşı duyduğu endişe yersiz değildi⁵. Bu durumdan ötürü II. Dünya Savaşı sonrası Türk-Sovyetler Birliği münasebetleri önemli bir yere sahip olmuştur.

2. SOVYET RUSYA'NIN TÜRKİYE'YE BASKILARI VE TEHDİTLERİ

Sovyetlerin çok eskiye dayanan sıcak denizlere inme arzusu, Boğazlara karşı tutumu ve savaş yıllarındaki tutumu savaştan sonra Türkiye'den bazı isteklerin olacağını göstermişti. 1925' de imzalanan Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşmasının yükümlerini hatırlatmak ve devamını sağlamak için Türkiye, Dış işleri Bakanı Saraçoğlu'nu Moskova'ya göndermiştir. Bu antlaşma gereği Türkiye ile Rusya daha önce yapacakları antlaşmaları birbirine haber vermekle hükümlü idi. Sovyet yetkilileri bilgi vermek yerine Saraçoğlu'na baskı yaparak Boğazların ortak kontrolü için yeni bir Türk-Sovyet Antlaşmasının imzalanmasını istemiştir. Bu olay üzerine Saraçoğlu Moskova'yı terk etmiştir⁶. Buna sebep olarak da, bu anlaşmanın İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkacak yeni duruma uygun olmadığını ve geliştirilmesi gerektiğini söylüyordu⁷.

⁵ Ayşegül Server, *Soğuk Savaş Kuşatmasında Türkiye Batı ve Ortadoğu 1945-1958*, Boyut Kitapları, İstanbul, 1997, s. 17-18.

⁶ Kamuran Gürün, *Türk-Sovyet İlişkileri*, Ankara, 1991, s. 105-106.

⁷ Ahmet Şükrü Esmer, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1996, s. 191.

19 Mart 1945 tarihinde Sovyet notasını alan Türkiye, Sovyetler Birliği ile uygun bir anlaşma zemini aramaya başlamıştı. Ancak, bir süre sonra, Türkiye'nin egemenlik ve bağımsızlık haklarından bir takım özverilerde bulunmadan Sovyetler Birliği ile anlaşma yapabilmesinin oldukça zor olduğu ortaya çıkmıştır. Sovyetler, 7 Haziran 1945'de Türk Hükümetine verdiği ikinci notada bu ittifakın şartı olarak Kars ve Ardahan bölgelerinin Rusya'ya terki ile Boğazlarda Rusya'ya üs verilmesini ileri sürmüştür. Sovyetlerin, Türkiye aleyhinde yayılcı niyetlerinin en açık misalini teşkil eden Sovyet notasında şu hususlara yer veriliyordu.

- 1- Kars, Ardahan ve Artvin'in Sovyet Rusya'ya bırakılması.
- 2- Boğazlarda Sovyet Rusya'ya üsler verilmesi.
- 3- Türkiye'nin Avrupa sınırlarında yani Trakya'da Yunanistan ve Bulgaristan lehine sınır düzenlemeleri yapılması.
- 4- 1936 Montreux Antlaşmasının tadili veya Boğazlar statüsünün yeniden tespitini sağlayacak ve ilgili devletlerin katılacağı yeni bir konferansın tespiti⁸.

Doğal olarak Sovyetler Birliği'nin bu istekleri Türkiye tarafından kabul edilmemiştir ve Türkiye Sovyet tehlikesine karşı çözüm arayışlarına yönelmiştir.

Türkiye'nin, Sovyet isteklerini kabul etmemesi üzerine Sovyetler Birliği 1945 yılı Haziranından başlayarak Türkiye üzerinde ağır bir siyasi baskı kampanyasına girişmiştir. Bu baskı ve propagandalar yabancı basında yer almasına rağmen, Türk Hükümeti iki ülkenin ilişkilerini daha fazla bozmamak ve Sovyetler Birliği'ne isteklerini geri almak için imkan tanımak amacıyla açıklamamıştı⁹. Fakat Sovyetler Birliği baskısını daha da arttırmış, 1945 Haziranında Dünya Ermeni kuruluşları Kars ve Ardahan'ın Sovyet Ermenistanı'na ilhak edilmesi yolunda bir karar almışlardır¹⁰.

⁸ Feridun Cemal Erkin, *Türk Sovyet İlişkileri ve Boğazlar Meselesi*, Ankara, 1968, 237.

⁹ Yusuf Sarıay, *Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve NATO'ya Girişi*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1988, s. 46.

¹⁰ Sarıay, a.g.e., s. 46.

O zamana kadar her şeye rağmen Sovyetler Birliği ile dost kalma çabası gösteren Türkiye, silahlı bir Sovyet saldırısına uğradığı takdirde, tek başına da olsa, bu saldırıya karşı koymaya kararlı olduğunu çeşitli yollardan Dünya kamuoyuna duyurmuştur. Ayrıca, Türkiye böyle bir tehlike karşısında yalnız kalmak istemediği için İngiltere'nin ve İkinci Dünya Savaşı sonunda en kuvvetli devlet olarak bilinen ABD'nin desteğini kazanmaya çalışmıştır¹¹.

3. SOVYET RUSYA'NIN TEHDİT VE İSTEKLERİNE KARŞI TÜRKİYE'NİN TUTUMU

İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda Sovyet Rusya'nın 17 Aralık 1925 tarihli Türk-Sovyet Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nı 19 Mart 1945 tarihinde bir nota ile feshetmesi Türkiye'yi sıkıntıya düşürmüştü. Neden olarak da “*İkinci Dünya Savaşı sırasında meydana gelen köklü gelişmeler sebebi ile bu antlaşmanın artık yeni şartlara uymamakta olduğu ve ciddi değişikliklere ihtiyaç gösterdiği*” şeklinde bir ifade ile tutumunu göstermişti¹².

Sovyet Dışişleri Bakanı Molotov'un 7 Haziran 1945'de Türkiye'nin Moskova büyükelçisi Selim Sarper'e “*Türkiye, eğer Rusya ile iyi geçinmek istiyorsa özetle: “Boğazları müşterek olarak korumak üzere, kara ve denizde üsler vermesi gerektiği, Montreux Boğazlar Sözleşmesi'nin birlikte bir defa daha gözden geçirilmesi ve dahası Kars, Ardahan ve bazı Türk illerinin Sovyetlere bırakılması”* yönünde isteklerini iletmesi¹³ ile bir anda çözümsüzlüğe gömülmüş ve gergin bir hal almıştı.

Yükselen Rus tehdidine karşı Cumhurbaşkanı İsmet İnönü “*Türkiye'nin bir karış toprağını bile veremeyeceğini, gerekirse şerefiyle öleceklerini*”¹⁴ ifade ederken Türk Milletinin vatan toprağına tecavüze karşı vereceği tepkinin ne olacağıнын işaretini vermişti.

¹¹ Mehmet Gönübol ve Diğerleri, *Olaylarla Türk Dış Politikası*, 1919-1995, 9. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1996, s. 193.

¹² Haluk F.Gürsel, *Tarih Boyunca Türk Rus ilişkileri (Bir Siyasi Tarih İncelemesi)*, İstanbul, 1968, s.233.

¹³ Esmer, a.g.e., s. 193.

¹⁴ Gürsel, a.g.e., s. 233.

20 Aralık 1945 günü İstanbul milletvekili General Kazım Karabekir meclis kürsüsünde Sovyetlerin istek ve tehditlerine karşı konuşurken şunları dile getirmiştir “ *Kars yaylasına hakim olmak demek Anadolu’yu istila etmek için pusuya yatmak demektir. Keza Kars yaylasına hakimiyet, Dicle ve Fırat boyunca Akdeniz ve Basra Körfezi’ne inen yolların tepesine hakim olmak demektir. Kars Yaylası, oralara inecek olan büyük seli tutacak olan biricik settir. Boğazlar, Milletimizin hakikaten boğazıdır. Oraya el saldırtmayız. Fakat şunu da bilmelidirler ki, Kars Yaylası Milli bel kemiğimizdendir. Kırdırırsak yine mahvoluruz. Eğer Ruslar yer istemekte ısrar ederlerse hiç şüphe yok ki dövüşeceğiz*¹⁵” diyerek Sovyet Rusya’nın isteklerinin kabul edilemez olduğunu ve meselenin Türkiye için hayati bir mesele olduğunu vurguluyordu.

Türkiye artan Sovyet tehdidi ve baskısına karşı toprak bütünlüğünü koruyabilmek amacıyla 1939 yılından itibaren ittifak içinde bulunduğu İngiltere ve savaştan dünyanın en büyük ekonomik gücü olarak ortaya çıkan ABD nezdinde destek arayışlarını sürdürmüştür. Başlangıçta her iki ülke tarafından pek ilgi gösterilmeyen bu arayışlar, Potsdam Konferansı’yla ortaya çıkıp daha sonra derinleşen ABD - Rusya anlaşmazlığının da etkisi ile Türkiye lehine dönmeye başlayacaktır¹⁶.

Türkiye bir taraftan haklı olarak Sovyetlerin isteklerine karşı çıkıyor bir taraftan da ittifak arayışları yapıyordu, çünkü Sovyetlere karşı tek başına mücadele etse bile başarılı olamayacağını bilincindeydi.

¹⁵ Gürsel, a.g.e., s. 233.

¹⁶ Türkkaya Ataöv, *Amerika-Nato ve Türkiye*, 2. Baskı, Ankara, Aydınlik Yayınevi, 1969, s. 43.

4. TÜRK - AMERİKAN YAKINLAŞMASI VE AMERİKA'NIN TUTUMUNUN DEĞİŞMESİ

ABD ve İngiltere, Sovyetler Birliği ile savaş sonu işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla 17 Temmuz - 2 Ağustos 1945 tarihleri arasında Berlin yakınında Postdam'da bir toplantı yapmıştır¹⁷.

Konferansta görüşülen en önemli meselelerden biri Türk boğazlarının durumudur. Sovyetler Birliği, Yalta Konferansı'nda Montreux Boğazlar sözleşmesinin değiştirilmesi konusunda İngiltere ve ABD'nin desteğini kazanmıştı. Fakat Potsdam'da Sovyetler Birliği'nin Boğazlar meselesine yalnız Türkiye ile kendisini ilgilendiren iki taraflı bir mesele olarak bakması, Boğazlar'da askeri üsler istemesi ve eski İtalyan sömürgelerinden biri üzerinde vesayete sahip olmak istediklerini bildirmesi İngiltere ve ABD'nin muhalefetine sebep olmuştur. Bu durum Sovyetler Birliği'nin Akdeniz'e yerleşmek istediğini açıkça gösteriyordu. Bunun üzerine Churchill boğazlar meselesini açarak son Sovyet isteklerinin, Bulgaristan'a Sovyet kıtalarının yığılmasının ve Sovyet basınının Türkiye'ye karşı hücumlarının Türkiye'yi büyük bir korkuya sevk ettiğini, Rusya'nın Boğazlar sorununu Türkiye ile baş başa kalarak çözülemeye çalışmasını onaylamadığını belirtmiştir¹⁸. Ayrıca Churchill, Sovyetler Birliği'nin Boğazlar meselesine yalnız kendisi ile Türkiye'yi ilgilendiren iki taraflı bir mesele olarak bakmasına itiraz etmiş, İngiltere'nin, Sovyetler Birliği'nin boğazlarda üs sahibi olmasına razı olamayacağı gibi, bu konuda Türkiye üzerine baskı yapamayacağını da ifade etmiş ve Churchill'in bu görüşüne Truman'da katılmıştır¹⁹.

Truman, Boğazlar meselesinin ABD'yi ve bütün dünyayı ilgilendirdiğini söyleyerek, Türk boğazları için düzenlenecek yeni rejime ABD'nin de katılması gerektiğini ifade etmiştir²⁰.

¹⁷ Sarıay, a.g.e, s. 50.

¹⁸ Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., Ankara, 1991, s. 415-416.

¹⁹ Esmer, A.g.e., s. 195-196.

²⁰ Esmer, a.g.e., s. 196.

A.B.D Postdam Konferansı'ndan sonra Türk Boğazları konusundaki görüşünü yeniden gözden geçirdiği gibi 1946 yılından itibaren Türkiye'nin toprak bütünlüğü ile de ilgilenmeye başlamıştır²¹.

ABD'nin gözünü Orta Doğu'ya çevirip Rusya ile savaş dahil her türlü seçeneği göze alacak kadar karşı karşıya gelmesinin en belirgin göstergesi Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Münir Ertegün'ün ölümü üzerine cenazesinin Missouri Zırhlısı ile İstanbul'a gönderilmesidir. Olay Türk ve Dünya kamuoyunca Rusya'ya karşı bir gövde gösterisi şeklinde algılanmış ve özellikle Türk Basınında geniş yer bulmuştur²².

Yukarı da bahsi geçen meselelerden hareketle Rusya'nın bu isteklerinin daha sonra başka istekleri beraberinde getireceğini fark eden Amerika, Rusya'nın isteklerine karşı Türkiye'yi yalnız bırakmamış ve Rusya'nın Türkiye ayağıyla Ortadoğu'da ve oradan Avrupa'ya doğru genişleme siyasetinin önüne geçmeye çalışmıştır denilebilir. Olayın esasına bakılırsa ABD Türkiye'yi yalnız bırakmak istememiştir ancak bu sırf Türkiye hayranlığından olan bir durum değil Rusya'nın etki alanının genişlemesine mücadele etmemek içindir denilirse doğru olacaktır.

²¹ Gönübol ve Diğerleri, a.g.e., s. 199.

²² A.Haluk Ulman, *Türk-Amerikan Diplomatik Münasebetleri (1939–1947)* Ankara, Sevinç Matbaası, 1961. s. 101.

5. A.B.D ve İNGİLTERE'NİN TÜRKİYE'YE DESTEKLERİ

Türkiye, Sovyetlerin verdiği notalara bir karşılık vermeden evvel A.B.D ve İngiltere'nin görüşlerini öğrenmek istemişti. Bunun üzerine Başkan Truman Dışişleri, Harbiye ve Donanma Bakanlıklarına bu konunun etraflıca incelenmesi vazifesini vermişti. Konunun incelenmesi akabinde Amerikalı yöneticiler Amerikan politikasının dönüm noktasına geldiğini anlamışlardı. Politikaları ya hiç değişmeyecek ve Türkiye Sovyetlerle baş başa kalacak ya da Sovyetleri karşılarna alıp Türkiye'yi koruma altına alacaklardı. Bu konuyu görüşmek için 15 Ağustos 1946'da Beyaz saray'da yapılan toplantı da Dışişleri Bakan Yardımcısı Acheson Sovyetler Birliğinin vermiş olduğu notayla Türkiye'ye hakim olma maksadını güttüğünü, bu amacın gerçekleşmesiyle sıranın Yunanistan'a geleceğini, bu iki ülkeye Sovyetlerin hakim olmasının Ortadoğu ve Akdeniz'de büyük felakete sebep olacağını söyleyerek, boğazların milletlerarası bir konu olduğunu Sovyetlere sert bir şekilde belirterek sonuçları ne olursa olsun Türkiye'yi destekleyici politika yürütmelerini teklif etti. Truman'da Acheson'la aynı fikirde olduğunu belirtince Amerikan politikası üzerinde görüş birliğine varıldı²³.

Yapılan toplantının akabinde A.B.D ciddiyetini göstermek maksadıyla Franklin D.Roosevelt uçak gemisi ile bir deniz kuvvetini Akdeniz'e göndereceğini açıklamış ve 19 Ağustos 1946'da boğazlarla ilgili notasını Sovyetler Birliğine vermiştir.Boğazlar meselesinin A.B.D ve diğer bütün ülkeleri ilgilendirdiğini ve boğazlardan sorumlu tek ülkenin Türkiye olarak kalmaya devam etmesi gerektiğini belirtmiş, boğazlarda meydana gelebilecek herhangi bir saldırı durumunda B.M Güvenlik Konseyi'nin bu durumu harekete geçmek için gerekli bir neden olarak kabul edeceğini açıklamıştır²⁴.

İngiltere ise 21 Ağustos 1946'da Sovyetler Birliğine verdiği notayla boğazlar rejiminde yapılacak olan değişikliklerin B.M prensiplerine uygun olması gerektiğine

²³ Sarımay, a.g.e, s. 56.

²⁴ Ayın Tarihi, No:153, Ağustos, 1946, s. 72-74.

değinererek Türkiye'nin boğazlardan sorumlu tek ülke olarak devam etmesi gerektiğini belirtmiş ve A.B.D'nin notası ile paralellliğini muhafaza etmiştir²⁵.

Görüldüğü üzere ABD ve İngiltere Ortadoğu ve Akdeniz'de Sovyetlerin bu kadar genişleme fikrine sahip olmasından rahatsızlık duymuş ve buna ne olursa olsun karşı olduklarını bildirmişlerdir. Sovyetlerin genişlemesi ve güçlenmesi demek ABD ve İngiltere'nin hakimiyet alanlarının azalması veya kaybedilmesi demek olduğundan yukarda da bahsettiğimiz gibi mesele Türkiye hayranlığından ziyade güç ve hakimiyet meselesidir.

6. TRUMAN DOKTRİNİ VE MARSHALL YARDIMLARI

Truman Doktrini'nin birinci ve en önemli amacı, dünyanın hangi bölgesinde olursa olsun Sovyet yayılcılığının önlenmesini sağlamak, aynı zamanda ABD'nin siyasi ve iktisadi anlayış biçimini de yaymaktır²⁶.

Truman Doktrini ABD'nin bilinen çevreleme stratejisi "containment" yani "Sovyet yayılmasını durdurma" planının ilk belirtisidir²⁷. ABD'nin hür dünyanın liderliğini ilan ettiği bu doktrin ile dünya ABD ile Rusya'nın başını çektiği iki kutba ayrılmış oluyordu. Türkiye de ikiye bölünen dünyada yerini Batı Bloğu olarak tespit etmişti²⁸.

İkinci Dünya Savaşı sonunda Batı Avrupa Ülkeleri'nin durumu ekonomik yönden çok kötü durumdaydı. Altı yıl süren savaş ülkelerin ekonomik kaynaklarını tüketmişti. Savaş bütün ülkelerde ağır tahribata sebep olmuştu. Üstüne üstlük Komünist ideolojinin bir kurtarıcı olarak algılanmaya başlanması ve Rusya'nın Batı Avrupa'nın sınırlarına varan genişleme çabaları ve hatta bu çabalarını demokrasinin beşiği ülkelerin içlerine kadar sokmayı başarması ABD tarafından containment "çevreleme" siyaseti ile engellenmeye çalışılmıştır. Bunun ilk belirtisi olan Truman Doktrini'ni, ABD Dışişleri Bakanı George Marshall'ın adı ile anılan Marshall

²⁵ Aynı Tarihi, No:153, Ağustos, 1946, s. 74-75.

²⁶ Hüseyin Bağcı, *Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara, 1990, s. 10.

²⁷ Ulman a.g.e., s. 100.

²⁸ Sarıay, a.g.e., s. 66.

Yardıma izledi. Marshall yardımı İkinci Dünya Savaşı'ndan ekonomik ve sosyal bakımdan büyük sıkıntılarla çıkan Avrupa Devletleri'nin kalkınmasını sağlamak için ABD tarafından ortaya atılmıştır. Dışişleri Bakanı Marshall 5 Haziran 1947'de Harvard Üniversitesi'nde yaptığı konuşmada Avrupa ülkelerinin ekonomik kalkınmalarını planlamak için bir araya gelmelerini istemiş ve ortak bir plan hazırlanması durumunda ABD'nin her türlü yardımı yapmaya hazır olduğunu söylemiştir²⁹. Bunun üzerine İngiltere ve Fransa'nın başını çektiği 16 Avrupa ülkesi 12 Temmuz 1947'de Paris'te toplanarak Avrupa Devletleri'nin ortak ihtiyaçlarını içeren ortak bir rapor hazırladılar. Türkiye de Marshall programından faydalanmasına rağmen ilk yıllarda yardımın miktarı çok az seviyede kalmıştır³⁰. Bununla beraber Türkiye 1948–51 yıllarında toplam 351.700.000 dolarlık bir yardım almıştır³¹.

Marshall Yardım Planı'na karşılık olarak Sovyet Rusya da; hem Doğu Avrupa ülkelerine plana dahil olmama konusunda baskı yapmış, hem de uyduları ile arasındaki ikili ekonomik ilişkileri ve işbirliğini sıkılaştırmak için “Molotof Planı” adını verdikleri ikili ticaret sistemini kurmuşlardır³².

²⁹ Sarımay, a.g.e., s. 66.

³⁰ İsmail Soysal, *Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye(Olaylar Kronolojisi 1945-1975)*, İstanbul, İsis Yayınları, 1997. s. 46.

³¹ Soysal, a.g.e., s. 46.

³² Armaoğlu, a.g.e., s. 444.

7. SOVYET RUSYA TEHLİKESİNE KARŞI TÜRKİYE'NİN BATI'YA YÖNELME UĞRAŞLARI

İkinci Dünya savaşından sonra Sovyetlerin izlemiş oldukları yayılmacı politikalarının neticesi olarak Doğu Anadolu'daki ve Boğazlardaki isteklerini açıkça dile getirmeleri Türk-Sovyet ilişkilerinin daha da gerilmesine neden olmuştu. A.B.D ve İngiltere'nin de Türkiye lehinde almış oldukları olumlu tutum sayesinde Türkiye Sovyetlere karşı biraz daha rahatlamıştı.

Sovyetlerin Türkiye'den istekleri sonrası yaşanan gelişmelere bakarak Türkiye Sovyetlere güvenemeyeceğini bilmekteydi. Bunun sonucunda da haklı olarak Türkiye, kendi emniyetini sağlama alacak bir savunma teşkilatı için araştırmalara başlamıştır³³.

Türkiye, hem ekonomik yükünü hafifletmek, hem de savunmasını güçlendirmek için kurucu üyesi olmak istediği NATO ittifakının hazırlık çalışmalarına davet edilmemişti. Çünkü Kuzey Avrupa ülkelerine göre, Türkiye'nin NATO'ya katılmasıyla kendisine karşı ittifak kurdukları S.S.C.B tahrik olabilirdi. Bu ülkeler, kendilerini doğrudan ilgilendirmeyen bir mesele yüzünden S.S.C.B ile savaş ihtimali karşısında kalmak istemiyordu. Bu nedenlerle Türkiye'nin katılım isteğini, ABD ve İngiltere Kasım 1948'de Türk Dışişleri Bakanlığına bir memorandum vererek, ittifakın sadece Kuzey Atlantik Bölgesini kapsadığını belirterek reddettiler³⁴.

S.S.C.B tehdidinden endişe duyan Türkiye, Batılıların imzaladığı bu antlaşmaya ilgisiz kalmak istemiyordu. Şubat 1949'da Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatı toplantısına katılmak üzere Ankara'dan ayrılan Türk Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak, Londra ve Paris'te İngiliz ve Fransız Dışişleri Bakanlarıyla bir görüşme yaptı. Görüşmelerden sonra düzenlediği bir basın toplantısında, NATO'nun sınırlandırılmış bir coğrafi bölgeye ait güvenlik sistemi olduğunu ve Türkiye'nin buna iştirakine sebep bulunmadığını belirttikten sonra, Avrupa'da Barışın sadece kıta

³³ Saray, a.g.e., s. 92.

³⁴ Melih Aktaş, *1950-1960 Demokrat Parti Dönemi Türk-Sovyet İlişkilerinde Amerikan Faktörü*, Sema Yayınevi, İstanbul, 2006, s. 47.

içinde korunamayacağını, Avrupa Barışının bir bütün olduğunu, bu nedenden dolayı da, Atlantik sahillerinin savunmasının Akdeniz'den başlayarak tamamlanmasını düşündüklerini ifade etti³⁵. Türkiye'nin NATO'ya alınmaması, Türk kamuoyunda büyük tepki görmüştü. Türk basınında da dikkatler iki husus üzerinde yoğunlaşıyordu. Birincisi, SSCB tehdidine karşı Türkiye nasıl korunacaktı ? İkincisi de, NATO üyelerine yapılan A.B.D yardımının artmasıyla, Türkiye'ye yapılan yardımlarda azalma olacak mıydı ? Bu konuları, Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak A.B.D'ye gittiği Nisan 1950'de ABD'li yetkililerle de görüştü³⁶. Sadak, Batılıların NATO İttifakının sadece Kuzey Atlantik bölgesini kapsadığını söylediklerini, Türkiye'nin aynı nitelikte bir paktın Akdeniz ülkeleri içinde yapılabileceğine inandığını, fakat bu son durumda, İtalya ve Cezayir'deki Fransız topraklarının pakta dahil edilmesiyle bu paktın Kuzey Atlantik bölgesini kapsadığı iddialarını çürüttüğünü, bundan dolayı da olası bir Akdeniz paktı projesinin gerçekleşmesi şansının ortadan kalktığını belirtti³⁷.

Tüm bu yaşananlara karşı A.B.D ise, Türkiye'ye verdiği önemde bir azalma olmadığını ifade ederek Türkiye'yi teselli etmiştir. II. Dünya Savaşından sonra Sovyet Rusya tehlikesi açık bir şekilde kendini hissettirmişken yeni oluşan dünyada Türkiye Avrupa'da oluşan birliğin ve yeni dünya gücü olan ABD'nin dışında kendine yardımcı olabilecek bir müttefik bulamadığı için yönünü Batı'ya çevirmekten başka çare bulamamıştır.

³⁵ Gönübol ve Diğerleri, a.g.e., s. 224.

³⁶ Gönübol ve Diğerleri, a.g.e., s. 225.

³⁷ Aktaş, a.g.e., s. 47.

8. NATO'NUN KURULUŞU

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesi Dünya'nın barış ve güvenliğe kavuşmasına yeterli olmamıştı. Ortaya çıkan huzursuzluklar Batı ile Doğu arasında daha da gerginliğin artmasına vesile oluyordu. Yaşanan kaygı verici durumlar kalıcı çözümler gerektiriyordu.

İkinci Dünya Savaşı'ndan hemen sonra, Almanya konusunda Sovyetlerle Batılılar arasındaki köklü görüş ayrılıkları, Doğu Avrupa ülkelerinin teker teker Sovyet etki alanına girmesiyle ideolojik ve ekonomik örgütlenmenin başlaması, Japonya'da Müttefikler arasındaki ortak bir anlayışın kurulmaması, Yunan iç savaşı ortamında ilan edilen Truman Doktrini ile Marshall Planı ve İran ile Türkiye üzerindeki Sovyet baskısı, özellikle Avrupa'da soğuk savaş doruk noktasına çıkarmaya başlamıştı³⁸. Sovyetler Birliği'nin Avrupa'dan sonra Uzak Doğu'da da yayılma politikası izlemeye başlaması ve BM Teşkilatının dünya barışını tesis etme çabalarının Sovyetler Birliği vetoları ile etkisiz hale gelmesi karşısında A.B.D Sovyetler Birliği ile işbirliğinin güçleştiğini hatta imkansız hale geldiğini görmeye başlamıştır. Bu olaylar karşısında, A.B.D Avrupa sorunları ile ilgilenmek zorunda kalmış ve çalışmalara başlamıştır. Vandenberg aceleyle hazırlanan bir planın Kongrede ret kararı ile karşılaşma ihtimalinin olduğunu tahmin ediyordu. Bu sebepledir ki bütün gün süren, iki aylık bir çalışma yapıldı. Tüm bu çalışmalar Marshall tarafından da takip edildi³⁹.

11 Nisan 1948 tarihinde A.B.D Dışişleri Bakanlığı yetkilileri ve Senatör Arthur H. Vandenberg Kuzey Atlantik bölgesinin güvenliği meselesi hakkında hazırlık görüşmelerine başlamışlardır. Görüşmeler neticesinde Vandenberg adını alan karar metni hazırlanmıştır. Bununla birlikte 28 Nisan 1948 tarihinde Kanada Dışişleri Bakanı St. Laurent Brüksel Antlaşmasını da içine alan ve ondan daha geniş kapsamlı bir Atlantik Antlaşmasının kurulması gerektiği fikrini ileri sürmüştür. 4 Mayıs 1948 tarihinde Brüksel Antlaşmasına taraf olan üyeler askeri planlarını ABD'ye sunacak bir komisyon kurulduğunu açıklamışlardır. Monroe Doktrini bu gelişmeler karşısında

³⁸ Orhan Sander, *Siyasi Tarih (1918-1994)*, İmge Kitabevi Yay., Ankara, 2005, s. 263-264.

³⁹ Feridun Cemal Erkin, *Dışişlerinde 34 Yıl Washington Büyükelçiliği*, Cilt: II, I.Kısım, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1992, s. 28.

engel teşkil etmiştir. Bu engeli ortadan kaldırmak amacıyla Senatör Vandenberg'in hazırlayıp Amerikan Başkanına, A.B.D'nin güvenliğini ilgilendiren ve karşılıklı yardıma dayanan "bölgesel ve diğer ortak antlaşmalara" katılma yetkisi veren Vandenberg Kararı adını alan bu tasarı 11 Haziran 1948 tarihinde sekiz saat süren tartışmalardan sonra 4'e karşı 64 oyla kabul edildi⁴⁰. "Vandenberg Kararı" denilen 289 sayılı kararla ABD, 1823'ten beri uygulamakta olduğu "Monreo Doktrinini" terk etmiş ve ittifaka katılması yolundaki engel kalkmış oluyordu⁴¹.

Vandenberg Kararı'ndan sonra ABD'nin Avrupa savunma sistemi içerisinde yer alacağı kesinleşince, sistemin bir an önce kurulması için çalışmalar başladı. Ekim ayında bir antlaşma metni ortaya çıktı. Bu metin 18 Mart 1949'da yayınlandı. 15 Mart'ta, Brüksel Antlaşması'nı imzalayan devletler ile Danimarka, İzlanda, İtalya, Norveç ve Portekiz Antlaşmaya katılmaya davet edildi. 4 Nisan 1949'da Belçika, Kanada, Danimarka, ABD, Fransa, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Norveç, Hollanda, Portekiz ve İngiltere Dışişleri Bakanlarının imzalarıyla Kuzey Atlantik Antlaşması imzalandı⁴². Antlaşmanın imzalanmasına karşın, teşkilat örgütlenmesini ancak Kore Savaşı'ndan sonra 1952'de tamamlayabildi⁴³.

Antlaşmaya göre bu ülkelerin; milletlerin, demokrasi ilkeleri ile kişisel hürriyetleriyle beraber, hukukun üstünlüğüne dayalı hürriyetlerini ve ortak savunmalarıyla, güvenliklerini korumak üzere birleşmiş oldukları belirtiliyordu. İçlerinden birine yapılmış olan bir saldırı tümüne yapılmış kabul edilecekti⁴⁴. Birleşmiş Milletler Antlaşması'nın 51. maddesine göre, bu ülkeler bireysel ya da kolektif karşı koyma haklarını kullanarak, silahlı güç kullanmayı da kapsayacak biçimde saldırıya uğrayan ülkeye yardım edeceklerdi⁴⁵.

⁴⁰ Lord İsmay, *NATO İlk Beş Sene 1949-1954*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1956, s. 10.

⁴¹ İlder Turan, *NATO İttifakının Stratejik ve Siyasi Sorunları*, İÜ İkt. Fak. Yayınları, No:300, Çağlayan Basımevi, İstanbul, 1971, s. 6.

⁴² Muharrem Gürkaynak, *Avrupa'da Savunma Ve Güvenlik*, Asil Yayınları, Ankara, 2004 s. 24.

⁴³ Ramazan Gözen, *NATO: ABD Patentli Savunma Örgütü, Uluslararası Örgütler ve Türkiye*, Editörler: Şaban H. Çalış, Birol Akgün, Önder Kutlu, Çizgi Kitabevi, Konya, 2006, s.184.

⁴⁴ Armaoğlu, a.g.e., s. 449.

⁴⁵ Gürkaynak, a.g.e., s. 57.

NATO, Soğuk Savaş'ın ortaya çıkardığı bir örgüt olmakla beraber, Soğuk Savaş'ın gelişimini etkileyen, belirleyen bir örgüt olmuştur. NATO'nun kurulduğu yıl Avrupa'da , Doğu ve Batı arasındaki denge aşağı yukarı oluşmuştu. Doğu Avrupa ülkeleri S.S.C.B kontrolü altında komünist rejimi benimsemiş, Batı ülkeleri ise liberal demokratik hükümetler kurma sürecine girmişti⁴⁶.

NATO'nun kuruluşuyla S.S.C.B'nin Avrupa'da yayılması o günden itibaren durdu. Ancak, ittifakın imzalandığı tarihe kadar S.S.C.B, Avrupa'nın önemli bir kısmını sınırları içerisine katmış veya kontrolü altına almıştı⁴⁷. Ayrıca, Batının bu savunma amaçlı girişimini kendi varlıklarına yönelik bir tehdit olarak algılayan S.S.C.B ve diğer komünist ülkeler, NATO'ya karşı kendi örgütlerini kurma çabası içerisine girdi. Bu çabalar sonucunda da S.S.C.B ve diğer komünist ülkeler NATO oluşumuna karşı Varşova Paktı'nı kurmuşlardır⁴⁸.

NATO'nun ortaya çıkmasında Sovyetlerin yayılmacı politikası, Avrupa'nın Sovyet saldırısına açık olması ayrıca Amerika ve İngiltere'nin Sovyetlerin genişlemesinden ve güçlenmesinden duydukları rahatsızlıklar etkili olmuştur. Amerika Sovyetlerin serbest hareket edip istediği yerleri kuşatıp istediği gibi at koşturmasından rahatsızlık duymakta ve dünya hakimiyetini Sovyetlere bırakmak istememektedir. Bundan dolayı yukarıda da bahsedildiği üzere ABD, Sovyet tehdidine karşı NATO'nun kuruluşu için elinden geldiğince çaba göstermekteydi.

⁴⁶ Gözen, a.g.e., s. 175.

⁴⁷ Gönlübol ve Diğerleri, a.g.e., s. 225.

⁴⁸ Gürkaynak, a.g.e., s. 57.

9. TÜRKİYE’NİN NATO’YA KATILMA GİRİŞİMLERİ

Türkiye, II. Dünya Savaşına fiili olarak katılmayarak savaşın meydana getirdiği tahribatlardan kurtulmakla birlikte dış siyasetinde oldukça zor bir durumda kalmıştı. Sovyetler Birliği’nin Türkiye üzerinde tehdit ve emelleri bulunuyordu. Sovyetler Birliği’nin izlediği yayılcı politika sonucu Boğazlar ve Doğu Anadolu’daki isteklerini açığa vurması Türk-Sovyet ilişkilerini oldukça gergin bir duruma getirmişti. Batı Devletlerinin II. Dünya savaşına Türkiye’nin girmesi için yaptıkları tekliflere karşı Türkiye’nin öne sürmüş olduğu şartların yerine getirilmemesi neticesinde Türkiye savaşa katılmamıştı. Bundan dolayı da Müttefik Devletler ile ilişkileri istenilen seviyede değildi.

II. Dünya savaşından sonra Türkiye’nin dış politikasına hakim olan temel mesele, savaş sonrası Avrupa dengesinde oluşan boşluklardan yararlanıp kendisine karşıda tehdit oluşturan Sovyetler Birliği’ne karşı güvenliğini sağlama meselesi olmuştur. Bütün bu gelişmeler sonucunda Türkiye, kendi emniyetini sağlamak için uygun bir savunma teşkilatı içerisinde yer alma çabası içerisine girişmiştir⁴⁹.

II. Dünya savaşından sonra Sovyetler Birliği’nin Türkiye’den toprak talep etmesi ve Boğazlar ile ilgili baskıları Türkiye’yi bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü koruma endişesine düşürmüştür. Türkiye ABD’nin desteğini sağlayarak, Sovyetler Birliği karşısında kendisini korumak istemişse de bu desteklerin herhangi bir ittifaka dayanmamasından dolayı, Sovyetler Birliği’nden duyduğu endişeleri giderememiştir. Türkiye, Sovyetlerin oluşturmuş olduğu tehditlere karşı A.B.D’nin askeri ve ekonomik desteği dışında güvenliğini sağlayacak başka tedbirler aramaya başlamıştır.

NATO’ya üye olan ülkeler kendi aralarındaki dayanışma ile Sovyetlerin bir saldırısına karşı kendilerini güvence altına almak istiyorlardı. Ancak Türkiye Sovyet tehdidine Batı Avrupa ülkelerinden daha fazla maruz kalmıştı. Sovyetlerin Türkiye’ye tehdit ve istekleri karşısında Türkiye ciddi bir güvenlik sorunuyla karşı karşıya kalmıştı.

⁴⁹ Cengiz Kürşat, *Türkiye’nin Çıkarları Bakımından NATO*, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Cilt: V, Sayı: 25, 1969, s. 7.

Türkiye eğer NATO'ya üye olabilirse NATO devletlerinin herhangi birine yapılacak sadır, hepsine yöneltilmiş sayılacağından, rahat nefes alma imkanı hasıl olacaktır. Kaldı ki Sovyetler Birliği esasen, kendisini ABD ile savaşa sürükleyecek bir girişimi göze alamayacağı için, NATO'ya girmekle sadece yardım görmek açısından değil, caydırıcılık kuvveti kazanmak açısından da bir rahatlık elde edilmiş olacaktır⁵⁰.

Batılı ülkeler ise Sovyetlerle arası gergin olan Türkiye'yi NATO'ya üye olarak almak istememekteydiler; çünkü Türkiye'den dolayı Sovyetlerle savaşma riskini almak istemiyordular.

Cumhuriyet Halk Partisi iktidarının son aylarında Dışişleri Bakanı Necmeddin Sadak, Mart 1950'de İtalya'yı Türkiye'nin NATO'ya alınmasına ikna etmiş, Mayıs 1950'de Hükümet NATO'ya girmek için ilk resmi müracaatı yapmıştır. Türkiye'yi yalnız İtalya desteklemiş, ABD, İngiltere ve Fransa Türkiye'nin NATO'ya alınmasını reddetmişlerdir. 14 Mayıs 1950 seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi iktidardan düşmüş ve Demokrat Parti iktidara gelmiştir⁵¹.

Türkiye'nin NATO'ya üye olma çabaları daha başlangıcından itibaren Sovyetler Birliği'ni rahatsız etmiştir⁵². Sovyetler 1946 yılında reddedilen resmi notaları yerine Sovyet Donanması'nın yayın organı olan " Kızıl Donanma " dergisiyle, yarı resmi şekilde gülünç iddialarda bulunmakta, Sovyetler Birliği'nin 28 Eylül 1946 tarihinde Türkiye'ye verdiği notadan bahsedip, 1936 yılında imzalanan Montreux Antlaşması'nın Karadeniz devletlerinin ihtiyaçlarını karşılamaktan uzak olduğunu vurgulayarak boğazlar üzerinde ezeli iddialarını, isteklerini yinelemekteydi⁵³.

İktidara gelen Demokrat Parti de Cumhuriyet Halk Partisi gibi dış politikada NATO'ya katılma girişimini sürdürmek istemişti. 1 Ağustos 1950 tarihinde

⁵⁰ Kamuran Gürün, *Dış İlişkiler ve Türk Politikası*, Ankara Üniversitesi, SBF Yay.. Ankara, 1983 s. 261-262.

⁵¹ Doğan Avcıoğlu, *Milli Kurtuluş Tarihi, (1838-1995)*, C.4, Tekin Yay., İstanbul, 1979, s. 1609.

⁵² Server, a.g.e., s. 62-63.

⁵³ Cumhuriyet, 24 Nisan 1950.

NATO'ya katılmak için müracaat da bulunmuş ancak Eylül 1950'de bu başvuru reddedilmişti⁵⁴.

Türkiye'nin ikinci müracaatının reddi sonrasında, ABD, Türkiye ve Yunanistan'ın bir Akdeniz Paketi içerisinde yer almasını istedi. Böyle bir pakt fikri, zaten İngiltere tarafından birkaç yıldır dile getirilen Orta Doğu Komutanlığı fikrine oldukça yakındı. Pakta Türkiye, İtalya, İngiltere, Yunanistan ve Mısır'ın üye olması düşünülmüyordu. Böylece NATO ülkeleri ile NATO dışında kalan ittifaka yakın ülkeler arasında, Doğu Akdeniz'in güvenliğini sağlayacak bir pakt oluşturulacaktı. Türkiye, böyle bir fikrin siyasi nedenlerden ötürü hayata geçirilemeyeceğini değerlendirmekle beraber, Akdeniz Paketi fikrine karşı çıkmadı. Bunu NATO üyeliği için bir adım olarak değerlendiriyordu. Bu nedenle Türkiye, 19 Eylül'de ABD Dışişleri Bakanı Dean Acheson'un Türkiye'nin Washington Büyükelçisi Feridun Cemal Erkin'e verdiği, Türkiye'nin Akdeniz savunma planlamasına katılmasına ilişkin notayı kabul etti. Ancak bu dönem içerisinde ABD Genelkurmay Başkanı Orgeneral Omar Bradley'in, Türkiye'nin ABD çıkarları açısından önemi olmadığına dair çeşitli dergilerde çıkan makalesi, Türkiye'de tepkiyle karşılandı⁵⁵.

Yaşanan bu gelişmelerden sonra Türkiye'nin NATO'ya girmesi gerektiği bunun dışında oluşacak ittifaklara katılmanın Türkiye'nin kaygılarını gidermek de pek de önemli olmayacağı fikri ağırlık kazanmıştır. Bu fikrin ağırlık kazanmasında etkili olan faktör olarak dünyanın iki kutba ayrılmış olması ve bir kutbu olan Sovyetlerin Türkiye'ye baskı ve isteklerinin olmasından dolayı ister istemez diğer kutup olan ABD'ye yakınlaşma ve ABD'nin kuruluşuna vesile olduğu NATO'ya girmenin dışında bir çare olmadığına olan inanç etkili olmuştur.

⁵⁴ Cumhuriyet, 12 Mart 1951.

⁵⁵ Baskın Oran, Mustafa Aydın, *1939-1945 Savaş Kaosunda Türkiye: Görelî Özerklik-2, Türk Dış Politikası*, Editör Baskın Oran, Cilt I, 10. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004, s. 548.

2. BÖLÜM: KORE SAVAŞI

1. KORE SAVAŞI'NIN NEDENLERİ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya “Kapitalist” ve “Komünist” olmak üzere iki farklı kutba ayrılmıştı. Bu iki farklı kutbun kapitalist ucunda Amerika varken komünist ucunda Sovyet Rusya bulunmaktaydı. Sovyet Rusya, hakimiyet alanını genişletmek isterken Amerika ise Sovyet Rusya'yı bu politikasında serbest bırakmak istememekteydi. Bu mücadele beraberinde askeri bloklamalara neden olmuştu. Batı Bloğu NATO'yu kurarken, Doğu Bloğu da Varşova Paktı'nı kurmuştu.

NATO'nun kurulmasıyla Sovyet Rusya'nın Avrupa'da yayılmasının önüne bir engel çıkmıştı. Durum böyle olunca yayılmacı bir fikre sahip olan Sovyet Rusya da yönünü doğuya doğru çevirmeye başladı diyebiliriz.

Bu sırada Güney Kore'de ve Japonya'da Amerikan kuvvetleri bulunmaktaydı. Sovyetlere göre Amerika'nın burada stratejik bakımdan kuvvetli bir durumda olduğu açıktı. Sovyet Rusya, komünistler Çin'de duruma hâkim olana kadar bu duruma ses çıkarmadı. Ancak Çin, 1949 yılının sonunda komünist rejimin idaresi altına girince, Sovyet Rusya'nın Asya'daki pozisyonu kuvvetlenmiş oldu⁵⁶.

Kore'de Sovyet Rusya ve Komünist Çin tarafından desteklenip kışkırtılan Demokratik Kore Halk Cumhuriyeti, tüm Kore'yi komünist rejim altında birleştirmek istemekteydi. Bu birleştirmeyi silah kullanarak gerçekleştirmek için büyük bir taarruz ordusu hazırladı. 1949 yılında Kim İl-Sung, bütün Kore'de seçimlerin yapılmasından sonra ülkeyi birleştirmeyi hedeflediğini açıkladı. 38. paralelin güneyine yönelik sızma ve gerilla hareketlerine başladı. Pyongyang Hükümeti, BM Genel Sekreteri'ne Kore'yi zorla da olsa birleştirmeyi amaçladıklarını açıkça belirtti⁵⁷.

⁵⁶ Armaoğlu, a.g.e., s. 454-55

⁵⁷ Mim Kemal ÖKE, *Unutulan Savaşın Kronolojisi Türkler ve Kore 1950-53*, İstanbul, Kültür Bakanlığı Yayınları. s. 15.

Güney Kore’de ise seçim sonucunda yönetime gelen Syngman Rhee iktidarı, ekonomi ve demokrasi gibi sorunlarla uğraşmaktaydı. Demokratik Kore Halk Cumhuriyeti’nin uğraştığı tek sorun ise Syngman Rhee yönetimini devirmektir. Bunun için de sınır baskınları, sabotajlar, gerilla çalışması ve propaganda faaliyetlerine ağırlık verdi. Kuzeyliler tarafından yapılan her türlü sızmaya, şantaj ve siyasi olaya karşın, Syngman Rhee, Güneylilerin Sovyet Rusya’nın aleti olacak bir birleşmeyi reddetmeyi sağladı⁵⁸.

Güney Kore, Kuzey Kore’nin Sovyet denetiminde olduğunu biliyor, eğer birleşme olursa aslında bunun Kuzey Kore’ye dahil olma ve Sovyet kontrolüne geçmek olduğunu bilincindeydi. Bundan dolayı Kuzeyle birleşmeyi istememekteydi.

Çin Komünist Partisi Lideri Mao’nun Çin’deki başarısı, başta Çin Hindisi, Filipinler ve Endonezya olmak üzere tüm Asya’da devrimci hareketleri teşvik etti. Bu durum ilk bakışta Sovyet Rusya’nın stratejisine uygun görünmekteydi. Ancak, Mao’nun komünist modelinin başarı kazanması, Stalin’in dünya komünist liderliğini tartışılır bir konuma getirebilirdi. Bu durum Asya’da hedefleri olan Sovyet Rusya’yı tedirgin etmekteydi. Sovyet Rusya denetimindeki Kuzey Kore’nin, kısa ve başarılı bir savaşı, Amerika ile barış görüşmelerinde bulunan Japonya’yı korkutup Amerika’ya üs vermektен caydırabilir, Asya’da ilerleyen Mao’nun genişleme eğilimini ve ününü sınırlandırabilirdi. Ayrıca bu savaş, Stalin’in Batı’ya karşı anlamlı bir hareketi olabilirdi⁵⁹.

8 Haziran 1950 günü, Kuzey Kore’nin başkenti olan Pyongyang’da gazeteler, Demokrasi Mücahitleri Cephesi Merkez Komitesi’nin bir bildirisini yayınladı. Bu bildiri de, Kuzey ve Güney Kore’de yapılacak seçimler sonucunda kurulacak olan birleşik Kore Meclisi’ni, Kore’nin Japon işgalinden kurtuluşunun beşinci yıldönümünden önce, Seoul’da toplamaya çalışacağından söz etmekteydi. Aynı bildiri Rus haber ajansı TASS tarafından İzvestia Gazetesi’nin 10 Haziran 1950

⁵⁸ Erkilet, H. E., Bıyıklıoğlu, T. ve Arun, H., (1975), *Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-53)*, Ankara, Genelkurmay Basımevi, s. 15.

⁵⁹ Sander, a.g.e., s. 248.

tarihli sayısında yayınlandı. Bu gazetenin batılılar tarafından görüldüğü bir gerçektir. Kuzey Kore,Uzakdoğu'da bütün dünyayı kendisiyle uğraştıracak ve binlerce insanın hayatına mal olacak bir savaşın çıkacağını hissettirmişti⁶⁰.

16. asır sonlarında siyasî ve ekonomik sahada hayli ilerlemeler gösteren ve süratli bir nüfus artışı olan Japonya kendi adalarında yaşayamayacağını anlayınca yeni topraklara sahip olarak idarî ve iktisadî sahada genişlemek, millî refahı artırmak politikasıyla ilk hamlede Kore'yi ve Çin'in bir kısmını istilayı plânlamıştır. O yıllarda Kore ile münasebeti iyi olan Çin, Kore'nin hamiliğini yüklenince iki millet arasında rekabet başladı. Japonya'nın istila siyasetini dikkatle takip eden ve bunun kendisine tehlike olacağını sezen Rusya'da on dokuzuncu asır sonlarında bu rekabete katılmıştır. Kore bol toprak mahsulleri ve zengin madenleriyle siyasî ve iktisadî yönden olduğu kadar askerî yönden Japonya için bir köprübaşı, Rusya ve Çin için bir çıkış mevzii olarak görülüyordu. İkinci dünya savaşından Japonların mağlûp çıkmasını fırsat bilen Rusya Kore'yi bütünüyle hakimiyetine almak istemişse de Amerika'nın devreye girmesiyle işin rengi değişmiştir⁶¹.

BM Kore Komisyonu, 10 Haziran 1950 günü Kuzey ve Güney Kore arasındaki ilişkileri düzeltmek için Kuzey Kore temsilcileri ile 38. Paralel üzerinde buluştu. Buluşmada Kore'nin barış yoluyla birleştirilmesini ileri süren Kuzey Kore buna rağmen, on beş gün sonra savaş ilan etmeden 38. Paralel üzerinden baskın şeklinde taarruza geçerek Kore'nin barış yoluyla birleştirilmesi ümidine de son vermiş oldu⁶².

Yaşananlara baktığımızda soğuk savaş yıllarının devam ettiği yıllarda Amerika ve Rusya'nın farklı strateji planları uygulayarak dünya üzerindeki ağırlık dengelerini değiştirmeye çalışmakta ve bu amaçla çeşitli hamleler yapmakta olduklarını görebilmekteyiz. Kendi coğrafyalarından uzakta olup biten olaylara

⁶⁰ Lütfü SEL, (1979), *Kore'de Cereyan Eden Muharebelerden Alınacak Dersler*, Ankara, Genelkurmay Basımevi, s. 3-4.

⁶¹ <http://www.koresavasi.com/kore-sava%C5%9F%C4%B1/kore-savasi/13-kore-savasinin-nedenleri> 03.04.2014

⁶² Muzaffer ESEN, (Temmuz-Ağustos 1990), "*Kore Nere*", Gaziler, S. 32, Türkiye Muharip Gaziler Derneği Dergisi, s. 12.

yabancı kalmamakta hakimiyet alanlarını artırmak istemekte ve birbirlerinin hakimiyet alanlarını daraltmak için mücadele vermekteydiler. Bunlardan hareketle Kore savaşı için dünya üzerinde yaşanan soğuk savaşın ilk sıcak çatışmasıdır diyebiliriz.

2. SOVYET RUSYA VE A.B.D' NİN KORE POLİTİKASI

A.B.D İkinci Dünya Savaşından sonra S.S.C.B' ye ve komünizm tehdidine karşı daraltma politikası izlemiştir. Marshall Planı, Avrupa'yı ekonomik ve sosyal yönden güçlendirirken, NATO' da S.S.C.B yayılmacılığına karşı askeri bir engel teşkil etmiştir. Yaşanan bu gelişmelere bağlı olarak S.S.C.B sıcak bir savaşı tercih etmemiştir. Ancak içine de kapanmamıştır, Batı yerine Asya'ya yönelmiştir ve belki de Amerika'nın beklemediği bir bölgeden başlayarak harekete geçmiştir. Heralde A.B.D, Sovyet Rusya'nın düşük bir ihtimalde olsa ya doğrudan kendisine saldıracağını ve ya Batı Avrupa'yı işgale başlayacağını düşünmekteydi. Fakat Sovyet Rusya'nın hamlelerine baktığımızda ileriye dönük olduğunu gördüğümüz adımlar attığını görmekteyiz.

S.S.C.B ve Kuzey Kore, Güney Kore'ye yapılacak bir saldırıda, A.B.D'den sıcak çatışma tarzında bir tepki gelebileceğini beklemiyorlardı. 1949 Martında A.B.D'nin Pasifik Kuvvetleri Komutanı General Mac Arthur bir gazeteye verdiği demeçte, Kore'yi A.B.D savunma alanı dışında tutmuştu. Ayrıca bununla da yetinmeyerek, Asya kıtası ana toprakları üzerinde bulunan bölgeleri güvence altına almak gibi bir niyetlerinin olmadığını özellikle vurgulamıştı⁶³.

A.B.D, Kore Yarımadası'nı boşaltırken, Güney Kore'ye ancak polis fonksiyonu üstlenebilecek donatım ve teçhizata sahip bir ordu bırakmıştı. S.S.C.B ise, Kuzey Kore Ordusu'nu teşkilatlandırmış ve kendi emrine tabi bir hale koyduktan sonra Kore'den ayrılmıştı⁶⁴.

⁶³ Henry Kissinger, *Diplomasi*, Çev.İbrahim H.Kurt, 5.Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006, s. 457.

⁶⁴ Tahsin Yazıcı, *Kore Hatıralarım*, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1963, s. 10.

Kuzey Korelileri destekleyen S.S.C.B' nin amacı, Kore'nin bütününi komünistleştirerek hakimiyeti altına almak, İkinci Dünya savaşından yenik çıkmış ve henüz zayıf olan Japonya'ya yaklaşarak orada kontrolü sağlamak ve Japonya'yı kendi tarafına çekmekti. Japon tehdidini S.S.C.B ve Çin'den uzak tutabilmek için Kore'yi, bir ileri karakol olarak kullanmak ve komünizm hareketini daha da canlandırmak ve yaymak istiyordu. S.S.C.B' nin hedefi, daha fazla toprak ve nüfusa sahip uydu devletleri kontrolü altına alarak hakimiyet alanını genişletmek. ABD'nin hedefi ise Sovyet Rusya yayılmasının önüne geçmek ve tek güç olarak kalmaktı.

SSCB'nin Kuzey Kore'yi savaşa hazırlamasını, Krusçev (Sovyet devlet adamı ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi birinci sekreteri) şu şekilde anlatmaktadır; "Kuzey Koreliler, Syngman Rhee'nin çizmesi altında bulunan kardeşlerine yardım elini uzatmak istiyordu. Stalin, bu konu üzerinde iyice düşünmesi bazı hesaplarını yapması ve somut bir planla dönmesi için Kim İl Sung'u ikna etti. Kim, ülkesine döndü ve bütün hazırlıklarını tamamladıktan sonra, yeniden Moskova'ya geldi. Stalin'e başarıya ulaşacağından kesinlikle emin olduğunu söyledi. Stalin'in bir takım şüphelerinin olduğunu hatırlıyorum. Amerikalıların bu işe karışmasından çekiniyordu. Ama biz savaş sürdüğü takdirde, Kim İl Sung'un savaşı tez kazanacağına emindik. Zaten ABD'nin müdahalesinin önlenebileceğini düşünmeye yatkındık. Mao Çe Tung'da olumlu cevap verdi. Kim İl Sung'un teklifini onaylayarak bu savaşın Kore halkının kendi kendisine karar vermesi gereken bir sorun olması nedeniyle, ABD'nin müdahale etmeyeceği görüşünü ileri sürdü. Kim İl Sung bize Kore'de yaşama şartlarını anlattı ve Güney Kore hakkında pek çekici şeyler sıraladı. Pirinç yetiştirmeye çok elverişli bereketli topraklar, uygun bir iklim, zengin bir balıkçılık endüstrisi ve daha başkaları. Güney ve Kuzey Kore'nin birleşmesinden, Kore'nin bir bütün olarak yararlanacağını söyledi. Kore, sanayi için gereken besin maddelerini de güneyde bol olan balık, pirinç ve diğer tarım ürünlerinden elde edebilirdi. Kim İl Sung'a başarılar diledik ve bütün Kuzey Koreli liderler için kadeh kaldırdık, mücadelelerini kazanacakları günü beklediğimizi belirttik. Zaten bir süreden beri Kuzey Kore'ye silah vermekteydik. Gerekli miktarda tank, top, tüfek, otomatik tabanca, istihkam araçları ve uçaksavar silahları almaları

gerektiği açıkça ortadaydı. Hava kuvvetlerimize bağlı uçaklar da Pyongyang'ın bombalanmasında kullanılacak ve dolayısıyla Kuzey Kore'de üsleneceklerdi⁶⁵.

25 Haziran 1950'de Güney Kore'ye saldırı başladığı zaman, BM tam bir baskına uğramıştı. 1949 yılı Ocak ayında fikri sorulan General Mac Arthur: "Amerikan hükümeti tarafından yetiştirilmiş olan Güney Koreli birlikler, halihazır durumlarıyla yalnız dahili asayişini temin edebilir. Kuzeyden gelebilecek bir istila tehlikesine karşı koymaları bahis mevzu olamaz." diyerek tehlikeyi işaret ettikten sonra şunları ilave etti: "Kore'de bulunan ABD askerlerinin, dahili asayişini temin için Korelileri yetiştirmek olan şimdiki vazifesi, tamamlanmak üzeredir; askerlerimiz buradan çekilebilir. Bu raporun verildiği sırada ABD Dışişleri Bakanlığı Uzakdoğu uzmanları NSC-8/2 olarak numaralandırılan yeni bir siyaset projesini hazırlıyorlardı. Bu projede General Mac Arthur'un tavsiyeleri tahrif edilmişti. Güney Korelilerin hazırlık derecesinin iyi olduğu ve ABD'nin Kore'den tamamen çekilmesi lazım geldiğini söylediği zikrediliyordu. Fakat Mac Arthur'un, Güneylilerin Kuzeyden gelebilecek bir saldırıya karşı koyamayacakları yolundaki ihtarından hiç bahsedilmiyordu⁶⁶.

Yaşanan olaylara dışarıdan bir bakışla baktığımızda Kuzey Kore ve Güney Kore dış mihrakların etkisiyle birbirlerine karşı cephe almışken dış mihraklar diyeceğimiz A.B.D ve Sovyet Rusya, Kore üzerinden kendi politikalarını yaymaya ve birbirlerine Kore üzerinden üstünlük sağlamaya çalışmaktaydı.

⁶⁵ Ali Denizli, *Kore Harbinde Türk Tugayları*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1994, s. 22-23.

⁶⁶ Denizli, a.g.e., s. 23-24.

3. KORE SAVAŞININ BAŞLAMASI VE BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN YARDIM ÇAĞRISI

Kore, 1950 Haziran'ına gelindiğinde, kolera salgınlarına uğrayan, okuma yazma oranı düşük ve otoriter hükümetlere sahip bir ülkeydi. Son yüzyıl boyunca, Uzakdoğu güç oyunlarında satranç tahtasındaki bir piyon gibi oynanmıştı. Rusya ile yaptığı savaşı kazanan Japonya 1905 yılında Kore üzerinde koruyuculuk kurmuş ve 1910'da yarımadayı ülkesine katmıştı. Kore 1945'te Japonya'nın tesliminden sonra, Sovyetlerle ABD arasında yeniden başlayan güç çatışmasının deneme tahtası oldu. Bu iki devlet, Japonya'dan aldıkları topraklar üzerinde yerli ama kendilerine bağımlı hükümetler kurduktan sonra, 1948 ve 1949'da işgal ordularını çektiler ve 38. Enlem arada sınır oldu⁶⁷.

Yukarıda bahsi geçtiği üzere BM komisyonu Güney Kore ve Kuzey Kore arasındaki ilişkileri düzeltmek için 38. Paralel üzerinde Kuzey Kore temsilcileriyle bir araya gelmişti ve barışla çözümden yana olduğunu söylemişti ancak böyle olmadığını bu konuşma üzerinden 15 gün geçtikten sonra savaş bile ilan etmeden baskın yapıp taarruza geçerek göstermişti.

25 Haziran 1950 Günü saat 04.00'den itibaren Kuzey Kore topçu birliklerinin ateşi ardından, saat 08.00'den itibaren Kuzey Kore piyadeleri, 38. paralelin güneyine dokuz ayrı yerden geçmeye başladı. Saat 11.00'de Kuzey Kore, Güney Kore askerlerinin 38. paralel boyundaki sınırı geçtiklerini ileri sürerek, Kore Cumhuriyeti'ne resmen savaş ilan etti⁶⁸.

Seul'deki Amerikan elçisinden saldırı haberi alındığında, Amerikalı yetkililer karamsarlığa kapılmaya gerek olmadığını düşündüler. Güney Kore'nin bu saldırıyı bertaraf edebileceğine inanılıyordu⁶⁹. Hatta savaştan önceki bir açıklamasında Amerikan Elçiliği'nin Birinci Katibi Harold Noble, Güney Kore Ordusu için "... yalnız bir saldırıyı önleyecek güçte değildir. Aynı zamanda böyle bir saldırıyı

⁶⁷ Sander, a.g.e., s. 275-276.

⁶⁸ İbrahim Orga, *Kore*, Sulhi Garan Matbaası, (y. y), 1958, s. 49.

⁶⁹ Öke, a.g.e., s. 13.

defettikten sonra önüne katarak iki hafta içerisinde Pyongyang'ı işgal edebilecek durumdadır,⁷⁰ demişti.

Bu tarz bir görüş Mac Arthur'un Tokyo'daki karargahında da hakimdi. Ancak yine de sabah 10'a doğru A.B.D Dışişleri Bakanlığı'nda bir durum değerlendirilmesi yapıldı. Amerikan Dışişleri meseleyi BM Güvenlik Konseyi'ne götürmek istemekteydi. Durum BM Genel Sekreteri Trygve Lie'ye bildirildi. A.B.D bu saldırının arkasında Sovyet Rusya'nın bulunduğu emindi. A.B.D'ye göre, Rusya'yı buna yönelten sebep Amerika'nın Japonya'yı kendi tarafına çekme ihtimaliydi. Japonya'nın Amerika'nın güdümüne girdiğini düşünen Moskova, Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi işgaliyle kurulacak olan tek bir komünist Kore ile Amerika karşısındaki dengeyi yeniden kuracağını düşünüyordu. Amerika'nın elinde bu durumda uygulayabileceği bir planı yoktu. Amerika, bu kez hazırlıksız yakalanmıştı. Bu aşamada Amerika, BM'ye yaslanmaktan başka çare bulamamıştır⁷¹.

BM Genel Sekreteri Trygve Lie, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan BM'nin, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra kurulup dünya barışını koruyamayarak dağılan Cemiyeti Akvam'a benzetilmesine ve onun gibi büyük devletlerin oyuncağı olmasına izin vermek istememekteydi. Amerika'nın da desteğini alan Lie, BM Güvenlik Konseyi'ni 25 Haziran 1950'de olağanüstü toplantıya çağırdı. Yalnızca bir tarafsız delegesi bulunan Güvenlik Konseyi, Kore sorununu görüşerek bir karar aldı. Konseyin hemen karar alabilmesinde Trygve Lie'nin çabaları kadar Sovyet Rusya delegesinin de toplantıya katılmaması etkili olmuştur. Sovyet delegesi 10 Ocak 1950'de Komünist Çin, BM'ye kabul edilinceye kadar konsey toplantılarına girmeyeceğini bildirerek toplantıyı terk etmiş ve bu tarihten sonra toplantılara katılmamıştır⁷².

⁷⁰ Sel, a.g.e., s. 7.

⁷¹ Öke, a.g.e., s. 13-14.

⁷² İbrahim Artuç, *Kore Savaşlarında Mehmetçik*, Kastaş Yayınları, İstanbul, 1990, s. 34

Kuzey Kore'nin saldırısının aslında iki küçük devletin savaşı değil devam eden soğuk savaşın bir sıcak çatışmasının başlangıcı olduğu ve iki büyük güç olan Sovyet Rusya ve Amerika'nın mücadelesi olduğu aşıkardı.

Konsey toplantılarında bu savaşın BM'nin temellerini sarstığı açıklanıp aşağıdaki kararlar alınmıştır :

- a) Kuzey Kore'nin çarpışmayı durdurması,
- b) Kuvvetlerini 38. paralelin kuzeyine çekilmesi,
- c) Bu çekilmenin BM Kore Komisyonu'nca kontrolü,
- d) Bu teklife BM üyelerinin katılmaları,
- e) BM'ye dahil hükümetlerin Kuzey Kore'ye bir yardımda bulunmamları⁷³ istenmiştir.

Konseyin yukarıdaki tekliflerinden sonra BM Güvenlik Konseyi barışı korumak için BM üyelerini Güney Kore'ye yardım etmeye çağırarak bir karar tasarısını kabul etti. (Yediye karşı bir oyla; Yugoslavya karşı, Mısır ve Hindistan çekimser⁷⁴.)

Sovyet Rusya, o tarihe kadar veto yetkisini kullanarak Konsey'i işlemez bir hale getirmişti. Sovyetlerin delegesi toplantılarda hazır bulunsaydı, Güvenlik Konseyi'nin Kore ile ilgili kararları alması mümkün olmayacaktı. Bu kararların ardından Sovyet Rusya bir daha delegesini geri çekmemek üzere Güvenlik Konseyi'nde hazır bulundurmuştur⁷⁵.

Sovyet hükümeti bu kararın altı oyla alındığını, halbuki Güvenlik Konseyi'nin kararı için yedi oy gerektiğini ileri sürerek, Güvenlik Konseyi'nin kararına karşı çıkmıştır. Ayrıca karar alınırken bu oylardan beşinin konseyin daimi üyeleri, yani Amerika, İngiltere, Fransa, Sovyet Rusya ve Çin tarafından verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür. Oysa bu toplantıya SSCB ve Komünist Çin delegeleri

⁷³ Yazıcı, a.g.e., s. 24.

⁷⁴ Sander, a.g.e., s. 277.

⁷⁵ Orhan Nalcıoğlu, *Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Hareketinin Hukuksal Esasları*, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1997, s. 13.

katılmamıştı. Sovyetlere göre Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu kararlar bu sebeplerden ötürü yasal ve geçerli değildi⁷⁶.

Amerika BM çatısıyla aldırılmış olduğu kararlarla Güney Kore'ye yardım etme meselesini yasal çerçeveye oturtmuş oluyordu. Anlaşılacağı üzere Amerika bu savaşa mutlak dahil olup Rusya'yı serbest bırakmak istememektedir.

29 Haziran'da Amerika Savunma Bakanı Johnson ve diğer devlet büyükleri Başkan Truman'la toplantı yapmış ve bu toplantının sonucunda Uzakdoğu Komutanı'na yeni bir direktif gönderilmiştir. Bu direktif ile General Mac Arthur'a; Güney Kore Ordusu'nun muhabere ve ikmal hizmetlerine devam etmek üzere Kore'deki Amerikan birliklerini kullanması, Pusan-Chinhae Bölgesi'ndeki hava ve deniz üslerinin elde bulundurulması için askeri birliklerin kullanılması, deniz ve hava kuvvetlerine bağlı uçakların Kuzey Kore'de kullanılması; fakat Sovyet Rusya ve Komünist Çin sınırına yaklaşılması konularında yetki verilmiştir. Ayrıca, bu direktifler sonunda Sovyet Rusya, Kore'ye müdahale etse dahi Sovyetlerle savaşa girilmesi konusunda bir kararın verilmediği belirtilmiştir. Amerikalılar savaşı tırmandırmak istemiyordu. Washington'da Sovyetlerin durumundan kuşku duyuluyordu. Hiç kimse o anda genel bir savaşın başlamayacağını garanti edemiyordu. Amerika, Rusya'nın ve Çin'in geniş arazisinde bir büyük savaştan sakınıyordu⁷⁷.

Amerika, hava ve deniz kuvvetlerini kullanarak daha az zayıat vermeyi planlıyordu. Uzakdoğu'daki Amerikan subay ve erlerinin büyük bir kısmı daha önceden terhis edilmişti. Amerika Kore'de askeri bir müdahaleye tam anlamıyla hazır değildi ama yine de Amerikan hava ve deniz kuvvetleri 30 Haziran 1950'de Kore'deki görevlerine başladı. Aynı gün Mac Arthur Pentagon'a çektiği acil mesajda, cephedeki durumu değerlendirerek kara kuvvetlerini kullanmak istediğini bildirmiştir. Başkan Truman, Kore'deki amacının Kuzey Korelileri 38. paralele doğru geri püskürtmek ve Amerika'yı Kore'de derinlemesine bir askeri mücadeleye sokmamak olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Rus ve Komünist Çin'in tepkilerinin de göz

⁷⁶ Artuç a.g.e., s. 38.

⁷⁷ Sel, a.g.e., s. 53-54.

ardı edilemeyeceğine değinen Truman, Mac Arthur'un istediği kara kuvvetlerini kullanmasına izin vermiştir. Mac Arthur'a gönderilen mesajda riski anlaması, eğer Sovyet Rusya, Kore'deki operasyonlara karşı koyarsa, birliklerin kendisini savunması ve durumun Washington'a bildirilmesi de istenmiştir. 30 Haziran sabahı saat 03.00'de Pentagon'a acil bir telefon aan Mac Arthur, Kuzey Kore Ordusu'nun Han Nehri'ni geçmiş olduğunu belirterek kara kuvvetlerini kullanmak zorunda olduğunu belirtmiştir. Amerikan Genelkurmayı kendisine beklemesini, Başkan'a danışmak zorunda olduklarını iletmiş, Başkan ise gün doğmadan; kara gücü için zaten onay vermiş olduğunu Mac Arthur'a bildirmiřtir⁷⁸.

Kore Savaşı'na ilk askeri yardım BM'nin çağrısına uyan Amerika'dan gelmişti. Kore Savaşı boyunca da en çok asker, malzeme ve para yardımında bulunan devlet yine Amerika olmuştur. Amerika'dan başka 15 üye devlet, saldırıya uğrayan Kore Cumhuriyeti'ne asker göndermiş ve BM bayrağı altında barışı yeniden kurmak için savaşmıştır. 40'tan fazla üye devlet de Kore'ye malzeme yardımında bulunmuştur. Bunlardan 26'sı sıhhiye birlikleri, deniz ve hava taşıt araçları ile ikmal maddeleri göndermiştir. Bunların dışında yiyecek, çeşitli hammadde ve ilaç yardımında bulunan devletler de olmuştur. Liberya kauçuk, İsrail ilaç, şili bakır ve güherçile, Tayland pirinç vermiştir. Kore'ye, İngiltere, Kanada, Türkiye, Avustralya, Tayland, Filipinler, Fransa, Yunanistan, Yeni Zellanda, Hollanda, Kolombiya, Belçika, Habeşistan, Güney Afrika, Lüksemburg asker gndermiřtir⁷⁹.

Gerçekten de Birleşmiş Milletler I.Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan Cemiyeti Akvam gibi olmamış sıcak bir savaşın içine girme kararı almış ve bunu üye ülkelerle gerçekleştirerek mücadelesini vermiştir.

Amerika Başkanı Truman Kore Savaşı'nın ayrıca hr milletleri ele geçirmeye çalışan komünizm fikrine karşı da bir mücadele olduğunu belirterek şu ifadeleri kullanmıştır: *“Kore Cumhuriyeti'nin maruz kalmış olduğu hücum, hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde şunu gösteriyor ki milletler arası komünizm, hr milletleri fethetmeye hazırlanmaktadır. Bu sebeple dünyanın diğer bölgelerine de silahlı bir*

⁷⁸ ke, a.g.e., s. 18-19.

⁷⁹ Sel, a.g.e., s. 341-342.

tecavüzün vukuu bulabileceği ihtimalini nazara almamızdır. Dünya durumunun bulanık olduğu şu sıralarda bilhassa tebaruz ettirmem gereken bir husus, Birleşik Amerika'nın sadece Kore için değil, fakat dünyanın diğer taraflarında da hasıl olacak fevkalade durumlar için seferberlik yaptığıdır. Şunu da tekrar etmek isterim ki Birleşik Amerika hiçbir devlet üzerinde hakimiyet kurmak istemiyor. Arzumuz sadece, bütün insanların sulh ve hürriyet içinde yaşayabilecekleri bir dünya kurulmasıdır. Bu gayeye varmak için hür milletlerin, müşterek güvenlik programlarına hız vermeleri gerekiyor. Müttefiklerimiz de iktisadi kaynaklarını savunma gayesine tevcih etmelidirler”⁸⁰.

Amerika BM bünyesi altında güçlü bir ordu oluşturup savaşa girme fikrindeydi. Amerika'nın komünizme karşı hür milletlere yapacağı yardım o hür milletlerin Kore Savaşı'nda Amerika'ya yapacakları yardım ile orantılı olarak değerlendirilmiş ve bu olay Türk basınında BM'nin Kore'ye yardıma ilişkin kararına katılmayan devletlerin, Marshall Planı'ndan almış oldukları yardımların kesilebileceği yorumuna sebep olmuştur⁸¹.

Türkiye'de de Amerika'nın Kore konusundaki kararlılığı memnuniyetle karşılanmış ve şu yorum yapılmıştır: “*Kore harbini hazırlayanlar, tahrik edenler, destekleyenler, beş yıldır ilk defa, hesaplarında aldanmışlardır. Bu deneme Amerika'yı ayaklandırmış, Kore'nin hudutlarını aşan bir siyasetin belirmesine sebep olmuştur. Her tecavüzün, karşısında Amerika'yı bulacağına ve Amerika'nın her tecavüzü karşılayacak kuvvette olmak için her türlü fedakârlığı göze aldığına kimsenin şüphesi kalmamıştır. Kore tecavüzü, bu bakımdan, dünya sulhu için hayırlı olmuştur denebilir*”⁸².

Türkiye Amerika'nın Rusya'ya karşı harekete geçmesini olumlu karşılamış ve kendisine yönelik tehditleri olan Rusya'nın karşısında dünya gücü olan Amerika'nın ona karşı durmasıyla bir rahatlama yaşamıştır. Çünkü Rusya eğer

⁸⁰ Ulus, 20 Temmuz 1950.

⁸¹ Milliyet, 2 Aralık 1950.

⁸² Akşam, 25 Temmuz 1950.

karşısında Amerika gibi bir güç görmese elbette ki hem Avrupa'ya hem Türkiye'ye karşı yayılcı saldırgan politikasını geciktirmeksizin uygulamaya geçmiş olacaktı. Türkiye'yi tehdit ve istekleriyle çok zor durumda bırakan Sovyet Rusya'ya karşı Amerika'nın devreye girmesiyle Türkiye, Amerika'nın yanında yer almaya çalışmakla dostluğunu göstermeye ve arkasına Amerika'yı almaya çalışarak rahat nefes almak istemekteydi.

3. BÖLÜM : TÜRKİYE’NİN KORE SAVAŞINA KATILMASININ NEDENLERİ VE SONUÇLARI

1. DEMOKRAT PARTİ’NİN NATO’YA DAHİL OLMA İSTEĞİ

14 Mayıs 1950 seçimleriyle başa gelen Demokrat Parti Hükümeti de Sovyet Rusya’yı ve Komünizm hareketini tehlike olarak görmekteydi bundan dolayı NATO’ya katılma konusunda yavaş davranmamış ve NATO’ya katılmayı milli bir mesele haline getirmiştir. Başbakan Menderes Kore Harbi patlak verdiğinde bunun NATO’ya dahil olmak için iyi bir fırsat olduğunu düşünmüş ve bu fikrini Dışişleri Bakanı Fuat KÖPRÜLÜ’ ye şu şekilde dile getirmiştir :

“ Ortak güvenlik ruhunu yürütmek ve itibarımızı yükseltmek bakımından bu, bizim hesabımıza yaman bir fırsattır. NATO’ya kabul edilmemize de köprü olabilir. İngiltere ve diğer milletler bunu baştan savma karşılarlar ve suya düşürürlerse, fırsat bizim içinde, hür dünya içinde elden gider. İşte bu yüzden herkesten evvel çağrıya olumlu cevap vermek ve diğer milletleri olmuş bitmiş bir durum karşısında bırakmak istiyoruz... Fakat işin içinde Türk askeri davası olması dolayısıyla Meclis kararı almaya kalkışırsak, iş uzar, dedikodunun sonu gelmez. Bir saat bile kaybetmeden, sorumluluğu üzerimize alarak, karar vermek, kararı Birleşmiş Milletlere ve Amerika’ya bildirmek zorundayız...⁸³”

Türkiye, Birleşmiş Milletlerin yardım isteğine erkenden cevap vererek hem Amerika’nın hem de Batılı ülkelerin gözünde daha da kıymetli bir hal alarak bunu NATO’ya bir basamak yapmak istiyordu.

DP’nin 14 Mayıs 1950’de, CHP’nin 27 yıllık iktidarına son vererek iktidara gelmesiyle birlikte Türkiye’nin, NATO’ya üyelik için ABD ve İngiltere üzerindeki diplomatik baskısı daha da arttı. Seçim kampanyası boyunca CHP hükümetinin Türkiye’nin NATO’ya kabulü için yeterince çalışmadığını ileri süren DP, iktidara

⁸³ Mustafa Albayrak, *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınevi, İstanbul, 2004, s. 411.

geldiğinde kendisini her ne pahasına olursa olsun Türkiye'yi NATO'ya sokmak zorunda hissediyordu⁸⁴.

Türkiye'nin Birleşmiş Milletlerin yardım çağrısına uyarak Kore'ye yardım gönderme meselesinde böyle duyarlı davranması Amerika tarafından çok hoş karşılanmıştı. Senatör Harry Cain Türkiye'nin yardım teklifi için şu ifadeleri kullanmıştı: “ ...büyük bir denizin kıyılarının sadece yarısının korunması olanaksızdır. Akdeniz'in güvenliğinin bütünüyle sağlanması isteniyorsa Türkiye'nin NATO'ya dahil edilmesi şarttır.” DP hükümeti de bu sıcak ortamdan yararlanarak, önceki hükümetin üyelik için başvurduğu Mayıs 1950'den sadece üç ay sonra, 3 Ağustos 1950'de NATO'ya üyelik başvurusunu yineledi⁸⁵.

Demokrat Parti Hükümeti NATO'ya üyelik için başvuruda bulunurken bir diğer taraftan da Amerika ile kulislerde bulunarak onun desteğini arkasına almak istiyordu. Bu amaçla Başbakan Menderes, Amerikan Büyükelçisine verilen memorandumla iki ülke arasındaki yakın ve dostça ilişkilerin bir sözleşme aşamasına getirilmesi gerektiğini ifade ederek, bunun kendilerinin moralini yükselteceğini, Rusya'dan gelebilecek zararlı propagandaya karşı dirençlerini arttıracacağını ve dünya barış ve güvenliğini pekiştireceğini hatırlattı. 11 Eylül 1950 de bir akşam yemeği esnasında Cumhurbaşkanı Bayar, ABD'nin Ankara Büyükelçisi George Wadsworth'a NATO'ya üyelik başvurusu reddedilirse Türk kamuoyunun büyük bir hayal kırıklığına uğrayacağını:“Atlantik Paktı devletlerinin isteğimize olumlu bir cevap vermede daha fazla gecikmelerini biz Türklerin bir itiraz ve bizi eşit bir ortak gibi görmede bir isteksizlik olarak değerlendireceğimizi hükümetiniz görmüyor mu? Kore krizinde sizinle samimiyetle birleşerek iyi niyetimizi gösterdik. Eğer Atlantik Paktı Dışişleri Bakanları Konseyi isteğimizi geri çevirirse moralimizin ciddi şekilde etkilenmesinden endişe ediyorum. Propagandadan kolayca etkilenen bir millet değiliz. Ancak bu konuda geniş bir endişe ve belirsizlik yaşanmakta, geleceğimizin tehlikede olduğunu hissediyoruz.” diyerek ifade etti⁸⁶.

⁸⁴ Saray, a.g.e., s. 127-128.

⁸⁵ Bağcı, a.g.e., s. 27.

⁸⁶ Ahmet Yücel, Kore Harbinin Türk Dış Politikasına Etkisi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, 2005, s. 62-63.

Türk hükümetinin ve kamuoyunun tüm çalışma ve gayretlerine rağmen 15-18 Eylül 1950 tarihinde toplanan NATO Bakanlar Konseyi hem Türkiye'nin hem de Türkiye ile başvuruda bulunan Yunanistan'ın da başvuru teklifini kabul etmemiştir. Buna karşılık Bakanlar Konseyi her iki ülkeyi “ Akdeniz'in savunulmasına ait gerekli planlama işlemleri”ne katılmaya çağırma kararı almış, Türkiye ve Yunanistan'da bu çağrıyı kabul etmişlerdir⁸⁷.

4 Ekim 1950 tarihinde A.B.D Dışişleri Bakanı tarafından Washington Büyükelçimiz Erkin' verilen notada Dean Acheson, Türkiye'nin B.M ilkelerine bağlılığını ve Doğu Akdeniz Bölgesinde istikrarın sağlanabilmesi için rolünü pek iyi bildiğini söylemekte; Türkiye'nin planlama çalışmalarına katılmasının çok olumlu etkileri olacağını belirtmekteydi⁸⁸.

Türkiye'nin NATO'ya başvurusunun reddedilmesinin altında asıl yatan neden ise İngiltere idi. Çünkü İngiltere Türkiye'nin NATO yerine Orta Doğu'da görev üstlenmesini düşünüyordu. Bu konuyla ilgili olarak ABD'nin teklifiyle Avam Kamarasında bir konuşma yapan İngiltere Dış işleri Bakanı H. Morrison şunları söylemektedir: Orta Doğu'nun savunmasıyla olan ilgisi dolayısıyla, Birleşik Krallığın, bu bölgenin savunmasında Türkiye ile işbirliği yapmakta özel menfaati vardır. Orta Doğu Kara Kuvvetleri Komutanı General Robertson, bu amaçla Türkiye'yi ziyaret etti ve Türk Genelkurmayı'yla görüşmeler yaptı. Türkiye'de mevcut olan genel eğilim, hali hazırdaki savunma düzenlemelerinin yeterli olmadığı ve Türkiye'nin... Batı'nın savunmasına daha yakından bağlanması gerektiği şeklindedir... Biz Türkiye ile Batılı müttefikler arasındaki savunma bağların kuvvetlendirilmesini destekleriz. Ancak tek mesele bunun en iyi şekilde nasıl yapılabileceğidir. Bu konu sadece Avrupa'yı değil, aynı zamanda Orta Doğu'yu da ilgilendiren karmaşık bir takım askeri ve diğer sorunları da ortaya çıkarmaktadır⁸⁹.

⁸⁷ Sander, a.g.e., s. 76.

⁸⁸ Gönübol ve Diğerleri, a.g.e., s. 229.

⁸⁹ Ömer Edip Kürkçüoğlu, *Türkiye'nin Arap Orta Doğu'suna Karşı Politikası 1945-1970*, Ankara Üniversitesi, SBF Yay., Ankara, 1972, s. 43-44.

Demokrat Parti Hükümeti NATO'ya tam üye olmayı düşünüyordu ve Kore'ye yardım çağrısına olumlu yanıt vermekle bunu elde edebileceğini düşünmüştü ancak sonuç düşündüğü gibi çıkmamıştı. Buna rağmen “ Akdeniz'in savunulmasına ait gerekli planlama işlemleri ” ne katılmayı kabul etmenin yine NATO için bir basamak olduğunu düşünüp Avrupa ve Amerika'nın isteklerine zıt gitmek istememekteydi.

2. TÜRKİYE'NİN KORE'YE ASKER GÖNDERME KARARI ALMASI

Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararı, doğrudan kazanım sağlayabileceği bir olanağı değerlendirmek ve kurulmakta olan yeni bir dünyada yerini almak için yaptığı bir girişimdir. Çünkü ikinci Dünya Savaşına katılmamakla şimdilik taraf olmaya çalıştığı Avrupa devletleri tarafından dışlanmaktaydı. Yukarıda da bahsedildiği üzere Sovyet Rusya'nın Boğazlar rejimi konusunda Türkiye'yi sıkıştırması ve Doğu Anadolu'dan toprak talebinde bulunması, Türkiye'nin Sovyet Rusya karşısında, kendini siyasi ve askeri bakımdan tamamen yalnız hissetmesine yol açmıştı. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra iki blok temelinde kurulmaya başlanan yeni dünya düzeninde Türkiye, Sovyet Rusya karşısında, Batı dünyası ve Amerika yanında yer almak istiyordu.

Kore Savaşı'nın başlamasından bir ay sonra Türk hükümeti, Kore'ye asker gönderme kararı almıştır. Bu karar, Cumhurbaşkanı Celal Bayar başkanlığında toplanan genelkurmay başkanı ve meclis başkanının da katıldığı Bakanlar Kurulu tarafından alınmıştır. Türkiye'nin Kore'ye askeri birlik göndermesinde her ne pahasına olursa olsun, Truman Doktrini yoluyla hem güvenliğini sağlamak, hem Batı'ya bağlanmak, hem de ekonomik ve askeri yardım almak isteği önemli ölçüde etkili olmuştur⁹⁰.

I.Dünya Savaşı ve ardından Kurtuluş Savaşı mücadelelerini veren Türkiye gerek ekonomik bakımdan gerekse elinde kalan teçhizat yönünden iyi durumda değildi. Bunun yanında Sovyet tehlikesi Türkiye'nin üzerinde bir gölge gibi kendini

⁹⁰ Ulman a.g.e., s. 5.

hissettiği bir dönemde Kore Savaşıyla birlikte Türkiye’de Amerika’dan NATO için destek sözü almıştır. Bu konuyla ilgili olarak Amerika “ eğer Türkiye Kore Savaşı’nda ABD’nin yanında yer alır ve kuvvet gönderirse, biz de sizin NATO’ya girmenizi sağlarız “⁹¹. Demıştır.

Başbakan Menderes muhalefetteyken CHP’nin dış politika da NATO’ya katılabilmek için yeterince mücadele vermediğini dile getirmekteydi. İktidara geldiğinde ne olursa olsun NATO’ya katılmamız diye düşünmekteydi bundan dolayı bu kararın çıkmasında Başbakan Menderes’in de etkisi çok olmuştur.

Konuyla ilgili olarak Başbakan Menderes Kore Harbi patlak verdiğinde bunun NATO’ya dahil olmak için iyi bir fırsat olduğunu düşünmüş ve bu fikrini Dışişleri Bakanı Fuat KÖPRÜLÜ’ ye şu şekilde dile getirmiştir :

“ Ortak güvenlik ruhunu yürütmek ve itibarımızı yükseltmek bakımından bu, bizim hesabımıza yaman bir fırsattır. NATO’ya kabul edilmemize de köprü olabilir. İngiltere ve diğer milletler bunu baştan savma karşılarlar ve suya düşürürlerse, fırsat bizim içinde, hür dünya içinde elden gider. İşte bu yüzden herkesten evvel çağrıya olumlu cevap vermek ve diğer milletleri olmuş bitmiş bir durum karşısında bırakmak istiyoruz... Fakat işin içinde Türk askeri davası olması dolayısıyla Meclis kararı almaya kalkışsak, iş uzar, dedikodunun sonu gelmez. Bir saat bile kaybetmeden, sorumluluğu üzerimize alarak, karar vermek, kararı Birleşmiş Milletlere ve Amerika ’ya bildirmek zorundayız... ”⁹²

Başbakan Adnan Menderes’in bu ifadesine göre, konuyu meclise getirmeden halletmek istediği açıkça anlaşılmaktadır. Muhalefetle hiç tartışmalara girmeden ve kararın hızlı bir şekilde çıkabilmesi için de bu yolu izlediği görülmektedir. Ayrıca Menderes’in NATO’ya dahil olma konusunda Avrupa ve özellikle Amerika’nın desteğini alma konusunda elinde başka bir fırsat olmadığını ve ele geçen bu tek fırsatı sonuna kadar değerlendirmek için tüm kozunu oynamak istediğini göstermekteydi.

⁹¹ Kemal Bağlum, *Anı Politik, 1945-1960*, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1991, s. 157.

⁹² Albayrak, a.g.e., s. 411.

Kore'ye asker gönderme kararı dönemin gazetelerinden Hürriyet gazetesinde şu şekilde geçmekteydi : “Kore’ye bir savaş birliği yolluyoruz. Cumhurbaşkanı Celal Bayar başkanlığında toplanan genelkurmay başkanı ve meclis başkanının da katıldığı bakanlar kurulu, Kore’ye 4500 asker gönderme kararı almıştır. Köprülü, kararımızı Birleşmiş Milletler'e bir telgrafla bildirdi⁹³.

Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü'nün Birleşmiş Milletler'e çektiği telgraf ise şu şekildeydi: *“Birleşmiş Milletler paktından doğan taahhütlerine ve Güvenlik Konseyi'nin kararlarına uymayı vecibe bilen Türkiye Cumhuriyeti hükümeti, Kore hakkında yardım talebini zamanında 15 Temmuz 1950 tarihli telgrafınızı bu zihniyet içinde ve itina ile tetkik etmiştir. Cumhuriyet hükümeti bu tetkik neticesinde mezkûr kararları dünyanın şimdiki şartları içinde umumî barış müessir ve fiili bir şekilde icra mevkiine vazetmekteki lüzum ve ehemmiyeti müdrik olarak Kore'de hizmet etmek üzere 4500 mevcutlu silâhlı bir Türk savaş birliğini Birleşmiş Milletler'in emrine vermeye karar vermiştir⁹⁴.*

Genelkurmay Başkanlığının 3 Ağustos 1950 tarihli emirleri gereğince, Türk Silahlı Kuvvetleri adıyla, Ankara'da Kore'ye gönderilmek üzere Türk Savaş Birliğinin kuruluş çalışmalarına başlandı. Bu kuvvet hatırı sayılır bir kuvvetti. Daha NATO üyesi bile olmayan Türkiye'nin, böyle bir kuvvet göndereceğini bildirmesi, Batı dünyasında büyük bir sevinç ve şaşkınlık yarattı. ABD kuvvetleri değerlendirme dışı bırakılırsa, Türkiye böyle bir kuvvet göndermeye karar veren ilk ülkeydi⁹⁵.

Demokrat Parti Hükümeti aldığı karardan dolayı içerde muhalefetle yapacağı tartışmaları ikinci sıraya bırakıp ordunun hazırlanıp gönderilmesi konusunda çalışmalarını sürdürmüştür. Zaten Menderes ne olursa olsun bu fırsatı kaçırmamak gerektiğini önceden söylemişti. Dolayısıyla Amerika'ya bağımlı bağlayıp sonra iç politikaya yöneleceğinin işaretini vermişti diyebiliriz.

⁹³ Hürriyet, 1 Temmuz 1950.

⁹⁴ Hürriyet, 26 Temmuz 1950.

⁹⁵ Denizli, a.g.e., s. 62.

18 Eylül 1950'de, Tugay Komutanı'nın Kara Kuvvetleri Komutanlığına sunduğu raporda, Tugayın teşkilatı, personel ve seferi hazırlık durumu şu şekildeydi: Tugay, 19-21 Eylül günleri arasında İskenderun'a trenle taşınacaktı. İki askeri memuru dışında, personelin tayinleri tamamlanmıştı. Ancak, 15 subay, 27 astsubay henüz birliklere katılmamıştı. 80 şoför ikmal edildiği takdirde, er kadrosu tamamlanacaktı. 104 adet 2,5 tonluk GMC kamyon, 76 adet 1 tonluk, 250 adet 250 kg.lık römork, 86 adet cip ve 6 adet özel tip araç mevcuttu⁹⁶.

Tugay 19-20 Eylül 1950'de Etimesgut'tan İskenderun'a dört katarla hareket etti. Katarlarda, 259 subay, 18 askeri memur, 4 sivil memur, 395 astsubay 4414 er vardı. Toplam mevcut 5090 kişiyi bulmuştu⁹⁷.

Tugay birliklerini Kore'ye nakletmek için BM tarafından beş ABD gemisi görevlendirilmişti. Bunlardan üçü sayısı 5.000'i bulan Tugay personelini, iki gemi ise top, mühimmat ve nakil araçlarını taşıyacaktı. Gemilerin hareket saati ABD'li yetkililer tarafından tespit edilmişti. Hareket zamanı önceden Türk yetkililere haber verildi. ABD usullerine göre gemilere binme planları, binme ve inme listeleri hazırlandı. Her gemi için ön heyet olarak binecekler tespit edildi⁹⁸. Süveyş'e kadar gemilerin korunması Türk Deniz Kuvvetlerine, Süveyş'ten sonraki emniyet, İngiliz donanmasına aitti⁹⁹.

Tüm bu yaşananlardan sonra II. Dünya Savaşı boyunca dengeli bir dış politika izleyip ülkeyi savaşa girmekten uzak tuttuğunu dile getiren ve bununla gururlanan CHP'nin, iktidara geldikten kısa süre sonra savaşa katılma kararı alan Demokrat Parti Hükümeti'ne karşı tavrının nasıl olacağını tahmin etmek çok da zor olmasa gerek.

⁹⁶ Genelkurmay Harp Dairesi Başkanlığı, *Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953)*, Gnkur Basımevi, Resmi Yayın Seri no:7, Ankara, 1975, s. 70-71.

⁹⁷ Yücel, a.g.e., s. 22.

⁹⁸ Celal Dora, *Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951*, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1963, s. 26.

⁹⁹ Genelkurmay Harp Dairesi Başkanlığı, a.g.e., s. 73.

3. DEMOKRAT PARTİ İKTİDARININ KORE'YE ASKER GÖNDERME KARARINA KARŞI OLUŞAN TEPKİLER

Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılmasını çok istisnai bir durum olarak yorumlayabiliriz. İkinci Dünya Savaşı yıllarına baktığımızda savaşa kendi tarafında katılmasını isteyen iki bloğa karşı da denge politikası izleyerek savaş dışı kalmak isteyen ve bu başarıyı sağlayan Türkiye kendi coğrafyasından çok uzakta bir ülke için asker göndererek savaşa girme kararı almıştır. Türkiye'nin asker gönderme kararına Sovyet Rusya'nın Türkiye'den istek ve tehditleri noktasında baktığımızda alınan karar gerçekten de çok cesurca görünmektedir. Hemen kuzeyinde bulunan Sovyet Rusya'nın alınan bu karardan rahatsız olacağı belliydi ve Sovyet Rusya Türkiye'ye bir saldırı yaparsa Türkiye'nin buna karşılık vereceği ancak tek başına bu saldırıya karşı çıkamayacağı da bilinen bir gerçektir. Buna rağmen NATO üyeliği yolunda Demokrat Parti o günün koşullarında gerçekten riskli bir karar olarak NATO üyeliği için ciddiyetini bu riski göze alarak göstermiştir.

Demokrat Parti dış politika için böyle bir karar almıştı ancak içeride muhalif fikirler de yok değildi. Dolayısıyla farklı cephelerden Demokrat Parti'nin almış olduğu karara ve usulüne yönelik eleştiriler de oluşmuştu. Bunları birkaç başlık altında toplamak gerekirse ;

- A- Cumhuriyet Halk Partisi' nin tepkisi.
- B- Millet Partisi'nin tepkisi.
- C- Barışseverler Cemiyeti'nin Beyannamesi olarak sıralayabiliriz. Şimdi sırasıyla bunları açıklayalım.

A- CUMHURİYET HALK PARTİSİNİN TEPKİSİ

Cumhuriyet Halk Partisi de Türkiye'nin NATO'ya dahil olmasını istemekteydi. Ancak kendi iktidarı döneminde böyle bir imkanı olmamıştı. Üstelik İsmet İNÖNÜ II. Dünya Savaşı'na katılmamak için büyük çaba göstermiş ve bunu seçim propagandalarında da kullanmıştı. İktidarın Demokrat Parti'ye geçmesinden sonra hem de kısa bir süre içinde Kore'ye asker gönderme kararı alması İsmet İNÖNÜ'nün politikasından tamamen farklı olmuştu. Fakat İsmet İNÖNÜ de alınan bu kararın sırf NATO yolunda atılan bir adım olduğunu bilmekteydi. Ayrıca bu karar halktan da destek görmüştü çünkü halk da alınan bu kararın NATO için olduğunu bilmekteydi. CHP, Demokrat Parti'nin almış olduğu kararı doğrudan eleştirecek olursa aynı zamanda halkın da tepkisini çekecekti. Aslında CHP'de Demokrat Parti'nin Kore'ye asker gönderme kararına farklı şekilde karşı çıkmaktaydı.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel İdare Kurulu, 27 Temmuz 1950'de, Genel Başkan İsmet İnönü'nün başkanlığında toplanarak, Hükümet'in Kore'ye asker gönderme kararını görüşmüştür. Görüşmeler sonunda CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek tarafından şu şekilde açıklama yapılmıştır :

“Birleşmiş Milletlere karşı olan vecibelerimizi tanıyoruz. Dünyada sulhun ancak Birleşmiş Milletlerin müşterek korunma cephesiyle temin edilebileceğine inanıyoruz. Aza devletler, birbirine olan taarruzu samimi olarak hepsine tevcih olunmuş bilerek derhal harekete geçerlerse sulh müdafaa olunabilir. Birleşmiş Milletlerin bizim takdirimize bırakarak istediği yardımı, emsalimiz olan birçok devletler gibi vaziyetimize göre ve maddi imkanlarımız dahilinde tayin edebilirdik. Ancak silahlı kuvvet göndererek yardım etmek hiç şüphesiz imkânı bulununlar için en tesirli vasıtaadır.

Bu hususta bizim fikrimiz şudur: Birleşmiş Milletler hücumu uğrayabilecek bütün cephelerin mesuliyetini üzerine alarak her aza devletin yapacağı yardımı tayin eder. Müşterek cephe mesuliyeti bu suretle temin olunabilir ve ancak bu usul bütün aza devletlere güvenlik verebilir. Hudutlarımızda son zamanlarda yapılmakta olan hazırlıkların ve vatanımızın karşısında bulunduğu ihtimallerin bu günkü manzarasını bilmiyoruz. Bu günkü durumda Birleşmiş Milletlere karşı olan vecibelerin nasıl

yerine getirileceğini hükümet Millet Meclisinde müzakere edilmeden ve partimizle istişare etmeden yalnız başına takdir etmiştir.

Parti Genel Başkanı İnönü veya yetki sahibi herhangi bir CHP şahsiyetinin bu karar hakkında hiçbir fikir ve mütalaası alınmamıştır. Halbuki büyük memleket meselelerinde, hususiyle memleket müdafaası ve harp ihtimallerinde hükümetin muhalefet partisi ile fikir mutabakatı temini, memleket birliğini sağlamak için esas tedbirdir. İktidarın bu ihtiyacı takdir etmesi ve ati için muhalefetin memlekette bertaraf edilecek bir mani değil memleket hayrına yapıcı olarak işbirliği temin etmek için en tesirli vasıta olduğunu anlamış olmasını temenni ederiz”¹⁰⁰.

CHP, Birleşmiş Milletlerin görevi ve faydası ve lazımiyeti gibi konularda açıklama yaparken Demokrat Parti'nin almış olduğu kararın daha çok kendisine danışılmadan alınmış olmasından duyduğu sıkıntıyı dile getirmiş bunun meclis kararıyla alınması ve muhalefete danışılması gerektiği üzerinde durmuş usul yönünden hükümetin kararının çok yanlış olduğunu dile getirmiştir.

Daha sonra CHP Başkanı İsmet İnönü konuyla ilgili olarak Hürriyet Gazetesi'ne şu demeci vermiştir : “... halen bir Kore cephesi yoktur. Bugün Atlantik'ten Pasifik'e kadar uzanan bir cephe vardır. Bu sebeple Birleşmiş Milletlerin bu cephe üzerinde hücumu uğrayabilecek kısımların mesuliyetini üzerine alacak müşterek bir kurmay heyeti teşkilinden sonra aza devletlerin yapabilecekleri yardımları etmeleri gerekirdi. Müşterek cephe mesuliyeti bu suretle temin olunabilir ve ancak bu usul Türkiye gibi diğer aza devletlere de emniyet verirdi. Aksi halde muhtemel bir tecavüz karşısında Türkiye'ye nasıl bir yardım edebileceği düşünülebilir. Acaba Birleşmiş Milletler Teşkilatı 'Türkiye tecavüze uğramıştır, kendisine ne şekilde yardım edeceksiniz.', diye aza milletlerin, Kore misalinde olduğu gibi, sadece takdirlerine mi müracaat edecektir? İşte memleket hesabına içimi titreten nokta budur.

Arzu edilirdi ki uzun müddet iktidarda kalmış bir partinin Başkanı sıfatıyla hükümet, benimde bu mesele hakkımda reyime müracaat etsin. Büyük memleket meselelerinde hususiyle memleket müdafaası ve harp ihtimallerinde hükümetin

¹⁰⁰ Rıfki Salim Burçak, *On Yılın Anıları 1950-1960*, Nurol Matbaası, Ankara, 1998, s. 62-63.

muhalafet partisiyle fikir mutabakatı teminini tecrübe etmesi, memleket birliğini sağlamak için esas tedbirdir. Kaldı ki, bu mesele hakkında hükümet, B.M.M' nin dahi reyini almış değildir. Halbuki İkinci Cihan Harbinde harp Türkiye'nin kapısını çaldığı zamanlar ve Alman orduları hudutlarımızda iken bu devletle iktisadi münasebetlerimizi bile kesme kararını almadan evvel, CHP Hükümeti Meclisin fikrini sormuştu”¹⁰¹.

CHP adına konuşan Faik Ahmet Barutçu, hükümetin asker gönderme kararın Meclis'e getirmesi gerektiği üzerinde durarak 1935'te İtalya ve daha sonra Almanya ile ilişkiler kesilirken Büyük Millet Meclisi'ne danışıldığını belirtmiştir. Ayrıca, meselenin Meclis'te konuşulmasının, görüşülmesinin milli birliğin sağlanmasında etkili olacağı ve olumsuz çeşitli propagandaları da engelleyebileceğini vurgulamıştır¹⁰².

CHP'nin önde gelenlerinden Nihat Erim de hükümetin asker gönderme kararını alırken CHP'nin fikrinin sorulmamasını eleştirmiş ve hükümeti bu konuda hatalı bulmuştur. Erim, böyle bir kararın ancak B.M.M tarafından alınabileceğini savunarak kendi propagandalarını yapan Ulus gazetesinde şunları söylemiştir: *“Askerlik hizmeti için silah altına alınan gençler doğrudan doğruya Türkiye sınırlarının korunması ile mükelleftirler. Onlara, bunun yanında veya dışında başka bir vazife yükleyebilmek için Büyük Millet Meclisinden kanun veya karar çıkmalıdır. Böyle olmasa bile memleketin mukadderatı üzerinde derin tesirler yapması pek muhtemel bir kararı Hükümet, Meclis'e danışmadan nasıl alabilmiştir”¹⁰³?* Diyerek karar alma usulünün yanlışlığını dile getirmiştir.

CHP'nin yayın organı olan Ulus Gazetesi, hükümetin asker gönderme kararını, Anayasa hukuku bakımından ele alarak hükümetin almış olduğu bu kararın Anayasa'nın 26. Maddesine aykırı davrandığını söylemekteydi. (Ulus Gazetesi'nin bahsetmiş olduğu Anayasa'nın 26. Maddesi şöyledir: *“Kanun koymak, kanunlarda değişiklik yapmak, kanunları yorumlamak, kanunları kaldırmak, Devletlerle*

¹⁰¹ Hürriyet, 28 Temmuz 1950.

¹⁰² TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 9, C. III, s. 164-165.

¹⁰³ Ulus, 27 Temmuz 1950.

sözleşme, antlaşma ve barış yapmak, harp ilân etmek, Devletin bütçe ve kesin hesap kanunlarını incelemek ve onamak, para basmak, tekelli ve akçalı yüklenme sözleşmelerini ve imtiyazları onamak ve bozmak, genel ve özel af ilân etmek, cezaları hafifletmek ve değiştirmek, kanun soruşturmalarını ve kanun cezalarını ertelemek, mahkemelerden çıkıp kesinleşen ölüm cezası hükümlerini yerine getirmek gibi görevleri Büyük Millet Meclisi ancak kendisi yapar”)¹⁰⁴.

CHP'nin alınan kararın usulünün yanlışlığına ilişkin propagandalarını hukuki temellere dayandırarak yapması üzerine o zamanın tanınmış hukukçularına konuyla ilgili görüşleri sorularak şu cevaplar alınmıştır :

Ord. Prof. Hüseyin Nail Kubalı şunları söylemiştir: *“Anayasamızın 26. maddesine göre, sulh ve harp gibi fevkalade kararları ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi alabilir. Hükümetin Kore hakkında vermiş olduğu kararın hukuki bakımdan hatalı olduğu kanaatindeyim. Çünkü, Kore'ye askeri kuvvet göndermekle Kore'ye karşı harp açılmış demektir. Alınan karar, amme hukuku açısından da tetkik mevzuu olabilir. İkinci noktaya gelince, Türkiye'deki siyasi partiler arasında dış siyasette tam bir anlaşma vardır. Bu vaziyete göre, bu kadar hayati bir karar alınırken diğer partilerinde noktai nazarını sormakla milli birliğin tam bir ifadesi elde edilmiş olurdu zannederim”* demişken,

Prof. Sadri Maksudi Arsal, kararla ilgili olarak *“Bu karar mutlak surette lazım ve müstaceldi. Kore hakkında hükümetin aldığı karar faydalıdır. Meclisin tasvibi meselesine gelince, öyle müstacel şeyler vardır ki, hükümet derhal karar lüzumunu hisseder. İlk önce bizim böyle bir karar almış olmamız çok isabetli bir görüşün ifadesi olmuştur”¹⁰⁵* demiştir.

Yukarıda anlatılanlara bakıldığında hukukçular da olaya aynı gözle bakmamakta hızlı karar alınabilmesi için muhalefete danışılmasına gerek olmadığını söyleyenin de bunun aksini söyleyenin olduğunu da görmekteyiz.

¹⁰⁴ Ulus, 28 Temmuz 1950.

¹⁰⁵ Milliyet, 28 Temmuz 1950.

Ayrıca 28 Temmuz 1950 tarihli Cumhuriyet gazetesinde CHP'den Kore'ye asker gönderme konusunda yapılan eleştirilerde, Türkiye'nin asker göndermesinin, Sovyet Rusya'nın bize karşı olan düşmanlığını tahrik edebileceği ve böyle bir durumda da BM teşkilatının, Türkiye'ye yapacağı yardımın anlaşmalarla garanti altına alınmış olması gerektiği de savunulmuştur. Bunun yanında, İngiltere ve Fransa gibi büyük devletlerle, NATO ile güvenliklerini garanti altına almış olan devletler yardım konusunda isteksiz kalırken, Türkiye'nin böyle bir maceraya atılması doğru bulunmamıştır. Türkiye'nin bir saldırıya uğrama ihtimalinin bulunduğu o dönemde, 4500 kişilik bir askeri kuvvetin Kore'ye gönderilmesi uygun görülmemiş ve tek bir erimize bile vatan savunmasında ihtiyacımız olabileceği ileri sürülmüştür¹⁰⁶.

B-MİLLET PARTİSİNİN TEPKİSİ

Millet Partisi'nin ortaya çıkışı hakkında biraz bilgi vermek gerekirse şunları söyleyebiliriz. Kamuoyunda, savaş yıllarının getirdiği mal darlığı, pahalılık, gelir seviyesindeki düşüklük, tarımdaki sıkıntılı durum, alınan tedbirlerin uygulanması esnasında ortaya çıkan aksaklıklar nedeniyle halk CHP'ye karşı kızgınlık duymaktaydı¹⁰⁷. Bu kızgınlık halkın Demokrat Parti'ye ilgisinin artmasına neden olmuştu. Kuruluşundan üç ay sonra halk, DP'nin gerçek bir muhalefet partisi olacağına inanmaya başlamıştı. Kasaba ve köylerde vatandaşlar bir araya gelip, Demokrat Parti'nin bir şubesini açıyor ve parti merkezi ile temasa geçiyordu. 1947 yılında yapılması planlanan seçimler öne alınarak 21 Temmuz 1946'da yapıldı. Seçim sonucunda, DP 62 milletvekili çıkarabildi. CHP iktidarda kaldı. Ancak, DP tarafından CHP'nin DP'nin gelişmesinden çekinerek DP'yi hazırlıksız yakalamak amacıyla 1947 yılında yapılması gereken seçimleri öne aldığı ileri sürüldü. DP tarafından, demokrasi açısından dile getirilen taleplerin karşısında CHP bir engel olarak algılanmaya başlanmıştı. Bunun üzerine İsmet İnönü, 12 Temmuz 1947'de, yasalara bağlı kaldığı sürece muhalefet partilerinin iktidar partisi ile eşit koşullarda çalışmasını ilke olarak kabul ettiğini beyanname yayınlamaya duyurdu. İsmet İnönü'nün yayımladığı beyanname neticesinde iktidar ile muhalefet ilişkisinde

¹⁰⁶ Cumhuriyet, 28 Temmuz 1950.

¹⁰⁷ Memduh Yaşa, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi 1923-1978, Akbank Kültür Yayını, Apa Ofset, İstanbul, 1980, s. 89.

yumuşayan hava nedeniyle DP içerisinde farklı eleştiriler yükselmeye başladı. Öyle ki; bir grup milletvekili tarafından, parti üst yönetimince CHP ile danışıklı dövüş yapıldığı ve parti ilkelerinden taviz verildiği ileri sürüldü. Sonunda bu eleştirileri yapan grup DP'den ihraç edildi. DP'den ayrılan bu milletvekilleri 1948 yılında Millet Partisi adıyla yeni bir parti kurdu¹⁰⁸.

Millet Partisi de hükümetin asker gönderme kararı ve bu kararın alınış şeklini eleştirmiştir. Karar hakkındaki alınan görüşler, Millet Partisi Genel Başkanı Hikmet Bayur tarafından Cumhuriyet gazetesinde şu şekilde açıklanmıştır. “... *Cumhuriyet devrinde ilk defa olarak Türk askeri fiilen savaşa gönderilirken hükümet bu hususta Büyük Millet Meclisini toplayıp keyfiyeti ona arz etmek lüzumunu duymamıştır. Keza ne muhalefete bir haber vermek ve ondan mütalaa sormak yoluna girmiş nede hiçbir suretle halk efkarını buna hazırlamak ihtiyarcını hissettirmiştir. Şurasını da unutmamalıdır ki Birleşmiş Milletler kararı üzerine asker sevki keyfiyeti bütün dünyaca birinci defa olarak yapılıyor. Bunun erkanını Büyük Millet Meclisi ile birlikte tekevvün ettirmek herhalde zaruri idi. Yapılması gereken İkinci müşahede şudur: Kore Savaşının çıkması ve Birleşmiş Milletlerde üye olan devletlerden yardım istemesi haziran sonunda, yani meclis toplu iken vaki olmuştu. Hükümet bu keyfiyeti meclise getirmeyi düşünmediği gibi meclis tatil devresine girdikten 15 gün sonra, asker sevk etme kararını almak zorunda kalabileceğini tahmin dahi etmeyerek meclisi toplu tutmak lüzumunu takdir eyleyememiştir. Bizce hükümet derhal meclisi davete oradan bir karar almaya mecburdur. Bu düşünceler her türlü partililik duygusu üstünde kalınarak ileri sürülmektedir. Biz şu inançtayız ki Türk askeri her sefer olduğu gibi bu seferde vazifesini kahramanca yapacaktır. Esas amillerini bilmediğimiz hükümetin Kore'ye Amerika'dan sonra ilk kara kuvveti gönderen devlet olmak kararından memleket için hayırlı neticeler çıkmasını da dileriz*”¹⁰⁹.

Ayrıca Hikmet Bayur, Kudret Gazetesi'nde bir yazı da ise Türkiye'nin güvenliğine dikkat çekerek yine hükümetin kararını şu şekilde eleştirmiştir: “*Bizim bugünkü coğrafi konumumuz talihsizdir. Türkiye Kafkasya'da doğrudan doğruya*

¹⁰⁸ Yücel, a.g.e., s. 11.

¹⁰⁹ Ulus, 27 Temmuz 1950.

Rusya ile ve Trakya'da onun bir kuklası olan Bulgaristan'la sınırdadır. Rusya isterse pekala Bulgaristan'ı bize saldırtır, öbür peyklerin ordularını da üzerimize sevk ettirir. Bu durum karşısında Amerika'nın Kore savaşına giriştiği ölçüde dahi işe karışması bizi tatmin edemez. Esasen onun kara ordularının çok az olduğu bilinmektedir. Hatta Amerika'nın mesela Bulgaristan, Romanya ve Macaristan'ı atom bombalarıyla sulaması dahi Türkiye için yeter bir yardım sayılmaz. Çünkü bu hareket bütün saldırıları ne sevk ve idare eder nede onun kuvvetine esaslı bir zarar getirir. Böyle bir peyk veya peyker saldırısına uğradığımız takdirde bizi tatmin edecek tek yön Amerika'nın derhal Rusya ile savaşa tutuşmasıdır. Hükümetimiz bu gibi meseleleri inceleyip Amerika'dan gereken teminatı almamışsa Kore savaşına kara kuvvetleriyle katılan ilk devlet olmamız eksik tedbirlerle girişilmiş yanlış bir iş sayılmalıdır; çünkü biz her bakımdan topun ağzında bulunduğumuz için örnek olmak bize düşmezdi”¹¹⁰.

Millet Partisi kurucularından Osman Bölükbaşı, Büyük Millet Meclisi'nin çatısı altında her meselenin görüşüleceğini söyleyerek “*Haymana'da top sesleri gürlerken Mecliste her şey açık konuşuluyordu. İşte milleti zafere ulaştıran da bu haleti ruhiyeydi*” demiştir. Bölükbaşı, konuşmasının devamında BM Genel Sekreteri'nden gelen telgrafa ve Dışişleri Bakanı'nın gönderdiği telgrafa değinerek, bunların tavsiye niteliğinde olduğunu, Türkiye'nin asker göndermek gibi bir zorunluluğu bulunmadığını belirtmiştir. Başbakan'ın Kore'ye asker gönderilmesinin harp kararı değil sulh kararıdır şeklindeki açıklamalarına ise şu cevabı vermiştir: “*Biz, Birleşmiş Milletler emrine kuvvet verdiyse Kore'de resmi geçit yapsın diye vermedik, cenaze merasimine iştirak etsin diye vermedik. Her türlü ihtimali nazarı itibara alarak harbe sokulacakları ihtimalini de nazarı itibara alarak biz kuvvetleri verdik. Bunlar bir kralın taç giyme merasimine gitmediklerine göre, icabında cepheye gideceklerdi, icabında ölecekler ve öldüreceklerdi... Biz asker göndermeye Hükümetin yetkili olmadığını söylüyoruz. O askeri değil Menderes; bir Sultan Abdülhamit dahi gönderse kalbimiz yine onlarla beraber çarpardı...*”¹¹¹.

¹¹⁰ Kudret, 27 Temmuz 1950.

¹¹¹ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 9, C. III, s. 137.

Yukarıdaki bilgileri toparlamak gerekirse Millet Partisi, hükümeti muhalefete danışılmaması, meclisin toplantıya çağrılmaması ve halkın bu konuda psikolojik olarak ön hazırlığının yapılmaması noktalarında eleştirmektedir diye özetleyebiliriz.

C-BARIŞSEVERLER CEMİYETİ'NİN BEYANNAMESİ

Barışseverler Cemiyeti 14 Temmuz 1950'de dünya barışının kurulması, sürekliliğinin sağlanması ve nükleer silahlanmaya karşı savaşılmaması amacıyla İstanbul'da kurulan dernektir. O zaman adı Türk Barışseverler Cemiyeti'dir. Türkiye'de kurulan ilk örgütlü barış hareketidir. Bu dernek aynı yıl Kore'ye asker gönderilmesine karşı çıktığı gerekçesiyle kapatılmıştır¹¹².

Barışseverler Cemiyeti, Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesine şiddetli bir şekilde karşı çıkan sol bir örgüt olmuştur¹¹³. Merkezi Stockholm'de bulunan Barışseverler Cemiyeti, İstanbul'da Kore'ye asker gönderme kararını protesto eden bir bildiri yayınlamıştı. Halka dağıtılan bu bildirin hükümet tarafından toplattırılması üzerine cemiyet üyeleri, telgrafla aynı bildiri TBMM Başkanlığı'na göndermişlerdir¹¹⁴.

Barışseverler Cemiyeti Başkanı Behice Boran ve Genel Sekreter Adnan Cemgil imzalı bildiride hükümetin kararı günün Zafer gazetesinde şu şekilde belirtilmiştir: *Hükümetin almış olduğu karar Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve BM Anayasası'na aykırıdır. Asker gönderme kararı ile Türkiye Hükümeti savaş kararı vermiştir. Bu bakımdan hükümet Anayasa'ya aykırı hareket etmiştir. Türkiye'nin Kore'deki silahlı savaşa askeri bir birlikle katılması yerine, Hindistan Hükümeti'nin yaptığı gibi barış için yapılacak çalışmalara katılması ve bu şekilde savaşın durdurulması ve dünya barışının sağlanması istenilmiştir. Ayrıca menfaatlerimize ve BM Anayasası'na aykırı olan bu kararın bir an önce iptal*

¹¹² <http://www.uludagsozluk.com/k/bar%C4%B1%C5%9F-derne%C4%9Fi/> 10.04.2014

¹¹³ Öke, a.g.e., s. 43.

¹¹⁴ Metin Toker, *Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973 DP'nin Altın Yılları 1950-1954*, Bilgi yay., İstanbul, 1990, s. 82.

edilmesi için TBMM'nin olağanüstü toplantıya çağırılması gerektiğini de belirtmiştir¹¹⁵.

28 Temmuz 1950 tarihinde Barışseverler Cemiyeti'nin yayınladığı bildiri de şunlar geçmekteydi:

Aziz Türk Halkına;

Adnan Menderes Hükümeti, Kore'de harp etsin diye 4500 Türk çocuğunu General Mac Arthur'un emrine veriyor. Adnan Menderes Hükümetinin bu kararı Türk Milletine nasıl gösterilirse gösterilsin Amerikan menfaatleri uğruna harbe katılmamız demektir. Hükümet bu kararı Amerika'nın zoru ile vermiştir.

Kore'deki savaşa, Türk milletinin katılmasında istikbalimiz güvenliğimiz bakımından hiçbir fayda yoktur. (Biz şimdi Kore'ye asker göndermezsek, bizim başımız dertte kaldığı zaman Amerika da bize yardım etmez) diyenlere yakın zamana kadar Dışişleri Bakanlığı yapmış ve milletlerarası işleri içinden takip etmiş olan Necmeddin Sadak cevap veriyor: (Bu işler bir menfaat işidir, hissi sebepler rol oynamaz, eğer o gün Amerika'nın çıkarı varsa bize yardım eder, yoksa etmez) diyor.

Biz 'Barışseverler Cemiyeti' bunları tüm halk efradına bildirirken onun en samimi düşüncelerini belirttiğimizi ve her Türk vatanseverinin bizimle aynı fikirde olduğuna inanıyoruz. Adı söylenmeden, bir harp ilanı demeye gelen Adnan Menderes hükümetinin bu kararını, TBMM'nin reddedeceğini umuyoruz. Çünkü Anayasa'mıza göre, gerekince harp ilan etmek yetkisi sadece TBMM'ye aittir. Milli menfaatlerimize ve dünya barışının korunmasına tamamen aykırı olan bu kararı şiddetle protesto ederiz¹¹⁶." Demişlerdir.

Başbakan Adnan Menderes de, Barışseverler Cemiyeti'nin Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na çektikleri telgrafla ilgili olarak basına bir açıklama yaparak

¹¹⁵ Zafer, 29 Temmuz, 1950.

¹¹⁶ <http://www.savaskarsitlari.org/arsiv.asp?ArsivTipID=9&ArsivAnaID=16350> 10.04.2014

hem onları hem de eski iktidar partisi olan Cumhuriyet Halk Partisi'ni eleştirerek şunları dile getirmiştir:

“Bu cemiyetin milletlerarası bir kökü olduğunu bilmekteyiz. Bu barış severlerin sevdikleri barışın mahiyeti hakkında da malumatımız tamdır. Komünist tecavüzlerini Kore’de karşılamağa giderken içimizde aynı mahiyetteki tahrikatın manasını Türk umumu efkarı anlamakta ve hükmünü vermekte elbette yanılmayacaktır. Hükümet programında komünistlikle müessir bir mücadeleye geçeceğimiz ifade olmuştu. Biz hiçbir kimse ve hiçbir teşekkül için hürriyeti yok etme hürriyetini kabul etmiyoruz. Bu sebepledir ki, hürriyeti yok etme maksadıyla memleketimizde parti kurulamaz. Kanunlarımız buna amirdir. Ancak bazı kimselerin fırsatını bulup ve maksatlarını gizleyip memleket için bu zararlı yolda faaliyetlerini arttırmak istemekte olduklarını da görmekteyiz. Vaktiyle bunlara karşı mücadele tam tesirini gösterememiş ise bunun bir sebebi eski iktidarın mühim mevkilerinde kendilerine dost ve himaye edici şahsiyetler bulmuş olmalarıdır. Bu hakikat memleketçe de bilinmektedir. Bizim idaremizde bu gibi haller asla görülmeyecektir. Hükümet ve parti tam manasıyla karardır. Bu mevzuda kanunların menettiği hususları şayet müeyyide veya hüküm noksanlarından istifade suretiyle devam ettirebiliyorlarsa yeni hükümler ve müeyyideler bulmak suretiyle de hele şu nazik zamanlarda memlekete büsbütün zararlı olduğu aşikar olan bu gibi hareketleri mutlaka önleyeceğiz”¹¹⁷.

Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü de, Barışseverler Cemiyeti'nin bildirisi ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *“Bu tamamen komünizm propagandası ve komünist matbuatın lisanıdır. Maksatları milletlerin mukavemet kudretlerini içinden yıkmak ve böylece kolaylıkla yabancı ideolojilerin elinde esir olmalarını temenni etmektedir. Haddi zatında hükümetin verdiği karar, sulh ihtimallerini kuvvetlendirecek olan bir karardır.*

Cemiyetin başkanı Behice Borandır. Bu Boran Ankara Tarih ve Dil Fakültesinde talebeye solcu fikirler aşılama suçundan dolayı muhakeme edilen doçent olduğuna göre, bu cemiyeti ne gibi bir maksatla kurduğu meydandadır.

¹¹⁷ Ayın Tarihi, S.200 (Temmuz, 1950), s. 73-74.

Birkaç gün evvel birkaç kişi tarafından kurulmuş olan cemiyetin bütün barışçı Türk halkının Kore meselesindeki en samimi hissine tercüman olduğuna inanmak mümkün müdür? Hepimiz adına, bütün bir millet namına konuşmak salâhiyetini kimden almışlar?

Behice Boran'ın kurduğu cemiyetin istediği barışın komünist barışı olduğunu anlamak güç değildir; hani şu Kore'de ani bir baskınla harp etmeye ve kan dökmeye başlayan kızıkların barışı. Cemiyetin, bize Hindistan'ı misal göstermesinin sebebi basittir. Çünkü Hindistan Başbakanı Nuhru, Kore meselesinde Stalin'e müracaat etmek ve Kızıl Çin'in Birleşmiş Milletler teşkilatına kabulünü ileri sürmek suretiyle tavassutta bulunmuş ve Stalin'in verdiği cevabı minnetle karşılamıştır"¹¹⁸.

Hükümetin, komünizm karşıtı açıklamaları ardından basında da Barışseverler aleyhinde açıklamalar yer almıştır. Milliyet Gazetesi'ndeki yazısında Ali Naci Karacan, Barışseverler Cemiyeti ile ilgili "*Bizi hayrete düşüren memleketimizdeki komünistlerin parlak siyasi fikirleri değildir. Bizi asıl hayrete düşüren Türkiye'yi Bulgaristan, Romanya, Macaristan sanan bu cins mikropların memleket bünyesi içinde Demokrat Parti iktidara geldikten sonra dahi hala yaşayabilmek ve ortalığı zehirlemek imkanını bulabilmeleri keyfiyetidir. Esasen vakanın halk tarafını üzen tarafı da, kızıl ajanların Türkiye hakkındaki fikirlerinin doğruluğunda veya yanlışlığında değil, fakat bunların memleket davaları üzerinde her hangi bir söz söylemek, hatta ağız açabilmek cüretini bulabilmelerindedir. Herhangi bir harp vaziyetinde beşinci kol rolü oynamağa memur bir düşman kolunun Türkiye hudutları içinde bu kabil tahriklere ve bozgunculuklara kalkabilmesine ne aklen ne hukuken cevaz yoktur"*¹¹⁹ demektedir.

Yukarıda bahsi geçen olayların yaşanmasından ötürü, Barışseverler Cemiyeti Başkanı Behice Boran, Genel Sekreter Adnan Cemgil, bildiriye basan matbaacı Cemal Onur, cemiyet üyelerinden Vahdeddin Barut, Osman Fuat Toprakoğlu ve Reşat Güranan ve diğer cemiyet üyeleriyle beyanname dağıtma işine ismi karışanlar, milli menfaatlere aykırı ve milli mukavemeti sarsacak mahiyette fiil ve harekette

¹¹⁸ Cumhuriyet, 31 Temmuz 1950.

¹¹⁹ Milliyet, 1 Ağustos 1950.

bulunmak suçuyla tutuklandıktan sonra Ankara'daki Askeri Garnizon Mahkemesi'ne yargılanmak üzere gönderilmiştir¹²⁰.

Hükümetin Kore'ye asker gönderme kararına karşı yıkıcı harekette bulunan beyannameler dağıtma suçuyla tutuklanan Barışseverler Cemiyeti kurucularının, Askeri-Siyasi Mahkemede yapılan duruşmalarının ardından, sanıklardan Behice Boran, Muvakkar Güran, Adnan Cemgil, Vahdet Barut, Nevzat Cemal Özmeriç, Osman Fuat Toprakoğlu, üçer yıl dokuz ay, Naci Osmanlar da bir yıl altı ay yirmi bir gün hapse mahkum edilmişlerdir. Sanıklardan matbaacı Talat Tıkan ve Cemal Anıl ise beraat etmiştir¹²¹.

Daha sonra sanıkların cezaya itirazı üzerine, Askeri Yargıtay, suç esasını oluşturan beyannamenin Basın Kanunu'nun tarifleri içine giren bir yazı olması nedeniyle, yargılamanın toplu basın mahkemesinin yetkisi dahiline girdiğini belirterek, Barışseverler Cemiyeti üyelerinin mahkumiyet kararlarının bozulmasına ve tahliyelerine karar vermiştir¹²².

İtirazların geneline baktığımızda CHP ve Millet Partisi nerdeyse ortak konulardan şikayet ediyor yani asker gönderme kararı için kendilerine danışılmaması ve konunun meclise getirilmemesinden şikayet etmekteyken Barışseverler Cemiyeti ise neden bu savaşa askeri destek veriliyor diye şikayet etmekteydi. Barışseverler Cemiyeti'nin bu itirazlarına da Barış Severler Cemiyeti'nin Komünist olmasından bu karşı çıkışları da Sovyet Rusya yakınlığından kaynaklanıyor denilmekteydi.

¹²⁰ Milliyet, 2 Ağustos 1950.

¹²¹ Zafer, 31 Aralık 1950.

¹²² Cumhuriyet, 8 Nisan 1951.

4. TÜRKİYE’NİN KORE’YE ASKER GÖNDERMESİNİN YURT İÇİNDEKİ YANKILARI

Muhalefet kanadından hükümete eleştiriler gelse de bu eleştiriler Komünizmle mücadeleye karşı değildi. Komünizmle mücadele konusunda bir hemfikirlik olmakla beraber alınan kararın yanlış yolla olmasından dolayı şikayet ediliyordu. Halk arasında da hükümetin Kore’ye asker gönderme kararına karşı farklı sesler vardı ama birazdan da anlatacağımız üzere aslında bu mücadelenin Komünizmin yayılmacılığına karşı girişilen bir savaş olduğu halk tarafından da biliniyordu. Bundan dolayı hükümetin almış olduğu kararın özellikle Komünizme karşı duyarlı olan vatandaşlar tarafından çok doğru bulunduğunu ve desteklendiğini ifade edebiliriz.

Türkiye’nin o zaman ki en büyük öğrenci örgütlerinden biri olan Türk Milli Talebe Federasyonu Cumhuriyet gazetesine verdikleri demeçte alınan kararı çok güzel karşıladıklarını belirtmekle beraber “ *Hak ve hürriyet yolunda girişilmiş olan bütün taahhütleri yerine getirmeyi kendisine vazife addeden bir milletin evlatları olmaktan duyduğumuz gurur sonsuzdur. Türk gençliği, dünya sulhunun tahakkuku için yapılmış bu hamlenin neticesini ümitle beklerken, kendisine verilecek her türlü vazifeyi başarmağa hazırdır* “ diyerek hem kararı çok doğru bulduklarını hem de vazife almaya gönüllü olduklarını ifade etmekteydiler¹²³.

Milli Türk Talebe Birliği de kararla ilgili olarak Menderes’e şu telgrafi göndermiştir: “*Hürriyeti boğmak isteyenlere karşı azimle mücadele edeceğine dair bir kere daha ifade ettiğiniz kararınızı milliyetçi gençlik şükranla karşılamıştır. Bu mevzuda bize vereceğiniz vazifeler olursa bütün kudret ve varlığımızla başarmaya çalışacağımızı saygularımızla bildiririz*”¹²⁴.

İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği, komünizme karşı İstanbul’da bir toplantı düzenlemiş, ve ayrıca bu toplantıya muhalefet partilerinin yetkilileri de katılmıştı. İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Genel Sekreteri Faik Güven, konuşmasında

¹²³ Zafer, 27 Temmuz 1950.

¹²⁴ Mustafa Deral, *Kore’ye Niçin Gidiyoruz*, Bakış Matbaası, İstanbul, 1950, s. 34.

şunları söylemiştir: “Bütün dünya her zamankinden daha kızıl emperyalizmin tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bu tehlike karşısında bugün de kızıl başlı yılanı karşı müteyakkız olmaklığımız gerekmektedir. Son günlerde memleketimizde komünistlerin sistemli bir şekilde propagandaya giriştiklerini görüyoruz. Her gün yeni bir komünist dergi ile karşı karşıya geliyor, zaman zaman ‘Hür gençlik’ vesaire gibi isimlerle karşımıza bir takım firavunlar çıkıyor. Hükümetten bu mevzuda amansız bir mücadele çağırması istiyoruz”¹²⁵ diyerek hükümetin bu konuda geri adım atmadan mücadeleye devam etmesini istediğini belirtiyordu. Ayrıca yapılan bu toplantıdan sonra Başbakan’a bir telgraf çekilerek konuyla alakalı şunlar söylenmiştir: “Mukadderatımızla alay edercesine vatansızların faaliyet ve neşriyatı sabır ve tahammülümüzü aşmıştır. Türkiye de vatansızların kökünü kazıyacağımıza dair sözünüzü tatbik etmenizi sabırsızlıkla bekliyoruz. Bu neşriyat faaliyetinin devamına müdahalenizi milli iradenin müdahalesinden önce yapmanızı bekliyoruz. Türk milletinin mevcudiyetini tehdit eden tehlikeye karşı müdafada yer farkı yoktur. Medeniyet cephesindeki müdafî Kars ve Boğazlar müdafiasının bir aynını yapmaktadır. Bu bakımdan kararınızı şükranla karşılıyoruz”¹²⁶ diyerek yine kararı doğru bulduklarını ve desteklediklerini ifade etmektedirler.

Komünizme karşı mücadele etmek hem hükümet hem de halkın çoğunluğu tarafından yapılması gereken bir hareket olarak bilinmekteydi yakarıda da bahsi geçen durumların da etkisiyle çok geçmeden hükümet, komünizme karşı halkın ve basınının da desteğini alarak mücadeleye başlatmıştır. Sedat Simavi, hükümetin başlattığı bu mücadele ile ilgili olarak şunları yazmıştır: “ Türkiye hudutları dahilinde sağcı dahi olsa yabancı ideolojilere hiçbir suretle müsamaha edilmesine taraftar değiliz. Bu münfit cereyanlar, bu memleketi felakete sürükler. Adnan Menderes hükümetinin komünizm aleyhinde ittihaz edeceği bütün kararları, alacağı bütün tedbirleri, biz bütün varlığımızla destekleyeceğiz”¹²⁷ diyerek hükümete bu konuda tam destek verdiğini ifade etmekteydi.

¹²⁵ Milliyet, 5 Ağustos 1950.

¹²⁶ Cumhuriyet, 5 Ağustos 1950.

¹²⁷ Hürriyet, 6 Ağustos 1950.

Basından ve halktan da bu konuda destek alan hükümet, komünizme karşı harekete geçmiştir. Komünizm propagandası yapmak, milli birliği sarsmak ve vatandaşları kışkırtıcı mahiyette neşriyat yapmakla suçlanan İstanbul'da 11, Ankara'da 4, ve İzmir'de 2 olmak üzere toplam 17 mecmua ve gazete hakkında kanuni işlem başlatılmıştır¹²⁸. Ayrıca, Adalet Bakanı Halil Özyörük'ün başkanlığında toplanan komisyon, komünizm ile ilgili yeni bir ceza kanunu hazırlamaya girişmiştir. Yapılan toplantıda komünizmin vatana ihanet ile cezalandırılmasında ısrar edilmiş, fiil ve hareketleriyle komünistliği ispatlanmış olanların, vatandaşlıktan çıkarılması ve yurt dışına sürülmesi konularında ısrarla durulmuştur¹²⁹.

Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri de bir basın açıklamasında, kendisine yöneltilen komünist öğretmenlerle ilgili bir soruya şu cevabı vermiştir: “...işimizi, gücümüzü bırakıp her nasılsa bu camiaya girmiş beş on soysuzla meşgul olacak değiliz. Bunlar gideceğimiz hedefte önümüze ufak engeller olarak çıkan zavallı mahluklar olarak kendiliklerinden temizlenip çığneneceklerdir. Bütün Türk gençliği komünist denen bu insanların bugünkü manasının, Türkiye’imizde ve bütün dünyada sadece bir vatan haini olduğunu bilecek ve gidişini ona göre tayin edecektir...”¹³⁰

Diyanet İşleri Başkanı Hamdi Akseki ise, 25 Ağustos 1950’de yaptığı bir basın toplantısında “ Komünistliğe karşı gelebilecek en kudretli silah, iman ve ruh kuvvetidir. Hakiki bir müminin komünistlik fikirleriyle ve bağdaşabilmesine imkan yoktur ”¹³¹ diyerek böyle bir fikrin İslamiyet de olmadığını ve kabul edilemez olduğunu ifade etmiştir.

Nadir Nadi (Cumhuriyet Gazetesi başyazarı - Nadir Nadi 1950-54 yılları arasında Demokrat Parti listesinde Muğla bağımsız milletvekili) Kore'ye asker gönderilmesi kararını doğru bulduğunu belirtmiş ve şunları ifade etmiştir “...hükümet, Birleşmiş Milletler emrine sayıca azda olsa silahlı kuvvetlerimizden bir

¹²⁸ Milliyet, 5 Ağustos 1950.

¹²⁹ Milliyet, 12 Ağustos 1950.

¹³⁰ Hürriyet, 13 Ağustos 1950.

¹³¹ Cumhuriyet, 26 Ağustos 1950.

kısmını ayırmaya karar verdi ise bunu şüphesiz sırf hürriyet ve barış dünyasına karşı beslediği bağlılık duyguları uğruna yapıyordur. Türk Hükümetinin kararı, şu meseleye kesin olarak çözmeye yarayacaktır: Birleşmiş Milletler diye canlı bir teşkilat var mıdır, yok mudur? Varsa bizim misalimiz bu teşkilatı kavlen değil, fiilen harekete getirmeye yarayacak, tecavüzü suç sayan bütün hürriyet sever devletler bize uyararak tecavüze uğrayan hesabına ellerinden gelen yardımı esirgemeyeceklerdir. Böylece Birleşmiş Milletler Teşkilatı kısa zamanda layık olduğu hayatiyete kavuşacak, bir isim olmaktan çıkacak, elle tutulur, gözle görülür bir varlık haline yükselecektir. Tek çıkar yol da budur”¹³² diyerek olaya Birleşmiş Milletler açısından bakılması gerektiğini belirterek Birleşmiş Milletlerin, Milletler Cemiyeti gibi pasif olmaması gerektiğini bunun için de hükümetin bu çağrıya cevap vermesi gerektiğini belirtip, aynı zamanda sözle değil fiiliyatımızla bu karara uymamız gerektiğini belirterek kararın doğruluğunu ifade etmiştir.

Farklı gazetelerde çalışmış ve Milliyet gazetesinin kurucusu olan Ali Naci Karacan konuyla ilgili olarak Türkiye'nin almış olduğu kararın büyük bir fedakarlık örneği olduğunu ve bunun diğer Birleşmiş Milletlere üye ülkeleri de kamçılayacağını ifade ederek şöyle beyanda bulunmuştur “...bu kararın bütün dünyada yaratacağı akislerin genişliği nispetinde tesirli olacağında şüphe yoktur. Türkiye derhal verdiği kararla yalnız Birleşmiş Milletler idealine olan bağlılığı değil o ideali gerçekleştirmek için icabında yerine getirilmesi kabul edilen taahhütlere sadakatini de göstermiştir. Türkiye, Hollanda, Belçika veya Zellanda değildir. Dünyanın bu günkü siyasi şartları içersinde emniyet durumları çok daha az tehlikede devletlere kıyasen daha az yardım görmüş olsa bile, Türk milleti son hareketiyle fedakarlık mevzunda her tehlikeyi göze alarak cepheye ilk koşacak bir ruh ve seciye taşıdığını ve girilen davanın azametini; Birleşmiş Milletler topluluğu içinde Amerika'dan sonra belki en iyi kavradığını fiilen ispat etmiştir. Bu itibariyle alınan kararın bütün dünyada Birleşmiş Milletler Ülkelerine doğru bir kamçılama tesiri uyandırması tabii netice olarak beklenebilir”¹³³.

¹³² Cumhuriyet, 26 Temmuz 1950.

¹³³ Milliyet, 27 Temmuz 1950.

Ahmet Emin Yalman, Vatan Gazetesi'ndeki baş makalesinde, konuyla ilgili olarak Kurtuluş Savaşı için verilen mücadeleleri de hatırlatacak şekilde özgürlük ve istikbalimiz için yapılmış, yapılacak mücadeleleri hatırlatarak alınan kararın gerekliliği konusunda şu ifadeleri yapmıştır : *“Evlatlarımızı ta Kore'ye kadar yollamaya karar verirken, heyecana kapılmamak ve ayrılığın acısını hep birden duymamak imkansızdır. Fakat beka mücadelesi için fedakarlığa olan ihtiyacı bizim kadar iyi bilen ve yerinde olan vazifeleri bizim kadar vefakar ve şerefle yerine getiren millet azdır. Müşterek emniyeti el birliğiyle muhafaza bakımından dünya yüzünün bir tek cephe teşkil etmesine ve her insanın bu cephenin her yerinde dövüşü vazife saymasına biz üzülmez, seviniriz; çünkü bu hal muhakkak diye kabul edilecek bir saldırı tehdidi karşısında bizimde yalnız kalmayacağımızın teminatıdır”*¹³⁴ .

Asker gönderme kararını en çok savunan gazetelerin başında DP Hükümeti'nin yayın organı niteliğinde olan Zafer Gazetesi gelmekteyken. Muhalefet kanadını temsil eden Ulus Gazetesiydi. Bundan dolayı iki gazete arasında, hükümetin asker gönderme kararında şiddetli tartışmalar olmuştur.

Zafer Gazetesi Kurucusu, Başyazarı ve Genel Yayın Yönetmeni Mümtaz Faik Fenik Zafer Gazetesi'ndeki yazısında, asker göndermek için alınan kararın BM ile yapılan antlaşmanın hükümlerini yerine getirmek için olduğunu, başkalarına yardım etmezsek bizim de yardım alamayacağımızı belirterek şunları yazmıştır: *“Kahraman askerlerimiz kıtalar ötesi diyarda çarpışırken vatanımızın hudutlarını muhafaza için savaştıklarını bilecekler ve o imanla silahlarını kullanacaklardır. Kore Dağlarından aksedecek Allah Allah nidalarının biz şimdiden bütün sınırlarımızı koruduğunu hisseder gibi oluyoruz. İşte bu sesler bu aziz vatanımızın üzerine rahmet olacak ve beşeriyeti de milletimizle beraber huzura kavuşturacaktır. Çünkü Kore Harbi dünyanın ölüm ve kalım harbidir. Kore'ye giden kahramanlarımız yolunuz açık olsun ! Hepinizi birer gazi olarak tekrar bağrımıza basacağımız mesut günleri bekliyoruz”*¹³⁵ demiş ve bir diğer yazısında da : *“ Düşününüz bir defa: Eğer bu yardım*

¹³⁴ Vatan, 26 Temmuz 1950.

¹³⁵ Zafer, 27 Temmuz 1950.

yapılmamış olsa idi ve DP iktidarı, CHP iktidarı zamanında olduğu gibi bir savsaklama, bir oyalama siyaseti takip etseydi, milletler arası topluluk içinde Türkiye ne vaziyete düşerdi? Memleketimiz maazallah bir tehlikeye maruz kaldığı zaman BM'den ve Amerika'dan hangi yüzle yardım isteyebilirdik ”¹³⁶ diyerek CHP'nin savaş dışı tarafsızlık politikasını eleştirerek aslında şimdiki durumda kalmamızın nedenini de CHP'nin o günkü politikasına bağlamıştır.

Ulus Gazetesi yazarı Nihat Erim'in kararın alınması sırasında üç milyondan fazla vatandaşın oyuna dayanan muhalefetin görüşünün alınmamış olmasının acı bir durum olduğunu ve böyle bir durumun hiçbir demokratik ülkede görülmediğini belirterek kararın, Anayasa ve kanunlar bakımından incelendiğinde Meclis'ten geçirilmesinin gerektiğini de savunmuştur¹³⁷.

Hükümetin asker gönderme kararını eleştiren bir diğer gazete ise Hürriyet Gazetesiydi. 27 Temmuz 1950 tarihli gazete makalesinde hükümetin yardım kararı hakkında şöyle denilmiştir: *“Demokrat Parti Hükümetinin bulunduğu müşkül durumu anlıyoruz; fakat anlamadığımız bir cihet varsa oda bu işte neden yalnız kalışımızdır. Atlantik paktına dahil bütün milletler dillerini yutmuş gibi ses çıkarmazken biz neden dolayı 4500 mevcutlu bir kıta ile Kore Harbine iştirak edeceğimizi ilan etmek mecburiyetinde kaldık ? Cesaretinde kahramanlığında bir hududu vardır. Biz zannediyoruz ki bu hududu bu sefer biraz aşmış bulunduk. Bunu Demokrat Partinin politikadaki acemiliğine mi yoksa talihsizliğine mi atfetmeli bilmiyoruz. İnşallah vukuat Demokrat idarecileri Türk milletinin huzurunda mahcup çıkmazlar* ”¹³⁸ demiştir.

Yine kararın hatalı olduğunu söyleyen diğer bir gazete ise Yeni Sabah olmuştur. Karar hakkında: *“Bize öyle geliyor ki Adnan Menderes kabinesi çok hayati bir meselede çok acele bir karar almıştır. Biz Kore'den ziyade bizzat yurdumuzu korumaya mecburuz ve muhtemel düşman öyle zayıf sayılacak bir hasım değildir. Bir*

¹³⁶ Zafer, 3 Ağustos 1950.

¹³⁷ Ulus, 27 Temmuz 1950.

¹³⁸ Hürriyet, 27 Temmuz 1950.

tek erin bile, ölüm dirim mücadelesinde, mevkii ve kıymeti olur. Realiteler, umumi nazariyelere üstün tutulmalıdır. Diğer bir nokta da hatıra gelebilir ki, Türk ordusu, yurt dışında ve çok uzak bir muntıkada harekete iştirak etmek kararı verilmeden evvel, Büyük Millet Meclisinin bu husustaki mütalaa ve reyinin alınması da çok isabetli olurdu. Bilhassa muhalefet ve liderlerinin düşüncesi sorulabilirdi¹³⁹ diyerek hem kararın alınış biçimini hem de asker göndermenin yanlış olduğunu ifade ederek karşımızda Sovyet Rusya gibi bir güç olduğunu her an onun saldırısına maruz kalabileceğimizi bu yüzden askerimize bizim ihtiyacımız olduğunu söylemekteydi.

5. DEMOKRAT PARTİ'NİN ELEŞTİRİLERE CEVABI

Gerek muhalefetten gerek basından gelen eleştirilere karşılık Menderes hükümeti kararın ve kararın alınış şeklinin doğru olduğunu söylüyor ve eleştirilerin yersiz olduğunu beyan ediyordu. Başbakan Menderes 29 Temmuz 1950 tarihli Cumhuriyet gazetesinde verdiği demeçte kararın doğru olduğunu ve eleştirilerin yersiz olduğunu şu şekilde beyan etmekteydi :

“Evvela şurasını söyleyeyim ki, hükümetimizin aldığı karar bir harp kararı değildir, sulhu koruma teşebbüs ve karardır. Kanaatimizce bizim karar gibi diğer hürriyet sever milletlerin bu yolda alacakları kararlardır ki, tecavüzler önlenabilir ve dünya sulhu korunabilir. Esasen Birleşmiş Milletler idealini samimiyetle benimsemiş olmakta bu esasa inanmış olmak demektir. İkinci olarak söyleyebileceğimiz cihet ise bu kararın hükümetimizce bütün şümülü ile bilinerek ve inanılarak verilmiş olmasıdır. O kadar ki aynı vaziyet karşısında bin defa kalsak her defasında alacağımız karar gene bu olacaktır.

Soruyorlar, ordumuzun kuvveti nedir? Etrafımızdaki tehlikenin derecesi nedir? Diğer bazı milletler kara kuvvetleri göndermemişlerdir. Bizim kara kuvveti göndermemiz tehlikeyi üzerimize çekmeye sebep olmayacak mıdır? Kaldı ki ordumuzdan dört bin kişilik bir kuvvet ayrılmasının bizim için bir eksiklik veya zaaf teşkil edip etmeyeceğini takdir edebilmek için uzun boylu hesaba ve malumata lüzum yoktur.

¹³⁹ Yeni Sabah, 27 Temmuz 1950.

Birleşmiş Milletler Anayasasına iltihak etmiş bulunuyoruz bu anayasa hükümleri kanunlarımızla tasdik ve kabul olunmuştur. Bu tasdik ve kabulü neticeleri ve bundan doğacak vecaibin ifası Büyük Millet Meclisine, hükümete peşinen emredilmiş buyrulmaktadır. Hükümetin aldığı karar Birleşmiş Milletler Anayasası ve binaenaleyh Türk Kanunları hükümleri dairesindedir. Meclisin içtima davet etmek meselesinin siyasi bir zaruret olduğu iddiasına gelince derhal söyleyelim ki bu mesele ilk ortaya çıktığında ve Birleşmiş Milletler Umumi Katibi hükümetimize müracaat ettiği zaman gerek hükümetçe buna verilen cevaplar 30 Haziran 1950 tarihli toplantısında meclise arz edilmiş ve Dışişleri Bakanı tarafından verilen izahatla meselenin hiçbir noktası meclisin meçhulü kalmamıştır. Bilindik bir meseleyi her noktada tenvir eden izahat ile hükümetimizin açık cevabı, mecliste müttefikan ve alkışlarla kabul edilmiştir. Şu halde siyaset bakımından kararımızın meclisin malumat ve tasvibi dışında almış olduğu iddeası tamamıyla yersizdir. Dünyanın geçirdiği iki büyük harp ve son birkaç senenin yaşanan tecrübeleri ile sabit olmuştur ki memleketlerin istiklal ve mevcudiyetleri mutlaka kendi coğrafi hudutlarında müdafaa olunmaz. Sulhta ve harpte dünyaca bir kader birliğine varılmış olduğu bir devrede yaşamakta olduğumuz açık bir hakikattir. Kore’de bayrağımızın dalgalanması en idealist ve en realist gaye ve görünüşlerin bir neticesi olacaktır. Uzak diyarlara memleket çocuklarının sevk edilmekte olduğu hakkındaki yazılar, bazılarının üstü kapalı bir tahrik yolunda olduklarını ifşa etmektedir. Hükümetin kararının asil milletimizin ruh ve iradesine tamamıyla uygun olduğuna kanıiyiz. Bu sebeple milletimizin, hükümetin bu kararını tam bir tasvipte karşılayacağına ve karşılamış olduğuna emin bulunuyoruz ¹⁴⁰ ” diyerek yapılan eleştirilerin altında tahrik duygularının yattığını milletin menfaatine yönelik yapılan eleştiriler olmadığını söylüyor ve bu kararın Birleşmiş Milletlere üyeliğin gereği olduğunu ve meclis tarafından hükümete bu kararı alma yetkisinin peşinen verilmiş olduğunu beyan etmiştir. Yine Menderes mecliste yaptığı bir konuşmada “Kore Meselesi’nde bir harp hali değil, bir tedip ve tecziye durumu vardır”¹⁴¹ diyerek bu nedenle de kararın Anayasa açısından uygun olduğu iddia edilmiştir.

¹⁴⁰ Cumhuriyet, 29 Temmuz 1950.

¹⁴¹ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 9, C. III, s. 139.

Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü de 31 Temmuz 1950 tarihli Milliyet gazetesinde, hükümetin aldığı karara karşı muhalefetin takındığı tavır hakkında şunları beyan etmiştir : “...hükümetin vermiş olduğu karar komünist basını hariç memleketin her köşesinde ve dünyanın her tarafında büyük bir memnunlukla karşılanmış ve tasvip edilmiştir. Hükümetimizin verdiği karar sulh ihtimallerini kuvvetlendirecek bir karardır. Muhalefetin böyle milli bir davayı siyaseti parti politikası mevzu yapması hakikaten teessürle karşılanacak bir durumdur. Bunlar muğalata ve memleket için hüznün vericidir. Hapsi iyice idrak etmemeden doğan şayanı esef bir mana taşır. Esasen Meclis Kore meselesi hakkındaki kararın önceden müttefikan izhar etmişti. Muhalefet kendisini Barışseverler Cemiyeti ile aynı safta gördüğü takdirde hatalarından rücu edeceğini ümit ediyorum. Bugünkü serbest seçimler sonucunda ezici bir ekseriyetle iktidara gelmiş kuvvetli bir hükümettir. Vazife ve mesuliyetini tamamıyla müdriktir ”¹⁴² .

Başbakan Menderes ve Dışişleri Bakanı'nın asker gönderme kararı hakkında muhalefeti suçlayıcı açıklamaları üzerine, CHP İstanbul İl Teşkilatı'ndan İlhami Sancar 2 Ağustos 1950 tarihli Cumhuriyet gazetesinde şu beyanatı yapmıştır : “Bu meselenin Büyük millet Meclisinde görüşülmesi gerektiğini, muhalif partilerle istişarenin lüzumlu olduğunu söylemek ve Birleşmiş Milletlerin müşterek savunma sistemini daha müessir kılmağa matuf telkinlerde bulunmak partimizin tabii bir hakkı ve vazifesidir. Bunu hiddetle ve devlet adamlığı vasfına yakışmayan haksız ve ağır sözlerle karşılayanlara umumi efkar önünde esefle teessürlerimizi bildirmek isterim. Hele Dışişleri Bakanının beyanatından, milli meselelerde büyük tecrübe kazanmış partimizi Barışseverler Cemiyetiyle yan yana getirmeğe çabalaması görüşlerimize iktidar adına verilen cevapların mahiyetini açıkça ortaya koymaktadır ”¹⁴³ diyerek karşı çıkmıştı.

Meclis'te konuyu farklı bir bakış açısıyla sergileyen konuşmayı Hamdullah Suphi Tanrıöver yapmıştır. Tanrıöver, geçmişten o güne kadar gerçekleşen Sovyet yayılmasına dikkat çektikten sonra şunları söylemiştir: “Zavallı Türk Milleti, bin

¹⁴² Milliyet, 31 Temmuz 1950.

¹⁴³ Cumhuriyet, 2 Ağustos 1950.

beladan artakalan kahramanlar yetiştiren Türk Milleti Türk Vatanından uzakta muharebeler ediyor. ...oradaki muharebe benim muharebemdir dedi. Bütün Asya toprakları eski Türkün vatanıdır, evinin avlusudur. Yarın gençlerimiz zaferler içinde ikilikler içinde oradan dönecekler. Onlara 'Kore'de yabancı mı idiniz' diye sorsanız ne diyecekler: 'Hayır diyecekler, burası bizim topraklarımız, bizim bildiğimiz yerler, Bütün Asya topraklarını kendi topraklarımız olarak biliriz' diyecekler. Onlar bunun için araya gittiler. Biz burada asker gitmeli miydi gitmemeli mi idi diye münakaşa yaparken oradakilerden 4-5 tanesi gelipte 'Efendiler siz burada ne yapıyorsunuz, ben milletim saadeti ve bekası için seve, seve kanımı veriyorum' dese ne cevap vereceksiniz"¹⁴⁴. Tanrıöver, Kurtuluş Savaşı günlerinde olduğu gibi, bu mesele karşısında da kavgayı bırakarak, Sovyet tehlikesi karşısında iki partinin birlikte hareket etmesi gerektiğini belirtmiştir.

Gerek muhalefetin söylemlerine gerek hükümetin cevaplarına baktığımızda olaya farklı ve kendilerince haklı taraflardan bakıldığını görmekteyiz. Bir taraftan yapılan tartışmalar devam ederken hükümet diğer taraftan askerleri göndermiş ve Kore'de savaşmaktaydı. Buna rağmen karşılıklı propagandalar yapılarak fikirler çürütülmeye çalışılıyor ve süreç bu şekilde devam ediyordu.

6. KORE SAVAŞINDA TÜRK BİRLİKLERİNİN BAŞARISI VE BUNUN YANKILARI

Türkiye'den Kore'ye gönderilmek üzere oluşturulan Kore Birliği, Birlik Komutanı Albay Asım EREN komutasında Ayaş'tan ayrılarak Kore'ye intikal etmişti. Amerikan silah ve malzemesiyle donatılan birlik 17 Ekim'de Güney Kore'nin Pusan Limanına ulaştı¹⁴⁵. Kore'ye ulaşan Türk Birliği Amerikan ordusunun emrine verilmişti. Kore'ye varışından kısa süre sonra ateş hattına sürülen Kore Birliği Pusan, Suvan, Kumhva kesimlerinde çarpışmalara girdi. Birliğin yaşadığı en önemli çarpışmalarsa ağır kayıplar verdiği Kunuri çarpışmaları olmuştu. Türk Birliği'nin Amerikan ordusunun yanında kahramanca mücadelesi dünya basınında da yankı uyandırmıştır. O dönemde Cumhuriyet, Zafer ve Yeni İstanbul gazetelerinin

¹⁴⁴ TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 9, C. III, s. 164-165.

¹⁴⁵ Zafer Gazetesi, 19 Ekim1950.

Batı Avrupa muhabirliğini yapan Metin TOKER 2 Aralık 1950 tarihinde Paris’te olayın oradaki yankılarını şu şekilde aktarmıştır: Kore Birliğimizin kahramanlığı bütün dünyada olduğu gibi Fransa’da da büyük takdir ve hayranlık uyandırmıştır. O günün Figaro gazetesi “ iki gün evvel savaşa giren Türkler fevkalade kahramanlık gösterdiler “ diyerek övmekleyen diğer biz gazete olan Le Monde gazetesi ise “ Kahramanca dövüşen Türkler üstün Çin çemberini kırdı.” Demişlerdir. 2 aralık 1950 tarihli Zafer gazetesinde ise “ Vazifesini kahramanca başaran Tugayımız cephe gerisine çekildi “ denmişti ve yine Zafer gazetesinde yabancı haber kaynaklarının haberlerinde “ Bozgun ancak Türkler sayesinde önlenebildi ” denmişti. 10 Aralık 1950 tarihli Zafer gazetesinde “ Altı düşman tümenini durduran Türk Tugayı “ başlıklı yazıda 8. Ordu Komutanı Walton Walker’in Tugayımıza bir tebrik mesajı gönderdiği belirtiliyor ve şu ifadeler yer alıyordu: Türk Tugayı’nın sayıca üstün Komünist Çin sürülerine karşı kahramanca cesaretiyle dört gün devam eden geciktirme savaşları sayesinde ordunun sarsılmasına ve parçalanmasına mani olduğu ifade ediliyordu. Yaşanan bu gelişmelerden sonra Walton Walker Türkiye için “ Türkiye Orta Doğu’nun Kalesidir ”¹⁴⁶ diyerek Türkiye’nin önemine vurgu yapıyor ve Türkiye’den memnuniyetini dile getiriyordu.

7. KORE SAVAŞI’NIN BİTMESİ VE ANLAŞMAYA VARILMASI

25 Haziran 1950 günü Kuzey Kore Ordusu’nun baskın şeklinde başlayan taarruzu ile Kore Savaşı kısa sürede büyümüş Amerika destekli BM Ordusu’nun Pusan mevzilerinde başarılı bir şekilde sürdürdükleri savunma hareketi sonucu da bir sonuca ulaşamamıştı. Bundan sonra Türkiye başta olmak üzere BM davasına inanmış ülkelerin de gerek askeri ve gerekse diğer türlü desteğini arkasına alan BM ordusu önce 15 Eylül’de, ardından da 24 Kasım 1950’de karşı taarruza geçti. Kuzey Kore Ordusu’nun mukavemetinin kırılması üzerine kısa sürede gelişen taarruz, Kuzey Kore Ordusu’nun tamamen imha edilerek topraklarının tamamının ele geçirilmesini hedeflemişken, komşu Komünist Çin’in 800.000 askeri cepheye sürmesi ile tamamen bozguna uğrayıp geri çekilmekle sonuçlandı. Öke’nin med-cezirlere benzettiği karşılıklı taarruzlardan sonra Çin Ordusu’nun desteklediği Kuzey Kore Ordusu’nun

¹⁴⁶ Zafer Gazetesi, 10 Aralık 1950.

kesin sonuca ulaşamayacağı ve Savaşı uzun süre devam ettiremeyeceği ortaya çıktı. Savaşın başlangıcından bir yıl sonra Haziran 1951’de gelinen nokta zaten bir oldu bitti ile başlayan bu anlamsız savaşın devamında her iki tarafın da bir fayda görmedikleri yönünde idi. Amerika ve BM özellikle Çin’in müdahalesinin doğurabileceği sonuçları sezdiğinden, bu harekatta daha fazla ileri gitmek istemiyordu. Bu nedenle bütün karizmasına rağmen hesapsız ve başına buyruk kararlarından ötürü beş yıldızlı General Mac Arthur’u görevden almıştı¹⁴⁷.

Kuzey Kore Ordusu ve destekçisi Çin Ordusu bu savaşta son derece yıpranmış ve BM’i Kore’den atmanın olanaksızlığını anlamışlardı. Üstelik 1.100.000’ i aşkın zayıat ve elde edilmesi çok güç ve pahalı olan harp malzemesini muharebe meydanında terk etmiş olmakla büyük darbe yemişlerdi. Mevcut durum her iki tarafı da Barış yolunda adım atmaya zorlamıştı. Barış konusunda ilk adımı atan BM’deki Rus Delegesi Jacob Malik, 23 Haziran 1951 de bir radyo konuşması yaparak *“Komünistlerin Kore’de mütareke müzakerelerine başlamaya hazır olduklarını* “bildirdi. Bunun üzerine ABD Moskova Büyükelçisi Kirk, Malik’in konuşması hakkında temaslarda bulunmakla görevlendirildi. Bunun yanında BM Başkomutanı Ridgway de 30 Haziran 1951’de Kuzey Kore Kuvvetleri Komutanı’na şu radyo mesajını yolladı: *“Birleşmiş Milletler Başkomutanı sıfatı ile aşağıdaki hususlarda sizinle irtibata geçmek üzere görevlendirilmiş bulunuyorum:*

Aldığım bilgilere göre sizler , Kore ‘de her türlü silahlı faaliyetin ve çarpışmanın kesilmesinin sağlayacak bir ateşkesin konuşulması için bir toplantı yapılmasını istemekte ve böyle bir ateşkesin temini için gerekli garantileri vermeye hazır bulunmaktasınız. Bu haberleri sizden doğrular doğrulamaz temsilcilerimi tayin etmek için hemen çalışmalara başlayacağım. Ayrıca temsilcilerimin temsilcilerinizle ne zaman ve nerede görüşmeleri gerektiğini de bildirmenizi istemekteyim. Şahsen böyle bir toplantının Wonsan Limanı’nda bir Hollanda hastane gemisinde yapılmasını teklif ediyorum¹⁴⁸.

¹⁴⁷ Toker, a.g.e., s. 162-163.

¹⁴⁸ Turgut Sunalp, *Kore Harbi*, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi, 1954. s. 70.

BM'in mesajından sonra karşı taraftan da mesaj gecikmedi. 1 Temmuz 1951 günü Kore Halk Ordusu Başkomutanı Kim İl Sung ve Çin Gönüllü Kuvvetleri Komutanı Peng Te-Huai Peiping Radyosu aracılığı ile şunları dile getirdiler: “30 Haziran 1951 tarihli Barış görüşmeleri hakkındaki mesajınızı aldık. Biz, sahip olduğumuz yetkilere dayanarak şunu beyan ederiz ki: Barışın gerçekleşmesi ve ateşin kesilmesini sağlamak amacıyla temsilcilerinizle barış görüşmeleri için toplantı yapılmasına taraftarız. Ve bu toplantının 38'nci paralel üzerinde Kaesong Bölgesi'nde yapılmasını istiyoruz. Eğer siz de bu görüşe katılıyorsanız, temsilcilerimiz temsilcilerinizle 10–15 Temmuz 1951 tarihleri arasında görüşme yapmak üzere hazırlıklara başlayacaklardır.

Karşılıklı mesaj alışverişlerinden sonra 8 Temmuz 1951 günü Kaesong' ta daha önce kararlaştırılan bir binada barış görüşmelerine başlandı. Görüşmeler 22 Ağustos'a kadar devam etti. Ancak karşılıklı güvensizlikler ve anlaşmazlıklar içinde devam eden bu süreç, bu tarihte BM hava güçlerinin toplantının yapıldığı Kaesong'u bombalayacağı şüphesiyle kesildi. Fakat taraflar savaşın ağır yükünü taşımaya da niyetli değillerdi. Bu nedenle 25 Ekim'de her iki tarafın ortak isteğiyle Panmunjon' da görüşmelere yeniden başlandı. Uzun süren müzakereler sonunda dört önemli madde üzerinde anlaşmaya varıldı. Bunlar:

1. Ateşkes ve askerden arındırılmış bölgenin tespiti.
2. Kuzey Kore'deki hava üsleri meselesi.
3. Koreli olmayan kuvvetlerin çekilmesi meselesi.
4. Birleşmiş Milletlerin Kore'de kullanabilecekleri limanlar.

Anlaşmaya varılamayan önemli bir nokta ise esirlerin mübadelesi konusu oldu. Bu da savaşın belki de bir yıl uzamasına neden olan faktörlerin başında gelir. Zira sırf bu anlaşmazlık nedeni ile 8 Ekim 1952 de kesilen görüşmelere, tarafların esir değişimi konusunda nihayet anlaşmaları üzerine 26 Nisan 1953'de başlanabildi¹⁴⁹.

¹⁴⁹ Sunalp, a.g.e., s. 71.

Kore’de bunlar yaşanırken ABD’de ise seçimler yapılmış ve yapılan seçimleri Cumhuriyetçilerin adayı General Dwight D. Eisenhower kazanmıştır. Bu seçimlerde Kore Savaşı’nın etkisinin olduğu şüphesizdir. Zira Amerikan halkı da bu savaşın uzayıp gitmesinden bezmiş, bu nedenle Demokrat Yönetime karşı bir antipati oluşmuştu. Yeni Başkan da seçimler öncesinde Kore Savaşı’nı işlemiş, iktidara gelir gelmez Kore’ye giderek bu konuyu çözeceğini vaat etmiştir. Dışişlerine de tecrübeli bir diplomat olan John Foster Dulles getirilmiştir. Yeni ABD Yönetimi tarafından Çin Yönetimi’ni ateşkese zorlamak için nükleer güç de dahil güç kullanmak da tasarlanmışsa da BM deki ABD müttefikleri bu fikirden vazgeçilmesinde etkili olmuşlardır¹⁵⁰.

Müttefikler ABD’yi güç kullanma yoluna ancak tek başına hareket etmek şartıyla başvurabileceğini ifade etmişlerdi. Karşı cephede de ateşkese hazır bir hava seziliyordu. 1953 Martı’nda Stalin’in ölümü yeni Rus Yönetimi’nin daha uzlaşılabilir olduğu yönünde bir hava oluşturmuştu. Çin bu savaşla yorulmuş, Kuzey Kore ise artık adayı birleştirebilecek bir güç olmadığını anlamıştı. Güney Kore Yönetimi’nde ise savaşın bu şekilde sona ermesinin beklenen bir sonuç olmadığı düşüncesi hakimdi. Cumhurbaşkanı Syngman Rhee’ye göre “*Kore ikiye bölünmüş olarak kaldıktan sonra ateşkese yapmanın bir anlamı olmayacaktı*”. Bu nedenle 24 Mayıs 1953 de sıkıyönetim ilan etti. Meclisi kapattı. Ülkede el altından barış karşıtı gösteriler düzenletti. Ateşkese kabul etmeye taraftar da değildi. Bu sırada 8 Haziran’da BM Kuvvetleri ile Kore Halk Ordusu arasında Savaş Esirleri Antlaşması imzalanmıştı. Amerikalılar Dr. Rhee’yi ikna etmeye çalıştılar. 17 Haziran da ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı bir ziyarette bulundu. Ancak boşuna bir ziyaret oldu. Amerikalılar 18 Haziran’da karşılıklı olarak Ateşkes Antlaşması’nın imza edileceğini beklerken Cumhurbaşkanı Rhee hapishane kapılarını açarak 27.000 Anti-komünist esiri serbest bıraktı. Tekrar krize girilmişti. Çin ve Kuzey Kore tarafı doğal olarak derhal ABD’yi suçladılar. Amerikalılar bu salıvermenin arkasında olmadıklarını onlara inandıramamıştı. ”Nasıl olur da BM Komutanlığı, ABD Başkanı ve Kongresi Dr. Rhee’ye söz geçiremeyecek kadar güçsüzdür”¹⁵¹ denilmekteydi.

¹⁵⁰ Sunalp, a.g.e., s. 71.

¹⁵¹ Öke, a.g.e., s. 174.

Bu yaşananlardan üzerine çalışmalar hem Güney Kore Hükümeti'nin hem de Kuzey Kore ve destekçilerinin barış yönünde ikna edilmesi üzerinde yoğunlaştı. 11 Temmuz günü Güney Kore Cumhurbaşkanı'ndan, verilen taahhütler¹⁵² üzerine barışa giden yolu tıkamayacağına dair yazılı belge alındı. Buna karşılık ABD de Güney Kore Cumhuriyeti'ne şu vaatlerde bulundu: *"Amerika ile Güney Kore arasında karşılıklı güvenlik anlaşması yapılacak. uzun süreli olarak ekonomik yardım verilecek, bunun ilk örneğini de mütarekenin hemen ardından ödenecek 200 milyon dolarlık yardım oluşturacak. Mütarekenin imzası ile BM Komutanlığı Kore Halkı'na 9,5 milyar dolarlık yiyecek maddesi dağıtacaktır"*¹⁵³.

Atılan bu adımlardan sonra ateşkesin yapılmasına engel olan pürüzler ortadan kalkmıştı. Oluşturulan bir kurul son taarruzlarla Kuzey Kore Ordusu'nun kazandığı toprak parçalarını onlara bırakan bir ateşkes hattı çizmiş ve taraflar bu hatta mutabık kalmışlardır. Nihayet yapılan görüşmelerin ardından 27 Temmuz 1953'de mütareke Panmunjon'da İngilizce, Korece ve Çince düzenlenmiş olarak imza altına alınmıştı. Antlaşmaya imza koyanlar Amerikan ve BM Ordusu adına Başkomutan General Mark W. Clark, Çin adına Halk Gönüllüleri Komutanı Peng Te-Huai ve Kuzey Kore adına da Maresal Kim İl Sung'tur. Atılan imzalardan sonra Kore'de savaş bitmiş, artık Mehmetçik yurda dönebilirdi. Ankara'da Başbakan Menderes, ateşkes nedeni ile yabancı basın mensuplarına verdiği demeçte şunları dile getirmiştir: *"Kore'deki mücadele BM Antlaşması'nın dayandığı yüksek prensiplerin sadece sözden ibaret olmadığını hür dünyanın tecavüze boyun eğmediğini ve eğmeyeceğini gösteren çok kıymetli bir ölçü olmuştur... Evlatlarımızın fedakarlıkları şimdiye kadar hür dünyayı nice tecavüzlerin vukuundan korumuştur. Onlar hür dünyanın emniyeti için savaşırken, anavatanlarını Kore'de savundular. Civanmertlik ve vazifeperverlik*

¹⁵² Birleşik Devletler savaş için 50 milyar dolar harcamış, savaş bölgesine iki milyon asker göndermiş ve bunlardan 54.000'den fazlasını kaybetmişti. Sonuç olarak Kuzey Kore engellenmiş ancak Güneye Kore'ye karşı vazgeçilmesi zor belki de olanaksız olan uzun süreli önemli askeri taahhütler altına girilmişti. Paul Kennedy. *Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri (16nci Y.Y' dan Günümüze Ekonomik Değişim ve Askeri Çatışmalar)* (Çev: Birtane Karanakçı), 9 ncu Baskı, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, Aralık 2002. s. 455.

¹⁵³ Denizli, a.g.e., s. 170.

önünde saygı ile eğiliriz....»¹⁵⁴ diyerek hem BM' in varlığının ve amacının öneminden hem de Kore'de Mehmetçiğin dünya da yankı yapan kahramanlığını gururla ifade ediyordu.

8. A.B.D'NİN TÜRKİYE'NİN NATO'YA KATILIMI İÇİN TEKLİFİ

Başkan Truman, Nisan 1950'de hazırlanan NSC68 ile (Ulusal Güvenlik Konseyi 68 sayılı Rapor) tasarlanan politikayı yürürlüğe koymuştu. NSC68'in öngörüsü “ 1954'e gelindiğinde Sovyetlerin atom bombası stokları, bu bombaları atma kapasitesiyle birlikte, A.B.D' ye öldürücü bir saldırı düzenlemeye yetecek bir seviyeye ulaşacak ” şeklindeydi. Bu öngörüsüyle NSC68, Batı'nın konvansiyonel ve nükleer savaş kabiliyetini arttırmak için yeni bir silahlanma programının hayata geçirilmesini istiyordu. Kore Savaşı' nın başlamasıyla NSC68 onaylanıp A.B.D'nin resmi politikası olduğunda Türkiye'nin stratejik önemi bir kez daha ortaya çıktı¹⁵⁵. Çünkü muhtemel bir Sovyet saldırısı durumunda hemen karşılık verebilmek için Sovyetlere yakın ülkelerde üslere ihtiyaç vardı.

23 Mart 1951 tarihinde Kolorado Senatörü Jonson'un Senatoya verdiği demeçte Türkiye'deki üslerin önemini vurgulayıp Türkiye'de hava alanlarının yerini seçmek, planlama ve kurmak için Türkiye'ye derhal mühendislerin gönderilmesini isteyerek şöyle demiştir: “...Doğu Akdeniz sadece bu bölgenin değil, bütün dünyanın başlıca stratejik noktasıdır. Binaenaley Birleşik Amerika kendi kara, hava ve deniz kuvvetlerini tam bu noktada tertiplemelidir ve bunları herhangi bir ihtimale karşı müdafaa etmek üzere emirlerine kara kuvvetleri tahsis edilmelidir. Bundan başka Rusya'daki bir şehre yangın bombaları, yüksek infilaklı bombalar ve atom bombalarını derhal yağdırmaya hazır muazzam bombardıman uçak filoları da emre amade bulunmalıdır¹⁵⁶ diyerek Sovyet tehlikesine karşı yapılması gerekenleri ve

¹⁵⁴ Ali Denizli, ABD ve BM adına imza koyan Mark W. Clark'ın “ *O doküman üzerine imzamu büyük bir acı ile koyduğumu ifade etmezsem doğruyu söylemiş olmam*” dediğini ifade etmektedir. a.g.e., s.170.

¹⁵⁵ Server, a.g.e., s. 69-70.

¹⁵⁶ Server, a.g.e., s. 69-70.

bunun için Rusya'ya yakın ülke olan Türkiye' nin stratejik açıdan kendileri için önemine değiniyordu.

NATO ittifakının Güneydoğu kanadının zayıf olması A.B.D için endişe oluşturmaktaydı. A.B.D Kore'de askeri gücünü ispat etmiş olan Türkiye'nin bu ittifak girmesinin zaruretine inanmaya başlamıştı. Türkiye'nin Kore Savaşı'na katılma kararı alması ve Kore'de göstermiş olduğu askeri başarılar A.B.D' li yetkilileri oldukça etkilemiştir. Dışişleri Bakanı Dean Acheson yaptığı bir açıklamada, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'ın Güney-Doğu Avrupa'nın askeri dengesinin önemli öğeleri olduğunu ve bu ülkelerin Atlantik Paktı ile ilgili olduklarını belirterek, bu ülkeleri “ Buldukları bölgenin savunma müzakerelerine iştirake davet ettiklerini söylemiştir”¹⁵⁷.

Yukarıda bahsedilen nedenlerden ötürü A.B.D 15 Mayıs 1951 tarihinde Türkiye ile Yunanistan'ın NATO'ya tam üye olarak alınmalarını diğer NATO üyelerine resmen teklif etti¹⁵⁸.

İngiliz Dışişleri Bakanlığı'na sunulan teklif notunda Amerika'nın Türkiye'nin NATO'ya alınması yönündeki girişiminin ardındaki askeri sebepler şu şekilde sıralanıyordu: “ *Askeri açıdan NATO kuvvetlerinin güney kanadını güvenlik altına almak, Akdeniz'i kontrol etmek ve bu bölgedeki hava ve deniz iletişim ağını güvenlik altına almak esastır. Diğer yandan S.S.C.B 'nin Avrupa ve/veya Ortadoğu'ya karşı olası operasyonları için korunmalı bir kanat oluşturamayacağından emin olmak çok önemlidir. Ancak Türkiye tarafsız kaldığı takdirde S.S.C.B bunu başaracaktır. Bunun yanı sıra Yunanistan ve Türkiye'nin büyük bir savaş patlak verdiğinde Batılı devletlerin yanında olması;*

- *Sovyetlerin savaş kapasitesinde bölünmeye yol açacaktır,*
- *Akdeniz ve Ortadoğu'nun savunmasını destekleyecek ve kolaylaştıracaktır,*
- *Batılı devletlere büyük güç sağlayacaktır.”*sözleriyle ifade edilmekteydi.

¹⁵⁷ Zafer Gazetesi, 17 Şubat 1951.

¹⁵⁸ Gönlübol ve Diğerleri, a.g.e., s. 230.

A.B.D'nin bu teklifine karşı NATO'ya üye bazı ülkelerden itirazlar geldi. Norveç, Belçika, Hollanda, Danimarka gibi küçük devletler NATO'nun sorumluluk alanının genişlemesiyle kendilerinin hiçbir ilgisinin bulunmadığı Akdeniz Bölgesinde savaşa girmekten korkmuşlardı. A.B.D bu iddialara karşı Türkiye ve Yunanistan'ın halen Avrupa Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın (OECD) ve Avrupa Konseyi'nin üyesi olduklarını belirtmişti¹⁵⁹.

Fransa cephesinde A.B.D' nin bu teklifi hayretle karşılanmış ve üzerinde durduğu formülün Bölge Paktı olduğuna dair yarı resmi açıklamalar yapılmıştır¹⁶⁰.

İtalya ise 22 Mayıs 1951 tarihinde Türkiye'ye gönderdiği notada Türkiye'nin NATO'ya girmesini desteklediğini belirtmiştir. İtalya Türkiye'nin işgali ve tarafsızlığıyla kendi bölgesinin tehdit altına gireceğini değerlendirdiğinden bir an önce Türkiye'nin NATO'ya dahil edilmesini istemiştir¹⁶¹.

Türkiye'nin NATO'ya üyelik teklifine en şiddetli muhalefet ise İngiltere'den gelmişti. Çünkü İngiltere Türkiye ile Avrupa da değil Ortadoğu'da bir savunma pakti içinde olmak istiyordu. İngiltere 1948 yılından beri Ortadoğu'daki nüfuzunu korumak için kurmaya çalıştıkları ve Türkiye'nin de dahil olmasını istedikleri Ortadoğu Savunma Pakti kurma çalışmaları içindeydi¹⁶². Buradan da anlaşılıyor ki İngiltere'nin Türkiye'den beklentisi Türkiye'nin korkularını gidermekten ziyade kendi çıkarlarını korumak üzerine bir politika anlayışıdır.

1950 den itibaren İngilizler Ortadoğu Komutanlığı (O.D.K) diye bir fikri ön plana çıkarıp bunu uygulamaya çalıştılar. Bunun amacı Ortadoğu'da etkinliğini kaybetmemek ve orada etkili olmaktı. O.D.K' nin kurulmasıyla başına bir İngiliz komutan atanacak ayrıca O.D.K NATO'ya bağlanacaktı. İngiltere Türkiye'nin O.D.K' ya katılmasının sağlanması için öncelikle Türkiye'nin isteği olan NATO'ya üyelik isteğini kabul etmek zorunda olduğunun farkındaydı. Bu konu da Menderes

¹⁵⁹ Gönlübol ve Diğerleri, a.g.e., s. 230.

¹⁶⁰ Erkin, a.g.e., s. 232.

¹⁶¹ A. Suat Bilge, "Türkiye'nin Uzun Süreli Güvenlik Arayışı İttifakın İlk Genişlemesi İle Sonuçlanıyor" Nato Dergisi, Sayı 4, s. 18.

¹⁶² Server, a.g.e., s. 78.

Hükümeti de Türkiye'nin NATO'ya alınması halinde O.D.K' ya girecekleri güvencesini vermişti¹⁶³.

Yukarıda bahsi geçen olay üzerine İngiltere Dışişleri Bakanı Herbert Morrison, 17 Mayıs 1951 de kabineden Türkiye'den NATO'ya alınması teklifinin kabul edilmesini istemiştir. Bakan, Türkiye'nin NATO'ya alınmasının kendilerinin Ortadoğu politikasındaki kazançlarını, İngiliz Genelkurmay Başkanlığı'nın bu konudaki görüşlerini belirttiği memoranduma dayanarak belirtti. Memorandumda Türkiye'nin NATO'ya alınmasıyla elde edilecek olası kazançlar şu şekilde sıralanmıştır:

- NATO'nun kapsamının Türkiye'nin de dahil edilmesiyle genişletilmesi A.B.D'nin Türkiye'nin savunmasına yardım etmesi ve böylece Ortadoğu'nun savunmasına da katılmasına neden olacaktır.
- Mevcut koşullar altında bir savaş durumunda Yunanistan ve Türkiye tarafsızlığı kabul edebilirdi; ancak onları NATO'ya dahil ederek onların Rusya'ya karşı aktif işbirlikleri daha bir kesinleşecektir. Özellikle Türkiye'nin silahlı kuvvetleri bu konuda önemli bir katkıda bulunabilecektir.
- NATO'nun Türkiye'yi de içine alarak genişletilmesi Ortadoğu ülkelerine güven verecektir.
- Türkiye ve Yunanistan'la askeri işbirliği kolaylaşacaktır. Artık Amerika desteğini kaybetmekten korkmayacağı için, Türkiye Ortadoğu planlarına katılmada daha az isteksiz olacaktır¹⁶⁴ diyerek artık itirazının olmadığını ve Türkiye'nin NATO'ya üye olmasının getireceği faydaların olduğunu sıralamıştır.

A.B.D'nin girişimiyle de İngiltere 18 Temmuz 1951 tarihinde Türkiye'nin NATO'ya alınmasından ötürü memnuniyet duyacağını kamuoyuna açıkladı¹⁶⁵. Böylelikle NATO yolunda en büyük engellerden biri olan İngiltere engeli de aşılmış oluyordu.

¹⁶³ Server, a.g.e., s. 80-81.

¹⁶⁴ Server, a.g.e., s. 81.

¹⁶⁵ Armaoğlu, a.g.e., s. 519.

9. TÜRKİYE’NİN NATO’YA GİRİŞİ

NATO’ya üye olma sürecinde A.B.D’ nin desteğini alan Türkiye İngiltere ve diğer ülkelerin olumsuz tavırlarının da ortadan kalkmasıyla uzun ve zorlu bir yolu aşmış olmuştur. NATO Bakanlar Konseyi 16-20 Eylül 1951 tarihinde Kanada’nın Ottawa kentinde Türkiye ve Yunanistan’ın üyelik konusunun görüşüleceği bir toplantı düzenlemiştir. Bu toplantıda NATO’ya üye ülkeler Türkiye ve Yunanistan’ın NATO’ya alınıp alınmayacaklarını tartışmıştır. Yapılan tartışmalar sonucunda 20 Eylül 1951’de yapılan 7. Ve son toplantıda Türkiye ve Yunanistan’ın NATO’ya tam üye sıfatıyla çağrılmasına oy birliğiyle karar verilmiştir¹⁶⁶.

NATO Bakanlar Konseyi’nin Ottawa’da aldığı karardan sonra 12 Ekim 1951’de A.B.D Genelkurmay Başkanı General Omar Bradley, İngiltere Genelkurmay İkinci Başkanı General William silim Türkiye’ye gelerek ve Fransa Genelkurmay İkinci Başkanı General Lecher Türkiye’ye gelerek 3-14 Ekim tarihlerinde Türk yetkilileriyle Türkiye ve Yunanistan’ı NATO ’ya bağlayacak olan anlaşmalar yapılmadan bu devletlerin NATO’ya entegre edilmesi için görüşmelere başladılar. Daha sonra 15 Ekim’de yayımlanan resmi bildiri de; iki ülkenin ittifaka girme işlemlerinin biran evvel tekamül ettirilmesi gerektiği, O.D.K’ nın tesisinin gerektiği konularında görüş birliğine varıldığı belirtilmiştir¹⁶⁷.

Bu tarihte Londra’da da Türkiye ve Yunanistan’ın NATO’ya üye olmalarını sağlayacak bir protokol yayınlanmış ve üye devletlerin metni onaylamasıyla 22 Ekim’de yürürlüğe girmiştir. Bu protokolle Kuzey Atlantik Antlaşması’nın ilk biçimi, üye devletlerin bir silahlı saldırı karşısında birbirlerine yardımla yükümlü oldukları alanı, Türkiye’yi de içine alacak şekilde değiştirilecekti¹⁶⁸.

Türkiye’nin NATO’ya katılımına dair davet hükümete geldikten sonra kanun tasarısı olarak meclise sevk edildi daha sonra Dışişleri Komisyonunca incelenip oybirliği ile onaylandıktan sonra T.B.M.M’ ye sunuldu. 18 şubat 1952 günü

¹⁶⁶ Gönlübol ve Diğerleri, a.g.e., s. 232.

¹⁶⁷ Gönlübol ve Diğerleri, a.g.e., s. 232.

¹⁶⁸ İsmay, a.g.e., s. 20-21.

T.B.M.M’ de yapılan birleşimde açılış konuşmasını yapan Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü NATO’yu şu cümlelerle açıklıyordu:

“...B.M Antlaşmasının gaye ve prensiplerine imanı olan; demokrasi, fertlerin hürriyeti ve adaletin hükümranlığı prensiplerine müstenid bir medeniyetin korunması azmiyle mütehalli bulunan; refah ve istikrar gibi insani iki gayenin sağlanması kaygısı ile barış ve güvenliğin el birliği ile muhafazası kararını taşıyan milletlerin eseri... olarak açıklıyordu¹⁶⁹. Yine Fuat Köprülü Demokrat Parti üçüncü büyük kongresinde NATO için şunları söylemekteydi:

“...Memleketin ve milletin emniyetini sağlayacak böyle bir neticenin elde edilmesinden dolayı ne kadar memnun olsak yeridir. Atlantik Paktı sadece askeri ve siyasi bir topluluk değil, bir medeniyet topluluğu, bir kültür topluluğu, bir demokrat milletler topluluğu... ”¹⁷⁰ diyerek NATO’ya üye olunmasının artılarını sıralıyordu.

NATO antlaşmasının meclisten geçmesinden sonra Adnan Menderes de yaptığı konuşma da özetle şunları dile getirmiştir: *“...Muhterem arkadaşlar! Bu tarihi günün ehemmiyetini ona layık bir birlik ve tesanüt manzarası ile ve azami kararlar tecelli ettirmiş bulunuyorsunuz. Bu güzel azim ve tesanüt manzarasını hiçbir sebeple gölgelemeyelim... ”¹⁷¹ diyerek iktidarıyla muhalefetiyle duruma sevinilmesi gerektiğini hala eski tartışmalara girilmesine gerek olmadığını, günün birlik ve beraberlik günü olduğunu ifade etmekteydi.*

¹⁶⁹ Ulus, 19 Şubat 1952.

¹⁷⁰ Ayın Tarihi, No: 215, Ekim 1951, s. 60.

¹⁷¹ Şevket Süreyya Aydemir, *İkinci Adam*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000, C.3, s. 319.

SONUÇ :

Türkiye İkinci Dünya Savaşı boyunca savaşın içinde olmadığı halde savaşın oluşturduğu ekonomik, siyasal ve sosyal zorlukları bütün ağırlığı ile yaşayan bir ülke olmuştu. İkinci Dünya Savaşı'na dahil olan devletlerin Türkiye'yi savaşa dahil etmek için yaptıkları bütün zorlamalara rağmen Türkiye, bir politika oluşturarak geçiştirmeyi bilmiş ve savaşa dahil olmadan atlatmayı başarabilmişti.

Ancak II. Dünya Savaşı'nın sonunda ortaya çıkan şartlar Türkiye'yi bir anda yalnız bir devlet konumuna düşürmüştü. Bununla beraber Türkiye savaşın getirdiği siyasi ve ekonomik olumsuzlukları tek başına göğüsleyebilecek bir güce de sahip değildi. Kendi öz kaynaklarıyla giriştiği kalkınma hamlesini de savaştan ötürü bir noktadan daha ileri götürememişti. Ayrıca savaşın kendi sınırlarının etrafında cereyan etmesi nedeniyle bir milyon askeri hazır bulundurmak zorunda olması, ihraç mallarının sadece belli kalem mallardan oluşması ve anlaşma yapılan ülkelere satılma zorunluluğu, üretilen malların sadece devlet tarafından düşük fiyattan alınma zorunluluğu yüzünden halkın fakirleşmesi gibi nedenler de ayrıca savaş sonunda Türkiye'nin karşılaştığı ekonomik zorluklar olarak ortaya çıkmıştı.

Türkiye'nin içine düştüğü siyasi ve ekonomik açmazı gören devlet adamları savaş sonunda ortaya çıkan iki kutuplu siyasi sistemden birini tercih ederek, ekonomik ve siyasi destek istemek zorunda kalmışlardı. Bu nedenle savaş sona ermeden Almanya ve Japonya'ya sembolik de olsa savaş ilan edilmiş, bu sayede Haziran 1945'te kurulan BM'ye kurucu üye sıfatı ile katılma başarısı göstermişti. Türkiye bu kararıyla Sovyet Rusya'yı tehlike olarak gördüğünü belli etmiş ve yönünü Batı'ya çevirmiştir. Zaten Batılı devletlere yönelmezse Sovyet Rusya'yı da dost edinemeyecekti; çünkü Sovyetler Türkiye'den hem toprak talebinde bulunmuştu hem de boğazlarda söz hakkı istiyor Montreux Boğazlar Sözleşmesi'nin hükmünün geçtiğini ve geçersiz olduğunu dile getirmekteydi.

Türkiye, Siyasi tarihimize “Beyaz Devrim” olarak geçen 1950 seçimlerinin hemen arifesinde savunma güvenliğinin sağlanması açısından çok gerekli ve hayati önemde gördüğü NATO'ya üyeliği , iç politika ve güvenlik kaygıları ile Mayıs 1950 tarihinde resmen NATO'ya üyelik başvurusunda bulunarak gösterir. Ancak

Türkiye'nin, bu teklifi reddedilir. Gerekçe ise NATO bölgesel bir savunma antlaşmasıdır ve Türkiye bu bölgeye dahil değildir.

1950 seçimleri ile işbaşına gelen yeni iktidar DP'nin en önemli gündem maddesi savunma emniyetinin gereği olarak NATO'ya üyeliktir. Bu nedenle DP yönetimi Kore Savaşı'nı Türkiye'nin NATO'ya dahil edilmesine bir fırsat olarak değerlendirecektir. Kore Savaşı, hem bölgesel hem de küresel boyuttaki etkileri ile dünya tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuştur. İlk bakıştaki sonuç, Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi işgal ederek komünistleştirme girişiminin sonuçsuz kalmasıdır. Öte yandan da, BM'nin hedefine, yani Kore'nin birleştirilmesi hedefine de ulaşamadığı da görülür.

Kore Savaşı, Amerika ve Batı dünyası için farklı, Türkiye için farklı bir öneme sahiptir. Sovyet sistemi, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Batılıların hiç istemediği bir biçimde yayılmış; Batı Avrupa'da ve Amerika'da bir huzursuzluk doğurmuştur. Bunun için Amerika ve Batı dünyası, Sovyetlerin daha fazla yayılmasını önlemenin yollarını aramaya başlamıştır.

Kore sorununun bir savaşa dönüşmesi, belki de Çin'de bir komünist rejimin kurulmasına Batı'nın sessiz kalacağı yönündeki tahmindir. Çünkü çok geniş bir coğrafyaya, insan kaynağına, yer altı ve yer üstü zenginliklerine rağmen Çin, komünist rejimi benimsemiş. Ayrıca komünistleri cesaretlendiren bir başka neden de, Amerikan yöneticilerinin Kore'yi birinci derecede önemsemedikleri yönündeki basın açıklaması olsa gerektir. Böylesi açıklamaların yanında Amerikan askeri varlığının önemli ölçüde geri çekilmiş olması da komünistler tarafından bir fırsat olarak değerlendirilmiş olabilir. Tüm bu yukarıda sayılan nedenlerden ötürü Kuzey Kore 25 Haziran 1950'de Güney Kore'ye saldırmış ve Kore Savaşı başlamıştır.

Gelişmeler karşısında Amerika, Birleşmiş Milletler'i acil toplantıya çağırmış ve Kore'ye yardım kararı aldırılmıştır. Amerikan yönetimi, bu yolla uluslar arası toplumun desteğini alarak Kore'ye askeri müdahalede bulunmuş. Kore sorunu, önce Güvenlik Konseyi'nde değil; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda görüşülmüş; daha sonra Sovyetlerin Birleşmiş Milletler'i boykot ettiği dönemde de Güvenlik

Konseyi'nde görüşülerek karar alınmıştır. Alınan kararlar; Sovyetler, Çin, Kuzey Kore gibi komünist ülkeler tarafından hiçbir zaman kabul edilmemiştir.

Amerikan devlet adamları, daha birkaç ay önce Amerikan güvenliğini ilgilendirmediğini ileri sürdükleri bir ülkeye askeri kuvvet gönderme kararını alırken, yaptıkları açıklamanın ne kadar yersiz olduğunu, komünistleri ne kadar cesaretlendirdiğini anlamışlardır. Ayrıca Kore'nin tamamının komünistlerin eline geçmesi, hem Avrupa'nın hem Japonya'nın güvenliğinin tehdit altında kalmasını beraberinde getirecektir. Bu da komünizm tehlikesinin tüm dünyada egemenliği ele alması olacaktır. Çünkü komünizmi durduracak en önemli güç Amerika ve Avrupa'dır; bu güçlerden birinin elden çıkması, komünizmin dünyaya hükmetmesini beraberinde getirecektir anlayışı da ağır basmaktaydı.

Bu savaş, İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD'nin sınırlandırma politikasının hem hudutlarını hem de güçlü taraflarını ortaya çıkarmıştır. Kore olayı, iki rakip güç olan ABD ve S.S.C.B'nin nüfuz küresini birbirinden ayıran sınır çizgisini belirleyen bir deneme olmuştur. Bununla beraber, Batı dünyası için ortak güvenlik düşüncesi denemeye tabi tutulmuş ve başarılı olmuştur. Ortak güvenliğe inanan ülkeler, birbirlerine kenetlenebileceklerini ve birlikte savaşabileceklerini görmüşler ve göstermişlerdir. Bu durumda Avrupa'nın kuvvetlenmesine ve NATO'nun kurulmasına yol açmıştır.

Türkiye kamuoyunda, Kore Savaşı'nın başlamasıyla birlikte artan endişenin yanında, Kore'ye yapılabilecek yardımın şekli de düşünülüyordu. Bazı çevreler bu yardımın sembolik olması gerektiğini belirtirken, bazıları esaslı bir yardımdan yanaydı. DP Hükümeti'nin 25 Temmuz 1950'de aldığı asker gönderme kararı, Türk kamuoyunda uzun süren tartışmalara neden olmuştur. Hükümet, Bakanlar Kurulu'nun almış olduğu bir kararla, Kore'ye asker göndermeye karar verdiğini bildirmiş ve bu konuda TBMM'nin onayını almamıştı.

CHP, asker gönderme kararı alınırken kendisine ve TBMM'ye danışılmamış olmasını eleştirmiştir. CHP yetkilileri, milleti böyle derinden etkileyen bir kararın, sadece TBMM'nin yetkisi dahilinde olduğunu ileri sürerek, DP Hükümeti'nin Anayasa'yı ihlal ettiğini savunmuştur. CHP, Türkiye'nin asker göndermesinin,

Sovyet Rusya'nın bize karşı olan düşmanlığını tahrik edebileceğini ve böyle bir durumda da Türkiye'nin güvenliğinin anlaşmalarla garanti altına alınması gerektiğini belirtmiştir. Bunun yanında, NATO ile güvenliğini garanti altına almış olan devletler yardım konusunda kararsız kalırken, Türkiye'nin mevcut gücü üzerinde kuvvet göndermesini şiddetle eleştirmiştir.

Muhalefet, her fırsatta kararın Meclisten geçirilmesi gerektiğini yinelemiştir. Bu konuda ilk girişim, TBMM'yi olağanüstü toplantıya çağırarak olmuştur. Fakat yeterli sayıya ulaşamadığından bu girişim sonuçsuz kalmıştır. 1950 Kasım ayı sonlarında, Türk askeri Kore'de ilk büyük savaşına girmiş ve Kunuri Savaşı olarak bilinen bu savaşlarda büyük bir başarı kazanmıştı. O günlerde tüm Türk kamuoyu, Türk askerinin başarısından söz etmekteydi. Türk askerini Kore'de başarıları, tüm dünyanın Türkiye'ye bakış açısını değiştirmiştir. Özellikle Amerikan Kongresi'nin tutumunun değişmesinde, Türk askerinin Kore'deki mücadelesi, Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi'nin kararına hemen uyarak Kore Savaşı'na asker göndermesi ve fedakarlığı etkili olmuştur.

Türkiye'nin NATO 'ya üyeliğini en çok destekleyen Amerika olmuştur. Bunun nedenleri; Kore'ye gönderilen 4500 kişilik gücün, Kore'de gösterdiği kahramanlıklar, BM'in yardım çağrısına hemen büyük bir kuvvetle karşılık vermesi, Türkiye'nin NATO içerisinde kendisine verilecek vazifeleri en iyi şekilde yapabileceğine dair düşünceler ve Sovyet Rusya'nın büyük bir güç haline geldiği ve Batı Avrupa'nın güvenliği için bu gücü karşılayacak en önemli ileri karakolun Türkiye olacağı ve Sovyet tehlikesine karşı bir üs konumunda olmasına dair görüşleridir.

Yukarıda sayılan nedenlerden ötürü Amerika Birleşik Devletleri, diğer NATO'ya üye devletleri Türkiye'yi desteklemeleri konusunda etkilemiş ve itirazlarını giderip onların olumsuz fikirlerini olumlu yönde değiştirmiştir. Sonuç olarak Sovyet tehlikesine karşı Türkiye, Kore Savaşı'nı bir fırsat olarak görmüş kendi coğrafyasından çok uzakta olan bir savaşa tarafını belli etmek için A.B.D' nin yanında büyük bir askeri kuvvetle katılmış ve bunun neticesi olarak da uzun zamandır istediği ve bunun için uğraştığı NATO'ya üye olmuştur.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ Melih, 1950-1960 Demokrat Parti Dönemi Türk-Sovyet İlişkilerinde Amerikan Faktörü, Sema Yayınevi, İstanbul, 2006.
- ALBAYRAK Mustafa, Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960), Phoenix Yayınevi, İstanbul, 2004.
- ARMAOĞLU Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi, Türkiye İş Bankası Kültür Yay. Ankara, 1991.
- ARTUÇ İbrahim, Kore Savaşlarında Mehmetçik, Kastaş Yayınları, İstanbul, 1990.
- ATAÖV Türkkaya, Amerika – Nato ve Türkiye, 2. Baskı, Ankara, Aydınlık Yayınevi, 1969.
- AVCIOĞLU Doğan, Milli Kurtuluş Tarihi, (1838-1995), C.4, Tekin Yay. İstanbul, 1979.
- AYDEMİR Şevket Süreyya, İkinci Adam, C.3, 1950-1964, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2000.
- BAĞCI Hüseyin, Demokrat Parti Dönemi Dış Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, 1990.
- BAĞLUM Kemal, Anı Politik, 1945-1960, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1991.
- BİLGE A. Suat, “Türkiye’nin Uzun Süreli Güvenlik Arayışı İttifakın İlk Genişlemesi İle Sonuçlanıyor” Nato Dergisi, Sayı 4.
- BURÇAK Rıfki Salim, On Yılım Anıları 1950-1960, Nurol Matbaası, Ankara, 1998.
- DENİZLİ Ali, Kore Harbinde Türk Tugayları, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1994.
- DERAL Mustafa, Kore’ye Niçin Gidiyoruz, Bakış Matbaası, İstanbul, 1950.
- DORA Celal, Kore Savaşı’nda Türkler 1950-1951, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1963.
- ERKİLET Hüseyin, Emir, BIYIKLIOĞLU Tefik, ve ARUN Hayrettin, (1975), Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-53), Ankara, Genelkurmay Basımevi, 1975.

- ERKİN Feridun Cemal, Dışışlerinde 34 Yıl Washington Büyükelçiliği, Cilt: II, I.Kısım, Türk Tarih Kurumu, Ankara, 1992.
- ERKİN Feridun Cemal, Türk Sovyet İlişkileri ve Boğazlar Meselesi, Ankara, 1968.
- ESEN Muzaffer, (Temmuz-Ağustos 1990), "Kore Nere", Gaziler, S. 32, Türkiye Muharip Gaziler Derneği Dergisi.
- ESMER Ahmet Şükrü, Olaylarla Türk Dış Politikası, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1996.
- Genelkurmay Harp Dairesi Başkanlığı, Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-1953) Gnkur Basımevi, Resmi Yayın Seri no:7, Ankara, 1975.
- GÖNLÜBOL Mehmet ve Diğerleri, Olaylarla Türk Dış Politikası, 1919-1995, 9. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1996.
- GÖZEN Ramazan, NATO: ABD Patentli Savunma Örgütü, Uluslararası Örgütler ve Türkiye, Editörler: Şaban H. Çalış, Birol Akgün, Önder Kutlu, Çizgi Kitabevi, Konya, 2006.
- GÜRKAYNAK Muharrem, Avrupa'da Savunma ve Güvenlik, Asil Yayınları, Ankara, 2004.
- GÜRSEL Haluk F., Tarih Boyunca Türk Rus ilişkileri (Bir Siyasi Tarih İncelemesi),İstanbul,1968.
- GÜRÜN Kamuran, Dış İlişkiler ve Türk Politikası, Ankara Üniversitesi, SBF Yay. Ankara, 1983.
- GÜRÜN Kamuran, Türk-Sovyet İlişkileri, Ankara, 1991.
- İSMAY Lord, NATO İlk Beş Sene 1949-1954, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1956.
- KENNEDY Paul, Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri (16nci Y.Y' dan Günümüze Ekonomik Değişim ve Askeri Çatışmalar, Çev: Birtane Karanakçı), 9. Baskı, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları, Aralık 2002.
- KİSSİNGER Henry, Diplomasi, Çev.İbrahim H.Kurt, 5.Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2006.
- KOÇAK Cemil, Türkiye Tarihi, C.4, 5. Basım, Cem Yay., İstanbul, 1997.

- KÜRKÇÜOĞLU Ömer Edip, Türkiye'nin Arap Orta Doğu'suna Karşı Politikası 1945-1970, Ankara Üniversitesi, SBF Yay., Ankara, 1972.
- KÜRŞAT Cengiz, Türkiye'nin Çıkarları Bakımından NATO, Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Cilt: V, Sayı: 25, 1969.
- LEWIS Bernard, Modern Türkiye'nin Doğuşu, Çev. Prof. Dr. Metin Kıratlı, 8. Baskı T.T.K. Yay., Ankara, 2000.
- NALCIOĞLU Orhan, Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Hareketinin Hukuksal Esasları, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1997.
- ORAN Baskın, Mustafa Aydın, 1939-1945 Savaş Kaosunda Türkiye: Görelî Özerklik-2, Türk Dış Politikası, Editör Baskın Oran, Cilt I, 10. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2004.
- Orga İbrahim, Kore, Sulhi Garan Matbaası, İstanbul, 1958.
- ÖKE Mim Kemal, Unutulan Savaşın Kronolojisi Türkler ve Kore 1950-53, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1990.
- SANDER Orhan, Siyasi Tarih (1918-1994), İmge Kitabevi Yayınları, Ankara, 2005.
- SARAY Mehmet, Sovyet Tehdidi Karşısında Türkiye'nin NATO'ya Girişi III. Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Hatıraları ve Belgeler, AKDITYK Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara, 2000.
- SARINAY Yusuf, Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve NATO'ya Girişi, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara, 1988.
- SEL Lütfü, Kore'de Cereyan Eden Muharebelerden Alınacak Dersler, Genelkurmay Basımevi, Ankara, 1979.
- SERVER Ayşegül, Soğuk Savaş Kuşatmasında Türkiye Batı ve Ortadoğu 1945-1958, Boyut Kitapları, İstanbul, 1997.
- SOYSAL İsmail, Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye(Olaylar Kronolojisi 1945-1975), İstanbul, İsis Yayınları, 1997.
- SUNALP Turgut, Kore Harbi, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi, 1954.
- TOKER Metin, Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-1973 DP'nin Altın Yılları 1950-1954, Bilgi yay., İstanbul, 1990.
- TURAN İlter, NATO İttifakının Stratejik ve Siyasi Sorunları, İÜ İkt. Fak. Yayınları, No:300, Çağlayan Basımevi, İstanbul, 1971.

- ULMAN A.Haluk, Türk-Amerikan Diplomatik Münasebetleri (1939–1947) Ankara, Sevinç Matbaası, 1961.
- YAŞA Memduh, Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ekonomisi 1923-1978, Akbank Kültür Yayını, Apa Ofset, İstanbul, 1980.
- YAZICI Tahsin, Kore Hatıralarım, Ülkü Basımevi, İstanbul, 1963.
- YÜCEL Ahmet, Kore Harbinin Türk Dış Politikasına Etkisi (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, 2005.

RESMÎ YAYINLAR

- TBMM Tutanak Dergisi, Dönem 9, III, TBMM Basımevi, Ankara, 1951.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://www.koresavasi.com/kore-sava%C5%9F%C4%B1/kore-savasi/13-kore-savasinin-nedenleri>
- <http://www.uludagsozluk.com/k/bar%C4%B1%C5%9F-derne%C4%9Fi/>
- <http://www.savaskarsitlari.org/arsiv.asp?ArsivTipID=9&ArsivAnaID=16350>

SÜRELİ YAYINLAR

- Akşam
- Ayın Tarihi
- Cumhuriyet
- Hürriyet
- Kudret
- Milliyet
- Türkiye Muharip Gaziler Derneği Dergisi
- Ulus
- Vatan
- Yeni Sabah
- Zafer